Bun, dar cu noi cum rămâne?
Ei au fost mari, tragici, sfinți...
Ei au mâncat pâine,
părinților noştri le-au fost părinți.

Dar noi, dar cu noi?...
Lor le-a fost frig, au pătimit,
au mers prin zăpadă, prin noroi,
au murit şi s-au nemurit.

Noi trăim, cu noi cum rămâne?
S-a hotărât ceva? S-a hotărât?
Când anume şi ce anume?
Suntem, dar ne este urât!

Nichita Stănescu - Din nou, noi
(din vol. În dulcele stil clasic*, 1970)*

Ciprian Voicilă (n. 1978, Buzău), sociolog la Muzeul Țăranului Român. A publicat diverse articole şi eseuri în revistele *Dilema Veche, Cultura, Suplimentul de cultură*, *Observator Cultural*, *Visul copiilor*, *Draga Mea*, *Adevărul literar*, *Cuvântul*, *Martor* – revista de antropologie editată de Muzeul Țăranului Român, *Viața Românească*, *Sinapsa*, *Orthograffiti*, *Axa*, *Liternet*, *Metropam*.

Este coautor la volumele *Experimentul Zaica* (Editura Meridiane, 2000, în colaborare cu Irina Nicolau şi Daniela Alexandrescu); *Arca lui Noe – de la neolitic la Coca-Cola* (Editura Ars Docendi, 2002, în colaborare cu Irina Nicolau, Carmen Huluță, Cosmin Manolache, Daniela Alexandrescu); *Povestiri mici şi mijlocii* (Editura Curtea Veche, 2004, împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache, Sorin Stoica; volum apărut în 2013, în limba germană, sub titlul *Kleine und mittlere Geschichten*); *Cartea cu euri* (Editura Curtea Veche, 2005); *Cartea cu bunici* (Editura Humanitas, 2007, volum coordonat de Marius Chivu); *Anii '90 şi bucureştenii* (Editura Paideia, 2008); *Îngeri, zmei şi joimărițe* (Editura Humanitas, 2008, în colaborare cu Ana Pascu, Carmen Mihalache, Cosmin Manolache) *Despre părintele Macarie* (culegere de mărturii, Editura Areopag, 2013).

Volum autobiografic: *Diavolul din pahar. Amintiri din iadul beției* (Editura Areopag, 2012). Este coordonator al cursului de creativitate şi dezvoltare personală la Radio ItsyBitsy.

Contact: ciprianvoicila@yahoo.com
ISBN 978-606-8451-56-5

Ciprian Voicilă

SFINȚII DE LÂNGĂ NOI

Întâmplări. Portrete. Reflecţii

Carte apărută cu binecuvântarea
Înalt Preasfinţitului Arhiepiscop
Justinian Chira
al Episcopiei Maramureşului
şi Sătmarului

Editura Areopag
Bucureşti, 2014

Coperta şi desenul: Dan Munteanu

Preluarea textelor (fie în formă tipărită – în ziare, reviste, foi parohiale – sau în formă electronică, pe blog-uri sau site-uri) este liberă, cu menţionarea exactă a sursei citate. Pentru varianta în formă electronică se va prelua textul postat pe ciprianvoicila.ro

© Pentru prezenta ediţie, Editura Areopag
www.areopag.ro

Comenzi:
contact@evanghelismos.ro
Tel. 021.33.11.022

CUVINTE ÎNAINTE...

Maica Ecaterina Fermo

„Cum altfel devenim oameni, dacă nu prin întâlnirea cu un om, cu o carte, cu Dumnezeu?" (Ciprian Voicilă)

Întotdeauna m-am ferit să-mi fac o părere despre cărţile care au în cuprinsul lor mai mult de două subiecte distincte. Aşa stând lucrurile, m-am emoţionat un pic când autorul acestei cărţi m-a rugat să scriu câteva rânduri cu impresiile mele despre cartea lui, cu atât mai mult cu cât îmi este şi bun prieten.

Spre surprinderea mea, am fost furată imediat de conţinutul caleidoscopic al cărţii şi nu mă pot abţine să nu fac referire la bucuria pe care mi-a lăsat-o lectura cărţii, bucurie similară copilului care priveşte uimit zeci de imagini superbe din sticlă colorată, care se succed cu fiecare mişcare a tubului banal de carton - numit, pe bună dreptate, caleidoscop.

Într-adevăr, deşi închisă în banalele coperţi de carton, cartea aceasta ne surprinde tocmai prin unitate în diversitatea

subiectelor, prin coloritul şi inflorescenţa fiecărui subiect, care cucereşte ca stil şi ca subiect în egală măsură.

Cartea aceasta este adresată oamenilor care caută „piatra filozofală” şi, când găsesc un *fake* sau un kitsch, prin înşelare drăcească se păcălesc, crezând că au descoperit misterul vieţii. Dar Ciprian Voicilă ne oferă exemple adevărate de oameni ai lui Dumnezeu, ascunşi uneori în cei mai „ciudaţi şi necăjiţi oameni” şi remarcă, extraordinar de pertinent, că acolo unde societatea noastră secularizată, descentrată şi desacralizată huleşte, batjocoreşte şi scuipă, tocmai acolo se află comoara lui Dumnezeu!

Ferice de acest tânăr scriitor, care a folosit din plin harul şi bucuria darului Duhului Sfânt, dobândit în repetate rânduri, în tainicele întâlniri cu sfinţi în viaţă, cu oameni adevăraţi - oamenii lui Dumnezeu - dar mai ales că a ştiut să discearnă fără pic de înşelare care sunt acei oameni, chiar dacă uneori aveau aspect exterior dubios; şi acolo unde majoritatea societăţii ar fi scuipat a silă, el a apreciat, bucurându-se cu Bucurie Sfântă.

Îmi aduc cu drag aminte de copilăria mea, a anilor ’60, când majoritatea căr-

ţilor pe care familia mea încerca să mi le facă cunoscute, prin lumea cărora sufletul meu s-a adăpat, pregătindu-se pentru viaţă, purtau pe copertă însemnul binecunoscut al „Bibliotecii pentru toţi”.

Citind cartea *Sfinţii de lângă noi*, cred că pot afirma cu toată tăria că este o carte pentru toţi. O recomand deci tuturor tinerilor debusolaţi, căci vor găsi calea, o recomand tuturor părinţilor pierduţi în „neînţeleasa lume a copiilor”, căci vor găsi cu siguranţă calea, o recomand tuturor plictisiţilor şi abuzaţilor de strâmbătatea vieţii, căci vor găsi calea, chiar şi filozofilor şi politicienilor care sunt cel mai greu de îndrumat, o recomand şi lor, căci sigur vor găsi răspuns şi cale de ieşire către singura şi adevărata viaţă - viaţa în Hristos.

***

Sorin Preda

Ce dar minunat ne oferă Ciprian Voicilă! Darul unei cărţi simple şi frumoase ca peretele de răsărit din casa unui creştin. O carte binecuvântată la umbra icoanei unor cuvioşi: părinţii Justin Pârvu, Proclu, Nicanor sau maica Paisia. O carte

plină de gânduri şi emoţii mistice, stârnite de amintirea unor fapte şi întâmplări fără egal: mirul izvorât din fotografia părintelui Justin, piciorul care începe să-i crească unui copil şchiop, zidul de aer ridicat în calea securiştilor. Întâmplări grele, puternice, dumnezeieşti, pe lângă care trecem adesea indiferenţi, apatici şi fără nicio reacţie sau tresărire de conştiinţă – dovadă că trăim, cum spune şi unul din capitolele cărţii, într-o lume greşită, o lume pe dos. O lume pe care nu o putem lăsa aşa copiilor noştri, ci, urgent şi cu un ultim efort, se impune să o schimbăm. E un efort uriaş. Un efort titanic şi nemilos, ce trebuie să înceapă mai întâi cu noi înşine.

Acesta este, de fapt, îndemnul cărţii. Să ieşim din inerţia molcomă şi consumistă în care trăim. Să restabilim ordinea firească a lumii, detronând lucrurile şi avuţia, pentru a pune gândul mântuirii şi trăirea lui Hristos, emoţia şi frumosul, bunătatea şi milostenia în chiar centrul vieţii noastre de oameni lesne muritori în însăşi nemurirea noastră.

***

Laurenţiu Dumitru

Cartea lui Ciprian Voicilă, *Sfinţii de lângă noi - Întâmplări, portrete, reflecţii,* este un puzzle încântător de eseistică urbană, file de pateric contemporan, exerciţii de admiraţie şi uluitoare minuni. O carte ca o şezătoare de suflet, cu întâmplări din vremea de azi, care, oricum ar fi ea, este vremea mântuirii noastre. Scrisă într-un stil cald, familiar, lipsită de metafore fără rost şi zorzoane lingvistice, cartea se aşază într-un firesc al veşniciei de zi cu zi. În deruta generalizată a lumii de astăzi, Ciprian ne împărtăşeşte ce a auzit, a văzut şi a simţit...

Cartea aceasta este ca o floare pe caldarâmul unei lumii agitate. Cine se va opri, o va vedea! Miracole se întâmplă întotdeauna lângă noi.

Introducere:

SUB SEMNUL ÎNTÂLNIRII
– un argument –

Tema cărţii

Stăteam deja de trei ore în chilia părintelui Arsenie Papacioc şi discuţia nu părea să se apropie de sfârşit. Prietenii mei din ASCOR lansau spre părintele tot felul de întrebări. Îmi amintesc, după atâţia ani – întâlnirea aceasta se petrecuse prin 2001, pe 20 februarie –, două: „Ce este smerenia?” şi: „Ce este mai bine să alegi în viaţă: călugăria sau căsătoria?” Deveniseră nişte întrebări laitmotiv, care se reiterau de fiecare dată când vreun părinte vestit ţinea o conferinţă în Bucureşti. Am redeschis *Jurnalul* – martorul mut, dar fidel, al întâmplărilor mele semnificative – şi am redescoperit câteva din sfaturile părintelui Arsenie, un rezumat, o esenţă a întâlnirii dintre el – versantul luminos al Ortodoxiei, şi noi – tinerii avizi şi nerăbdători să batem, cu degetele noastre firave, la poarta vieţii.

Vi le împărtăşesc şi vouă, aşa cum au fost păstrate în memoria jurnalului. „Să nu laşi tristeţea să-ţi intre în inimă.” „În fiecare dimineaţă trebuie să te ridici fericit din pat pentru că ai un Dumnezeu.” „Creştinul trebuie să fie un erou al lui Hristos.” „Lupta pentru mântuire trebuie dusă până la capăt, cu orice preţ.” „Nu respectarea canonului sau ţinerea postului ne duc sigur la mântuire, ci intensitatea simţirii, starea de prezenţă continuă a inimii la Dumnezeu, o tresărire permanentă a sufletului pentru Hristos.”

Fiecare dintre aceste sfaturi poate deveni, oricând, obiectul unei cărţi sau valoarea în jurul căreia se cristalizează o viaţă. Dar nu sfaturile în sine mi-au impregnat sufletul, ci starea duhovnicească cu care am plecat din chilia părintelui de la Techirghiol. Sufletul meu era îmbălsămat într-o stare complexă, greu de descris: bucurie inexplicabilă, pace, credinţă neclintită că lumea, în firea ei, este bună şi că viaţa este cel mai frumos dar pe care omul l-a primit din mâinile lui Dumnezeu. Fiinţa mea plutea luminos peste întâmplări şi oameni, pe deasupra îndeletnicirilor care formează, toate la un loc, viaţa noastră cotidiană. Am trăit câteva zile sentimentul că sunt imponderabil. În

tot acest timp, rugăciunea izvora fără pic de efort din inima mea, urcând lin spre Dumnezeu.

Aceasta ar fi ceea ce înţeleg eu printr-o întâlnire. Aceeaşi stare am trăit-o, cu intensităţi diferite, când i-am cunoscut pe fiecare dintre eroii acestei cărţi. Adevărata minune se întâmplă când doi oameni se întâlnesc şi, dintr-o dată, simt cum acolo, lângă ei, cu ei, prin ei este şi Hristos de faţă. L-am simţit pe El – prin intermediul personajelor centrale în jurul cărora s-a configurat această textură – ca smerenie covârşitoare, credinţă de granit, dragoste jucăuşă, autenticitate, preaplin de viaţă, bucurie de a fi, dragoste jertfelnică, putere de a te pune stavilă în faţa răului acaparator din lume.

În *Patericul românesc* un părinte spune că sfârşitul lumii va fi când o să dispară poteca de la un om la celălalt. Ceva din starea aceasta demonică, de dezbinare fiinţială şi ireconciliabilă, a pătruns în vieţile noastre. Nu mai vedem în cel de lângă noi pe semenul nostru, pe fratele care are acelaşi Tată Ceresc. Dimpotrivă, el ne este nefratele, Nefârtatul din mitologia noastră românească. Atunci când, vrând-nevrând, îi recunoaştem celuilalt existenţa de sine, îl depersonificăm,

transformându-l în obiect – reificându-l, cum spun filosofii. Pentru noi, el nu mai este chip al lui Dumnezeu, ci unealtă cu care ne satisfacem propriile scopuri mercantile.

Am scris această carte pentru că am simţit nevoia stringentă de a le reaminti semenilor mei cât de important, de vital, ne este aproapele pentru propria noastră salvare. Un adevăr fundamental, din păcate uitat sau cu totul ignorat, despre om şi despre corabia mântuirii noastre, Biserica: ne mântuim doar ca mădulare ale Trupului lui Hristos, numai împreună. Noi toţi, cei botezaţi, în comuniune unii cu ceilalţi, suntem Biserica. Criteriul ultim după care ne recunoaştem între noi şi suntem recunoscuţi de cei din afara Bisericii este dragostea. *Poruncă nouă vă dau vouă: să vă iubiţi unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii* (Ioan 13, 34-35)[1].

---

[1] Pentru citatele din Sfânta Scriptură am folosit *Biblia sau Sfânta Scriptură*, apărută cu aprobarea Sfântului Sinod la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1988.

Tema întâlnirii cu celălalt a frământat minţile filosofilor, artiştilor, psihologilor, sociologilor. Aproape că nu există domeniu al spiritului uman care să nu fi atins, fie şi în treacăt, problema raportului eu-tu-el.

Unii îl consideră pe Martin Heidegger cel mai mare filosof al secolului XX. Filosoful existenţialist german consideră că una dintre trăsăturile caracteristice, fundamentale, ale omului (el îl numeşte Dasein) este deschiderea structurală a sa *spre ceilalţi*. „Lumea Dasein-ului este *lumea comuniunii*”[2]. Fiecare dintre noi e angajat într-o relaţie de coexistenţă cu celălalt.

În acelaşi orizont existenţialist-fenomenologic, Martin Buber (1878-1965) vorbeşte despre anumite cuvinte fundamentale – care sunt totdeauna cuvinte perechi – şi care, o dată rostite de către fiinţă, întemeiază o permanenţă. Unul dintre cuvintele fundamentale este perechea verbală Eu-Tu (*das Wortpaar Ich-Du*). „Când este rostit Tu, este rostit în acelaşi

---

[2] Martin Heidegger, *Fiinţă şi timp*, Editura Jurnalul Literar, 1994, p. 122.

timp Eu din perechea verbală Eu-Tu”[3]. Buber exprimă în aceste cuvinte acelaşi adevăr: omul nu există prin sine însuşi, ci printr-o relaţie fundamentală, nemijlocită, cu semenul său.

De aceea, atitudinea individualistă, specifică societăţii în care trăim, este profund eronată. Părintele Dumitru Stăniloae (cel mai mare teolog român, a cărui teologie a fost influenţată de gândirea personalistă a lui Heidegger şi Buber), într-un dialog cu Costa de Beauregard – purtat la Mănăstirea Cernica – atacă frontal această temă a vremii noastre: „Nu poţi exista la modul individual în faţa Tatălui. Hristos spune că ne va încredinţa Tatălui pe toţi împreună; atunci va lua sfârşit slujirea Sa. Dacă vrea cineva să iasă în evidenţă, acela nu va putea ajunge în faţa Tatălui: nu poate face aceasta fără Biserică, fără slujirea mijlocitoare a ierarhiei, fără slujirea mijlocitoare a lui Hristos, însă a unei ierarhii spiritualizate prin abnegaţie, prin lepădarea de sine sau printr-o iubire frăţească asemănătoare celei a lui

---

[3] Martin Buber, *Eu şi Tu*, Humanitas, 1992, pp. 29- 30.

Hristos”.[4] Ne desăvârşim ca persoane numai în relaţie cu aproapele nostru şi cu Cel după al Cărui chip am fost creaţi: „Persoana nu poate fi izolată. Ea nu există decât în comuniune. Se realizează pe măsura interesului ei pentru celălalt şi a interesului celuilalt pentru ea. E taina Sfintei Treimi. Hristos arată valoarea veşnică a persoanei umane făcându-Se omul personal, cum spune Sfântul Teodor Studitul. În Hristos avem adevărata umanitate, o umanitate cât se poate de personală; şi avem, de asemenea, revelaţia Numelor personale ale lui Dumnezeu: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, întru Care e botezat orice creştin. Dumnezeu este numit; şi omul este numit. Numele aparţine relaţiei bipersonale. Dumnezeu Îşi descoperă Numele Său şi invocă numele persoanei umane, dăruindu-Se.”[5]

Trăim, pe cât posibil, cât mai aproape de biserică. Ne spovedim des, regulat, participăm fervent la slujbele bisericii, ţinem post, ne rugăm cât mai mult posibil, încercăm să fim cu mintea cât mai atentă

---

[4] Dumitru Stăniloae/M.- A. Costa de Beauregard – *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, Editura Deisis, Sibiu, 2007, p. 82.
[5] Idem, pp. 200- 201.

la prezenţa continuă a lui Dumnezeu, dar am devenit, deopotrivă, glaciali, indiferenţi, distanţi cu cel de lângă noi. Durerea lui nu ne mai doare. Dacă îşi deschide sufletul în faţa noastră, îl potopim cu sfaturi peste sfaturi, pe care el le ştie prea bine, poate mai bine decât noi. Nici nu avem răbdarea să îl ascultăm până la capăt. El simte nevoia să fie ascultat, vrea să îi oferim un umăr pe care să-şi plece capul, noi simţim imboldul să îi livrăm, cu forţa, o soluţie. Pentru noi, acest semen îngenuncheat de viaţă nu este decât un om pe care, dacă îl ajutăm, ne mai trecem în contul faptelor bune încă una, ca să ne asigurăm, astfel, mântuirea. Îl folosim spiritual, duhovniceşte.

Situaţia este bizară de-a dreptul, pe orice faţetă am întoarce-o. Citim continuu cărţi duhovniceşti şi în toate cărţile ni se spune, iară şi iară, că omul cu adevărat duhovnicesc este acel om a cărui inimă sângerează pentru ceilalţi. În acelaşi dialog purtat la Cernica, părintele Stăniloae aminteşte la un moment dat: „Omul duhovnicesc suferă toate suferinţele pe care le vede pe pământ, la toţi oamenii. El doreşte să sufere pentru toţi şi să-i ridice pe toţi oamenii la un alt nivel spiritual, natural, mai înalt din toate punctele de vedere.

Realizarea unei frăţietăţi sincere, faptul de a fi fraţi este cu putinţă. Preotul însuşi trebuie să fie un frate pentru ceilalţi. El a primit responsabilitatea de a stimula frăţietatea, rugăciunea, pentru a ajuta la intensificarea acestei frăţietăţi, a acestei uniri prin rugăciune, prin întrajutorare. Preotul are o mare responsabilitate socială: ea constă din a întări comuniunea dintre oameni prin rugăciune şi întrajutorare, stimulând viaţa creştină şi prezentându-şi, astfel, iniţiativa nu numai la Liturghie, când propune o astfel de rugăciune, ci şi în tot ce priveşte apropierea oamenilor de Dumnezeu şi între ei."[6]

Deschiderea spre aproapele nostru, efortul de a ieşi din limitele egoului propriu ne vindecă de patima noastră funciară, iubirea de sine. „Dumnezeu cere de la noi acte care ne curăţă de egoismul nostru şi care ne arată iubirea faţă de El şi faţă de oameni, ca să ne ajute să ne dezvoltăm, prin aceste acte, ca persoane pline de o iubire activă faţă de ceilalţi."[7]

Acelaşi adevăr îl întâlnim în scrierile Sfinţilor Părinţi şi ale părinţilor contemporani. Într-o bună zi, Sfântul Porfirie

---

[6] Idem, p. 49.
[7] Idem, p. 54.

Bairaktaris (care a fost canonizat de curând) i-a spus unui ucenic: „N-ai citit niciodată că, atunci când pătimeşte un mădular al trupului, împreună cu el pătimesc toate mădularele şi, când se slăveşte un mădular, se bucură toate celelalte? Nu ai înţeles că dacă rămâi un creştin izolat, dacă nu simţi profund că eşti mădular unit viu cu celelalte mădulare ale Trupului mistic al lui Hristos, adică al Bisericii Sale, printr-o legătură continuă de iubire, atunci nu eşti un creştin adevărat?”[8]

Cuviosul Porfirie credea cu atâta tărie în ideea că noi toţi formăm Biserica, Trupul mistic al lui Hristos, încât atunci când cineva îi cerea să se roage pentru un suflet bolnav sau aflat în încercări el se ruga aşa: „Doamne, Iisuse Hristoase, *miluieşte-mă*!” Întrebat fiind de ce spune „miluieşte-mă” şi nu „miluieşte-l”, sfântul a dat un răspuns deconcertant: „Bine, dar tu nu ştii că, dacă Dumnezeu nu mă miluieşte pe mine, nu te miluieşte nici pe tine? Nu ştii că tu şi eu suntem unul?”[9] Tu şi eu suntem unul. Un adevăr pe care îl ocolim cu obstinaţie.

---

[8] Konstantinos Yannitsiotis – *Lângă părintele Porfirie*, Editura Bunavestire, Bacău, 2002, p. 38.
[9] Idem, p. 41.

Patericul Egiptean conţine multe întâmplări din care putem învăţa importanţa decisivă a relaţiei cu aproapele nostru. Nu putem evolua în apropierea noastră personală, dinamică, de Dumnezeu dacă îl tratăm cu mefienţă pe semenul nostru sau dacă ne punem stavilă între el şi Dumnezeu. Iată o mostră. „Un frate a întrebat pe un părinte oarecare, zicând: «Oare pentru ce, părinte, acum fraţii care se ostenesc prin pustii şi prin mănăstiri nu pot câştiga darurile lui Dumnezeu precum câştigau părinţii cei de demult?» Răspuns-a lui bătrânul, zicând: «Atunci, fiule, la părinţii cei de demult era la toţi dragostea frăţească cea desăvârşită; şi fiecare ridica în sus spre cer pe fratele său. Iar acum, fiindcă s-a stins dragostea dintre fraţi şi fiecare trage în jos pe fratele său, de aceea acum nu câştigă fraţii noştri Darul lui Dumnezeu ca părinţii cei de demult»".[10]

O relaţie deficitară cu aproapele nostru are întotdeauna cauze de natură spirituală. Renumitul patrolog şi specialist în psihoterapie ortodoxă Jean-Claude Larchet identifică două surse principale ale

---

[10] *Pateric Egyptean*, Editura Sophia/Editura Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2011, p. 390.

ei: „prea marea preţuire de sine şi înjosirea de sine strică, amândouă, relaţia cu aproapele”[11]. Cele două percepţii greşite au ca origine iubirea de sine. Cultivând smerenia şi iubindu-ne pe noi înşine ca făpturi ale lui Dumnezeu, vom scăpa de cele două forme de înşelare (Jean-Claude Larchet). Mândria, slava deşartă, frica, mânia, desfrânarea ne fac şi ele să vedem în aproapele nostru un adversar.[12]

Relaţia eu-tu este similară relaţiei dintre două oglinzi care stau faţă în faţă. În afara oglindirii negative, eronate în celălalt, mai există una fertilă, pozitivă. Simţim nevoia permanentă ca celălalt să ne confirme deciziile, sistemul propriu de valori, să ne arate că suntem fiinţe valoroase în sine.

Nevoia de a te oglindi pozitiv în celălalt, de a fi confirmat de el, a fost surprinsă admirabil şi în scrierile marilor maeştri ai literaturii. Cesare Pavese nota în *Jurnalul* său, pe care l-a ţinut între anii 1935-1950: „Suntem astfel făcuţi că până şi mişcările noastre cele mai intime îşi

---

[11] Jean-Claude Larchet – *Inconştientul spiritual sau adâncul neştiut al inimii*; Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 256.
[12] Cf. idem, p. 257.

caută sprijin într-o încuviinţare din partea celorlalţi."[13]

Cartea pe care o ţineţi în mână este un exerciţiu de admiraţie faţă de oamenii remarcabili pe care i-am întâlnit în ultimii ani. Nu sunt nişte exerciţii de admiraţie cioraniene[14], deşi au fost inspirate şi de acestea. De ce nu ar exista pe lume şi ipostaze în care inima creştinului se aşază mai prejos decât a celorlalţi, se lasă modelată de exemplul lor de viaţă şi înţelege să le întoarcă mirificul dar pe care l-a primit, povestindu-le altora despre ei şi despre miracolul întâlnirii?

---

[13] Cesare Pavese – *Meseria de a trăi*, Editura Allfa, Bucureşti, 2005, p. 101. Pavese a fost poet, prozator şi eseist. În limba română au apărut, pe lângă jurnal, romanele *Satele tale*, *Luna şi focurile*, *Casa de pe colină*, *Dialoguri cu Leucó*, volumul de povestiri *Noapte de sărbătoare*, volumul de scrisori (Editura Univers, Bucureşti, 1976) şi o ediţie din poemele sale (Editura Humanitas, 2008).

[14] Aluzie la volumul lui Emil Cioran *Exerciţii de admiraţie*, în care filosoful născut la Răşinari evocă o serie de personalităţi culturale pe care le-a cunoscut în timpul vieţii sau prin operele lor, printre care Mircea Eliade, Roger Caillois, Henri Michaux, Jorge Luis Borges, Samuel Beckett, Benjamin Fondane, Scott Fitzgerald.

Despre structura cărţii

Oamenii despre care am scris în această carte au ceva în comun: i-am întâlnit în perimetrul sacru al bisericii. *Pentru mine*, unii sunt deja sfinţi - părintele Justin Pârvu sau maica Paisia. Alţii merg pe calea sfinţeniei - monahul Proclu, părintele Macarie de la Schitul Muntioru, Înalt Preasfinţitul Justinian Chira sau G. cel Nebun pentru Hristos. Iar alţii sunt eroi: Gheorghe Jijie, Marcel Petrişor. În timp ce tânărul Stelian, fostul Cedry2k, a descoperit destul de recent calea Adevărului dar, dacă va merge pe ea, ar putea deveni un reper pentru cei din generaţia sa.

Am simţit imboldul interior de a scrie, fie şi în treacăt, şi despre experienţa întâlnirii unui matur cu copiii, dar şi despre starea perpetuă de a fi copil.

Am scris despre prietenie, punctând câteva repere culturale, pentru că prietenia este o întâlnire decisivă, o experienţă inegalabilă, unică pe care o descoperim cu precădere în adolescenţă şi care ne marchează pentru totdeauna. Cum altfel devenim oameni dacă nu prin întâlnirea cu un om, cu o carte, cu Dumnezeu?

Eroii cărţii mele sunt autentici, vii, exemplari. Au un ideal clar. Caracterul lor atipic se profilează pe un fundal al României de astăzi care devine din ce în ce mai pregnant, mai agasant, mai contrafăcut. De aceea am simţit nevoia ca, în anexele cărţii, să mă refer la câteva probleme care ne stau în faţă ca o ameninţare şi care tind să ne transforme viaţa în opusul ei: manipularea, standardizarea, dependenţa de televizor, sexismul, asaltul noilor minorităţi, macdonaldizarea vieţii şi a morţii, simulacrele care ni se oferă ca modele, consumerismul, costurile vieţii trăite între betoane. Anexele sunt contrapunctul, antiteza cărţii propriu-zise. Ele sunt, de fapt, partea a doua a volumului de faţă. Şi cele două părţi trebuie citite împreună: *Oameni admirabili... într-o lume pe dos*.

Le mulţumesc tuturor celor care m-au încurajat să o scriu. Lui Danion, în primul rând. Mamei mele şi soţiei mele, Angela, pentru ochiul său critic. Lui Mircea Crişan şi lui Valeriu Stoica pentru informaţiile importante pe care mi le-au dat.

I. SFINȚII DE LÂNGĂ NOI

Scrisoare despre părintele Justin Pârvu

Dragă cititorule,

Îți scriu cu anticipație pentru că marile dureri nu pot fi împărtășite decât prin scris. Scrisul îți oferă șansa de a-ți pune în ordine stările haotice pe care ți le provoacă suferința, de a le organiza.

Astăzi a trecut la Domnul un om care se afla în contact permanent cu noi toți și cu Dumnezeu, deopotrivă. Singurul om care făcea legătura între România și Dumnezeu. Afirmația poate să ți se pară prea tare și prea emotivistă. Dar am un argument solid: acest om avea conștiință creștin-ortodoxă și, deopotrivă, conștiință de român, o situație destul de rar întâlnită astăzi, când fie întâlnim creștini cosmopoliți, alergici la cuvinte ca „român" sau „România", fie găsim naționaliști neduși la biserică.

Părintele Justin a fost un paradox întrupat: în el s-au întâlnit eroul, dar și

călugărul, românul autohton şi creştinul universal. A păşit în Lumina veşnică a lui Hristos o personalitate cu totul de neegalat: martir pentru Hristos şi pentru neamul românesc, pătimind 16 ani de temniţă grea. Cel mai căutat duhovnic, după moartea părintelui Cleopa. Omul care a readus la suprafaţa istoriei recente a României şi a conştiinţei creştinilor viaţa mucenicilor secolului XX, îngropaţi zeci de ani în uitarea comunist-democratică. Omul care s-a opus, suferind oprobriul multora, noului sistem concentraţionar – global, de această dată, care nu suportă refuzul, nici răsuflarea caldă a vieţii neîndosariată electronic. Omul care a îndrăznit – cum puţini mai au curajul să o facă – să se opună prin cuvânt încercărilor de dizolvare a identităţii Ortodoxiei.

Murind părintele Justin, nu a murit un om, ci mai mulţi deodată. A mai murit puţin din acea România interbelică, care a dat peste timp modele exemplare de viaţă şi gândire. A murit românul absolut şi creştinul absolut. Ne-a părăsit modelul, pe care îl cercetam toţi – mai des, mai rar, dar ne întâlneam cu el negreşit – pentru a ne convinge încă o dată şi încă o dată că viaţa în Hristos nu este imposibi-

lă în secolul XXI, nu este o simplă utopie, şi nici faptul de a fi român nu este un accident, ci un fapt de a fi în lume pe care l-am primit din mâna lui Dumnezeu.

Da, părintele Justin, Cuviosul Justin a trecut la viaţa cea nestricăcioasă şi ne poate ajuta mai repede şi pe mai mulţi deodată. Dar mai aveam nevoie de el şi aici, mai exact acolo, la Petru Vodă. Am văzut odată o fotografie cu părintele Justin care privea prin lentilele unui binoclu militar. Această imagine sugerează de minune cam ce vreau eu să îţi transmit. De multe ori m-am gândit că părintele Justin nu doar că ştie mai tot ce se petrece în ţară, dar se şi află la originea unor fapte, întreprinderi luminoase care stau ca o stavilă în faţa avalanşei de negură care ameninţă Biserica lui Hristos şi România.

Părintele Justin a ctitorit biserici şi mănăstiri, a întemeiat obşti monahale, a susţinut prin rugăciune şi prin faptă nenumărate proiecte culturale, dar, mai presus de toate, şi-a ales mucenicia slujirii aproapelui, până la ultima suflare. Primea zilnic sute de persoane care îşi deşertau la picioarele sale noianul de probleme şi nelinişti, pe care părintele Justin le făcea una cu pământul prin rugăciu-

nea sa. Avea puterea extraordinară de a ridica din prăpastia deznădejdii sufletele năruite. Nenumărați oameni au aflat răspuns la problemele lor doar vorbind câteva minute cu părintele, despre subiecte care, aparent, nu aveau nici în clin, nici în mânecă cu problema stringentă care îi adusese acolo. Alții au primit dezlegarea adăstând la uşa chiliei sale.

L-am văzut cu puțin timp înainte de a fi internat la Cluj. Am ajuns noaptea, târziu, la Petru Vodă. Se făcuse ora 22 şi părintele încă mai primea oameni. Coada de la uşa chiliei sale părea că abia se formase. Era un călugăr care aştepta de la ora 10 să intre să se spovedească la părintele. Mi s-a părut că are o răbdare de granit, pentru că avea puterea să îi lase continuu pe ceilalți să intre, el lăsându-se mereu la urmă. Aşteptam deja de o oră şi ceva şi mă încolțise oboseala drumului de la Bucureşti la Petru Vodă.

Şi, dintr-o dată, ca într-o piesă de Eugen Ionescu sau ca într-o nuvelă de Samuel Beckett, uşa pe care intrau pelerinii se deschise şi intră... un afro-american. Persoana de culoare trece pe lângă noi, care stăteam cuminți la rând, se apropie de părintele cel cu răbdare de oțel şi îi spuse în limba română:

– Doamne, ajută!

Nu mi-am revenit bine din surpriza situaţiei că tânărul călugăr îi zise:

– Măi, Ioane, măi... Am auzit că tu eşti legionar! Am început să râdem, uitând dintr-o dată şi de oboseală şi de tensiunea aşteptării. Ioan a fost botezat ortodox de părintele Justin.

Nu mă miră faptul că, la patruzeci de zile după adormirea părintelui Justin, din fotografia care stă pe fotoliul din care părintele îi sfătuia pe oameni, a izvorât mir. Dumnezeu a adeverit astfel nevoinţa mucenicească a părintelui, care s-a jertfit până la capăt pentru aproapele său. „Mai mare dragoste nu este, decât să îşi pună cineva viaţa pentru prietenul său". Nu mă surprinde nici că uleiul din candela care arde permanent la mormântul părintelui s-a transformat în mir.

Eu l-am văzut doar de vreo cinci, şase ori, de fiecare dată întâlnirea cu părintele fiind diferită, luminând parcă alte dimensiuni ale vieţii duhovniceşti. Despre părintele ar trebui să depună mărturie ucenicii. Ei sunt îndreptăţiţi cu asupra de măsură să o facă. Dar pentru că părintele Justin este un sfânt şi în Ortodoxie sfinţii aparţin tuturor, îţi povestesc aici,

pe scurt, ce am înțeles eu din întâlnirile mele sporadice şi puține cu sfinția sa.

Mi-am dorit mult să îl cunosc. Uneori dorința asta mi s-a părut prea arzătoare, prea irațională şi am suspectat-o că ar fi pătimaşă. Mai întâi l-am cunoscut prin cărțile cu şi despre el, care apăruseră în anii din urmă. Sunt câteva episoade din biografia părintelui care depăşesc imaginația şi creativitatea oricui, fie el scriitor, regizor sau pictor. Este, înainte de toate, acea scenă cutremurătoare în care părintele Justin săvârşeşte Sfânta Liturghie pe trupul unui muribund. „N-am săvârşit niciodată o Liturghie mai fierbinte, în toate veşmintele ei, cu toate regulile ei, cum am săvârşit-o acolo, pe acest cadavru”[15], avea să mărturisească părintele.

Am ajuns într-o iarnă la uşa chiliei sale. Părintele stătea pe atunci sus, în mănăstirea de călugări. Am aşteptat o vreme, mai întâi afară, pe un ger înțepător. Apoi am păşit pe un culoar mic, îngust, în fața uşii chiliei sale. Simțeam o presiune sporită din plin de nerăbdare şi

---

[15] Adrian Alui Gheorghe – *Părintele Justin Pârvu şi morala unei vieți câştigate*, Editura Conta, Piatra Neamț, 2007, p. 94.

de efortul meu de a sintetiza totul într-o frază, două, conştient fiind că în urma mea aşteptau să intre la părintele mulţi alţii, ştiind totodată că în faţa părintelui Justin oamenii stau ca nişte cărţi deschise şi că, de multe ori, cuvintele sunt de prisos. Am intrat împins, cumva, de valul creştinilor care se înmulţiseră la rând. M-am aşezat în genunchi la picioarele sale şi i-am spus pe scurt problema care mă frământa. Mi-a dat soluţia la ea, m-a miruit şi, înainte să ies pe uşă, i-am cerut un cuvânt de folos pe care să îl urmez. Mi-a spus aşa:

– Să te rogi neîncetat, să îţi creşti copiii în frica lui Dumnezeu şi să faci pace pe oriunde te vei duce.

Pe drumul de întoarcere spre Bucureşti, privind retrospectiv întâlnirea, m-a frapat chilia simplă, austeră, aproape sărăcăcioasă în care locuia părintele. Mi l-am amintit stând uşor aplecat în faţă, gest prin care participa la suferinţele creştinului care şedea la picioarele sale şi care îşi deschidea în faţa sa sufletul. Nu mi s-a părut întâmplător nici că primul sfat pe care mi l-a dat se referea la Rugăciunea lui Iisus. În acel timp mă preocupa în mod deosebit tema, orice informaţie, fiecare sfat despre rugăciunea

isihastă fiind binevenite. Povestindu-i unui prieten monah întâmplarea, mi-a spus că duhovnicii îmbunătățiți îți dau primul sfat, primul cuvânt de folos în conformitate cu starea ta duhovnicească, cu ceea ce te frământă în acel moment.

Am regăsit în jurnalul meu o însemnare din 20 martie 2011. Ți-o citesc. „Am intrat la părintele Justin, m-am aşezat în genunchi în fața sa, mi-am adâncit privirile în ochii săi senini, şi i-am mărturisit cu o strângere de inimă că, deşi încerc să mă rog mult, citesc acatiste peste acatiste, mă rog cu necredință. Ca şi cum jumătate din mine crede că Dumnezeu o să mă ajute, iar cealaltă jumătate s-ar îndoi amarnic pentru că Dumnezeu îi ascultă doar pe cei curați, morali, virtuoşi. Cu o seară înainte, la sfârşitul conferinței de la Iaşi, dedicată sfinților închisorilor, dintr-o coastă pe care părintele Justin i-o dăduse lui Danion izvorâse mir. Părintele mi-a spus, aplecându-se în față spre mine, ca un bunic sfătos şi bun:

– Măi, dacă aseară ar fi fost la conferință oameni necredincioşi, ar mai fi izvorât moaştele mir? Nu. Vezi? Dumnezeu ne dă după credința noastră. Trebuie să ne lăsăm cu nădejde sub pronia lui Dumnezeu şi să nu anticipăm noi asupra

viitorului. Într-adevăr, când omul anticipează viitorul, Îi îngrădeşte lui Dumnezeu libertatea de a interveni în viața lui. Tot atunci mi-a spus:

– Astăzi oamenii aleargă în Grecia, în Rusia, în Ucraina să se închine la moaştele sfinților, când cel mai simplu ar fi să se retragă într-o cămară, să citească acatistul unui sfânt şi în felul acesta nu ar trebui să se mai ducă nicăieri pentru că sfântul ar veni el, negreşit, la ei".

Cu o altă ocazie, am intrat cu Danion la el şi părintele mi-a dat binecuvântare să strâng mărturiile despre minunile părintelui Ilie Lăcătuşu şi să facem cartea despre viețuirea sa pentru Hristos şi ajutorul necurmat pe care îl oferă credincioşilor. I-am spus:

- Părinte, dacă dumneavoastră îmi dați binecuvântare, sunt sigur că o să iasă cartea. Şi părintele m-a binecuvântat, râzând, şi mi-a zis:

- O să iasă, o să iasă.

Altădată, înainte de a ne porni pe drumul de întoarcere spre Bucureşti, părintele Justin ne-a citit tuturor o rugăciune şi, cum stăteam eu pitulat sub patrafirul lui, a început să miroasă a flori uscate şi a mir, exact ca în capela în care se află moaştele părintelui Ilie Lăcătuşu.

Mi s-a părut straniu, de neînțeles, cum dintr-odată am simțit acea mireasmă, care îmi era atât de familiară.

Ultima oară când am intrat în chilia părintelui ne-a dat să sărutăm o părticică de sfinte moaşte de la Aiud. Le-am sărutat, cu noi fiind şi o maică. Moaştele au izvorât mir când maica s-a atins cu buzele de ele, mirul rămânându-i ca o pecete sfântă pe gură.

Un amic, Ionuț Crişan, mi-a povestit o întâmplare din care putem înțelege de ce daruri minunate s-a învrednicit părintele Justin încă din timpul vieții. Prin 2007-2008, Ionuț a ajuns pentru prima dată la Mănăstirea Petru Vodă. A ținut neapărat să intre în chilia părintelui şi să vorbească cu sfinția sa. La Petru Vodă a regăsit două fete, pe care le cunoştea din vedere. Acestea erau însoțite de prietenii lor, doi arabi. Ionuț le-a propus să intre împreună la părintele, să primească un cuvânt de folos. Aceştia nu prea ar fi vrut să stea la coadă, fiind multă lume care aştepta la uşa părintelui. Ionuț a insistat să rămână şi ei şi au intrat, într-un târziu. Când au pătruns în chilia părintelui, nu mică le-a fost mirarea când sfinția sa le-a zis, fiecăruia, pe nume. Dar ce mirați au fost – aproa-

pe înfricoşaţi – cei doi tineri arabi când părintele le-a rostit numele: Naşpan şi Sale. Părintele le-a ţinut tuturor un cuvânt de folos, îndemnându-i – printre altele – să citească Paraclisul Maicii Domnului. În acest timp, una dintre fete a început să plângă. Înainte de a ieşi pe uşă, fata a ţinut să îi mulţumească părintelui şi l-a asigurat că o să îi urmeze întru totul sfatul. Ce se întâmplase? Misterul a fost elucidat mai târziu, când, reîntâlnindu-se cu fata respectivă, Ionuţ a aflat că la acea întâlnire impresionantă, în timp ce toţi ceilalţi ascultau cuvintele de folos, doar ea auzea cu totul şi cu totul altceva*: părintele o sfătuia să nu avorteze copilul pe care îl purta în pântece – era copilul unuia dintre cei doi arabi. Fata a urmat sfatul sfinţiei sale şi a născut, mai târziu, copilul.*

Dragă cititorule, am luat ultima binecuvântare de la părintele, ca de altfel miile de credincioşi adunaţi atunci la Petru Vodă, când aparent el era mort, întins în coşciug, iar eu viu. Deşi în realitate era, dacă e să ne gândim mai bine, pe dos. M-am mirat că mâna sa dreaptă era încă moale, deşi trecuseră trei zile de la moartea sfinţiei sale.

M-a surprins mereu la părintele Justin o anumită filosofie a faptei, pe care le-o preda tuturor celor care erau dispuşi să o învețe. Dacă un om venea la el cu intenția de a crea ceva - o revistă, o instituție, o mişcare socială, părintele îl binecuvânta, spunându-i:

- Fă!, - în acest fel punând început bun lucrării în cauză şi învățându-i, mai bine-zis reînvățându-i pe oameni importanța faptelor. Românul zilelor noastre este apatic şi apatizat ba de calculator, ba de telefonul mobil, ba de televizor, ba de principiul de viață „dolce far niente", ba de psihologia eternului asistat – „ăştia nu ne mai dau nimic!"–, ba de hipnoticul coş de cumpărături de la Carrefour sau Mega-Image, pe care l-a transformat într-un obiect social total.

Ar trebui să îl rugăm pe părintele Justin să ne dea puterea de a pune în act tot ceea ce ne-a învățat prin cuvântul său şi mai ales prin faptele sale. A fost un om ale cărui fapte glăsuiau chiar mai mult decât cuvintele sale.

Maica Paisia, sprijinul oropsiţilor

Un părinte mi-a trimis astăzi un *sms* prin care mă anunţa că maica Paisia a trecut la Domnul în jurul orei 11:00. Împlinise 105 ani. În ciuda vârstei pe care o avea, vestea m-a întristat. A mai trecut dincolo un om plăcut lui Dumnezeu. Îmi revin în memorie câteva întâmplări petrecute în preajma ei, pe care le notez ca atare, fără să urmăresc o coerenţă matematică a lor. Vi le împărtăşesc aşa cum se ivesc în sufletul meu. Locuia într-o căsuţă cu totul ascunsă, undeva în zona Rahovei, cu străduţe înguste şi labirintice.

Când mi-am propus să merg prima dată la ea, m-am înarmat până în dinţi *împotriva* sincerităţii: nu voiam să îmi dezvăluie urâtul din mine, sinele meu real şi bălţat. M-am rugat tot drumul până acolo şi, mai cu seamă, cât am zăbovit în chiliuţa ei. De ani de zile era imobilizată la pat. Cineva mi-a spus că avea coloana vertebrală ruptă. Doctorii îi puseseră o tijă din oţel.

Pe drumul spre căsuţa ei, taximetristul a lovit superficial, pe trecerea de pietoni, un trecător. Incidentul mi-a sporit

tensiunea provocată de întâlnirea cu ea. Era prima dată când mă duceam să întâlnesc un înainte-văzător. Aşteptările mele anxioase au fost spulberate de realismul întâlnirii cu maica. Eu mă aşteptasem la o discuţie mistică, duhovnicească, iar maica îmi punea întrebări alarmant de concrete: Câţi ani am? Unde lucrez? De cât timp sunt căsătorit? Ce salariu am? Salariul este suficient ca să-mi întreţin familia? A urmat o serie de sfaturi practice, punctuale, bine înfipte în realitate. Mi-a vorbit despre cât de importantă este rugăciunea soţilor, unul pentru altul, precum şi rugăciunea părinţilor pentru copii. „Le găseşti în orice carte de rugăciuni", a ţinut să precizeze maica.

Mi-a plăcut duhul păcii care îţi învăluia inima, odată ce pătrundeai în cămăruţa ei. Pe pereţi străjuiau icoane şi fotografii ale duhovnicilor vestiţi ai României. Am recunoscut uşor, dintr-o privire, o fotografie cu părintele Justin. Printre ele se remarca un tablou înrămat, în care schimonahia Paisia stătea la sfat de taină lângă părintele Irineu Curtescu, actualul stareţ de la Mănăstirea Ponor. Parcă sfinţii lui Hristos, care străjuiau pereţii, se vorbiseră să îşi dea întâlnire cu toţii în chilioara maicii.

Când îngenuncheai lângă patul ei, simţeai buna mireasmă care o învăluia protector. Lângă ea, creştinul stătea, de regulă, într-o postură smerită, în genunchi. Şi trăiai acel sentiment specific pe care îl respiră sufletul în prezenţa plăcuţilor lui Dumnezeu, care au primit de la El darul de a vedea gândurile vizitatorilor: îţi era bine, duios de bine. Totodată, undeva în adâncul tău, persista un strat de frică sacră, de mysterium tremendum. Nu cumva maica să-ţi radiografieze vreo rană sufletească, o patimă, o neorânduială de-a ta săvârşită în faţa lui Dumnezeu.

Fiecare creştin este o prezenţă paradoxală în această lume. Trăieşte permanent aici, dar mai mult Dincolo, în cele mai mici amănunte ale vieţii: mănâncă şi bea, dar mai întâi de a se înfrupta din bucate şi mai apoi, gândul îi zboară la Dumnezeu, într-o rugăciune de mulţumire pentru toate. Se supune legilor statului, dar tărâmul spre care tânjeşte inima sa este dincolo de orice zare a lumii văzute. Un creştin este, mai degrabă, un cetăţean al Cerului. Se mişcă agil prin realitatea cotidiană, se achită onorabil sau chiar exemplar de sarcinile sale sociale, dar orice ar întreprinde o face, clipă de clipă, în prezenţa lui Dumnezeu. Este plăpând în

faţa stihiilor lumii, dar este puternic prin încredinţarea sa deplină în braţele lui Dumnezeu. Maica Paisia ilustra elocvent acest amestec fiinţial de putere şi slăbiciune. O vedeai răstignită pe pat – din cauza neputinţelor trupeşti – dar, când îţi vorbea, simţeai în glasul ei o forţă care venea de dincolo de ea. Avea un chip de icoană: nevoinţa ascetică îi modelase trăsăturile. Pomeţii îi ieşeau puţin în afară. Căutătura ochilor – blânzi şi exigenţi deopotrivă, profunzi – se îndrepta spre tine de sub bolta arcadelor. Buzele stăteau strânse într-o linie aparent severă. Când am văzut-o prima oară, ştiu că m-a frapat mâna ei dreaptă, slabă, cu degetele spiritualizate. De fiecare dată când i-o sărutam, constatam că miroase a mir.

La orice oră te-ai fi dus, în faţa căsuţei aşteptau totdeauna oameni necăjiţi. Câtă suferinţă îşi aşteaptă alinarea la uşa plăcuţilor lui Dumnezeu! Acolo găseşti permanent o România reală, complet diferită de cea care ni se înfăţişează în discursurile politicienilor sau în reclamele care au împânzit lumea. Acolo oamenii nu zâmbesc hipnotic, nu sunt veşnic tineri, nu se desfată continuu din cornul abundenţei. Fiecare om cară în cârcă fie suferinţa, fie boala, fie moartea.

Se întâmpla să te întâlneşti la maica Paisia cu persoane pe care nu le mai văzuseşi de ani buni. Monahi din România sau Grecia, stareţi, mireni a căror înfăţişare o reţinuseşi fulgurant dintr-o biserică sau de la vreun hram. VIP-uri ale lumii ortodoxe îi trecuseră pragul în căutarea unui răspuns ce se lăsase multă vreme aşteptat.

Maica putea fi ca mătasea, dar şi ca roca. Te mângâia exact când te-ai fi aşteptat mai puţin şi te trezea la realitate printr-un duş rece, printr-o săpuneală straşnică, taman când lumea îţi era mai dragă, iar viaţa mai căldicică.

Am cunoscut oameni care se mulţumeau doar să intre, să o vadă şi să-i sărute mâna înmiresmată.

Într-o zi, aşteptând în curte, în spatele pelerinilor ajunşi cu mult înaintea mea, citeam o cărţulie despre un părinte, un nebun pentru Hristos, care a fost prieten de suflet al Cuviosului Paisie Aghioritul. Şi acolo scria că dacă vrei să testezi un om îmbunătăţit poţi face asta punându-i mental o întrebare, iar el o să-ţi răspundă negreşit. M-am gândit să verific. I-am expus în minte maicii Paisia problema care mă frământa. Stăteam afară, privind la florile calde şi senine din faţa căsuţei. Toţi ceilalţi erau în chilia maicii şi vorbeau cu ea. Am

aşteptat până au terminat de vorbit şi au ieşit şi n-am intrat bine la ea că primul cuvânt pe care ni l-a spus – mai eram cu doi prieteni – era chiar răspunsul la problema mea. Situaţia a avut şi o notă comică: unul dintre prietenii mei s-a dus primul să ia binecuvântare de la maica, iar ea vorbea aparent cu el, deşi propriu-zis îmi răspundea mie la întrebare. Prietenul meu nu a înţeles riguros nimic. M-am simţit obligat să intervin: „Răspunsul maicii e pentru mine!”

Ştiu un părinte îmbunătăţit care vieţuieşte retras pe un munte. Acesta a plecat val-vârtej într-o dimineaţă, pe la ora 4, pentru că l-a chemat în rugăciune maica Paisia, să vină în Bucureşti să o împărtăşească. Atunci când a trecut la Domnul părintele Justin Pârvu, maica s-a întors pe o parte şi le-a spus femeilor care o îngrijeau: „Să nu vă speriaţi, plec la înmormântarea părintelui Justin!” Apoi a devenit absentă, intrând într-o stare de semicomă. Şi-a revenit după o jumătate de oră.

Nu am multe informaţii obiective despre maica Paisia. Ştiu că a fost o ucenică apropiată a părintelui Nicodim Mândiţă şi că l-a ascuns în casa ei, când părintele era urmărit de securitate. Maica s-a născut în Curt Bunar, în Cadrilater. Povestea

adesea cum a fost bătută de bulgari, când aceştia au ocupat Cadrilaterul. A fost o ucenică a părintelui Irineu Curtescu, spovedindu-se la el. La ea îşi ascundea cărţile, publicate sub formă de samizdat, părintele Nicodim Mândiţă. Maica iubea slujbele bisericii. Dacă ziua era îngrijită de câteva femei, noaptea dorea să rămână singură. Noaptea îşi făcea pravila de rugăciune şi – după unele mărturii – se lupta cu demonii.

(24 noiembrie 2013)

***

Am ajuns pe zloată la Mănăstirea Pasărea, pe un drum alambicat. Când am intrat în biserică, un număr considerabil de credincioşi făcuseră corp comun cu maica: ea stătea în mijloc, iar ei participau cu însufleţire la fiecare moment al slujbei înmormântării, ţinând lumânările aprinse în mâini. Sentimentele care pluteau în aer erau diferite. Unii plângeau – creştinii care au fost foarte apropiaţi sufleteşte de ea. E greu să te desparţi de un om care îţi lumina ca un far negreşit drumul sinuos al vieţii. Ceilalţi trăiau o stare de pace, bucurie interioară şi certitudine. La sfârşitul slujbei au predicat părintele

Irineu Curtescu, duhovnicul maicii Paisia, şi părintele Ganciu.

Părintele Irineu a ţinut o predică a bucuriei, care ne-a invadat pe toţi. Redau câteva idei extrase din predica sa. Întreaga ei viaţă, maica a căutat să placă mai mult lui Dumnezeu decât oamenilor. Nu s-a dat cu veacul acesta. Nu a căutat să placă veacului acestuia, în care a trăit. Viaţa ei a fost o slujire totală a lui Hristos, a Preacuratei Sale Maici şi a sfinţilor. În tăcere, şi-a împodobit sufletul cu virtuţi. Cele mai mari nevoinţe ale ei erau postul şi rugăciunea. Postul, împreună cu citirea cărţilor duhovniceşti şi rugăciunea pe care o făcea continuu, ziua şi noaptea, au făcut ca maica Paisia să se păzească de întinăciunea vieţii acesteia, de viciile trupeşti şi sufleteşti şi să se facă sălaş cu bun miros pentru Împăratul Iisus Hristos.

Pentru toate acestea, cei din Sfântul Munte s-au decis să o călugărească. Au călugărit-o direct în schima mare, a devenit schimonahia Paisia. Intrând în cinul monahal, ea a înţeles cinstea care i-a fost dăruită de Dumnezeu. Pentru că s-a împărtăşit de cinul monahal, i-a iubit foarte mult pe călugări şi călugăriţe. A fost prigonită de ateii comunişti şi l-a ascuns în casa ei pe părintele Nicodim Mândiţă, un mare

misionar al Bisericii. Înainte de călugărire, în anii comunismului, casa ei era metoc pentru pelerinii care vizitau mănăstirile din nordul Moldovei. Avea cunoştinţe printre episcopi, protopopi, preoţi, monahi, monahii, mireni. Casa maicii era totdeauna primitoare de străini. De ce? – s-a întrebat părintele Irineu. Pentru că – a răspuns sfinţia sa – dragostea ei pentru Hristos a fost atât de mare, de neînţeles pentru noi, oamenii. Casa ei simplă, săracă, i-a încăput pe oamenii veniţi din toată ţara şi chiar din afara ţării. Părintele a continuat: Bucuria ei era ca să participe la pătimirea sfinţilor. De aceea, când a căzut la pat, nici nu a cârtit, nici nu a spus că o doare ceva. Toate le-a primit ca o martiră, acceptând crucea. Maica a vorbit până în ultimele secunde ale vieţii. Era lucidă pentru că duhul răutăţii nu a putut să o mai amăgească cu nimic. Era apărată de cetele cereşti, de cetele monahale, ca una ce s-a făcut iubită Maicii Domnului şi sfinţilor. De aceea s-a învrednicit să fie înmormântată în cimitirul Mănăstirii Pasărea. De aceea, să învăţăm – monahii, monahiile, credincioşii şi toţi oamenii de orice vârstă – că cine se lipeşte de Domnul va fi un trup cu Domnul. Noi credem că – a accentuat părintele Irineu – Dumnezeu a învrednicit-o de aceas-

tă binefacere de a sta la masă în Împărăţia Cerurilor, cu toţi sfinţii.

Părintele Ganciu a ţinut şi el un scurt cuvânt, în care a relatat o situaţie din care se poate înţelege cât de puternică era rugăciunea maicii Paisia. Acum vreo doi ani, un părinte din Piteşti a pornit spre casa maicii, însoţit fiind de fiul său. Era vară şi o căldură toridă, insuportabilă. S-ar părea că din cauza caniculei, părintele a făcut o congestie cerebrală. A fost internat de urgenţă. Fiul său a sunat degrabă la maica şi i-a relatat accidentul. Maica s-a rugat la Dumnezeu pentru însănătoşirea părintelui. A doua zi, intră pe uşa chiliei maicii părintele, în carne şi oase, şi îi spuse: „Maică, iată rodul rugăciunilor tale!”. Pentru rugăciunile maicii Paisia, Domnul îl vindecase.

I-am sărutat şi eu mâna dreaptă, cu convingerea că iau o ultimă binecuvântare de la ea. Mirosea puternic a mir şi avea o mână moale. Dar nu această întâmplare m-a uimit. Cu totul altceva. M-am gândit că în aceste situaţii, în care creştinii ortodocşi participă trup şi suflet la plecarea din această vale a plângerii a unui frate de-al lor, Biserica, Trupul lui Hristos, se face din nevăzută – pentru ochii noştri muritori –, deodată evidentă, după toate criteriile vizibilului, perceptibilului.

M-am simţit ca o mică flacără îngemănată cu alte flăcărui, arzând toţi, pentru totdeauna pentru Hristos.

(*27 noiembrie 2013*)

II. OAMENI ADMIRABILI

Motto:

„De altfel, «admirabil» şi «admirare» vin de la verbul latinesc mirari*, care înseamnă «a privi fix», «a contempla», «a se mira», «a admira». Din această «privire fixă» şi «contemplare», francezii au derivat, foarte just, cuvântul miroir – oglindă, fiindcă cine admiră se oglindeşte în obiectul admirat.”*

Anton Dumitriu

Arhiereul veghează la Rohia

Când spui Mănăstirea Rohia, spui Nicolae Steinhardt. În adolescenţă, descoperisem *Jurnalul fericirii*, prima carte de memorialistică a închisorilor citită, din care aflasem despre pătimirile eroilor şi sfinţilor anticomunişti. Era un timp minunat, în care mă îndrăgostisem de constelaţia Generaţiei Criterion şi de sateliţii săi, mai mult sau mai puţin apropiaţi. Citisem mai întâi cartea de articole şi interviuri *Între Dumnezeu şi neamul meu,* cu şi despre Ţuţea. Petre Ţuţea mi se părea

un intelectual creştin şi un erou magnific. În viaţă, cele două tipuri umane – eroul şi intelectualul – de obicei se exclud. Iată că Petre Ţuţea ieşea din tiparele comune. Coborâse cultura de pe soclul ei preţios, uneori snob de-a dreptul, şi o transformase într-un mod de a fi. Iar cultura aceasta avea, pentru el, un ax interior: pe Iisus Hristos. Ţuţea suferise pentru filosofia sa, pentru *Weltanschauungul*[16] său. Îşi plătise viziunea despre lume şi viaţă cu treisprezece ani de temniţă grea.

Aflasem că Ţuţea a fost bun prieten cu Cioran, un personaj situat la antipod. Am citit, în consecinţă, mai întâi *Silogismele Amărăciunii* şi am constatat că Cioran nu era nicidecum un ateu. Fiu de preot din Răşinari, Cioran se afla într-o luptă continuă cu Demiurgul. Îşi trăia angoasele metafizice la înălţimi îngrijorătoare. În volumul de convorbiri[17], mărturiseşte că timp de şapte ani a suferit de insomnie. În perioada în care fusese profesor de filosofie la Braşov, decisese să nu mai vorbească decât cu Dostoievski şi Shakespeare. Aceştia doi

---

[16] *Weltanschauung* – Concepţie generală despre lume şi existenţă (în germană).
[17] *Convorbiri cu Emil Cioran*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2004.

surprinseseră în opera lor suferinţa şi tragismul condiţiei umane, întreaga lor operă provenind din aceste izvoare. Prin urmare, doar cu ei doi merita să dialoghezi. Într-o zi, se apropie de profesorul de filosofie Emil Cioran un coleg, care avea chef de oareşicare conversaţie. Cioran se întoarce spre el şi îl întreabă:

- Cine eşti, Shakespeare sau Dostoievski?

Şi pentru că, din întâmplare, nu era niciunul dintre ei, a refuzat să vorbească cu el. Am simţit permanent în Cioran un om şi un gânditor autentic. Un filosof care, toată existenţa sa, a avut grijă să trăiască la periferia sistemului. Cu excepţia scurtei perioade de profesorat de la Braşov, Cioran a trăit continuu din burse, refuzând postura de angajat al vreunei instituţii. La Paris, trecut bine de patruzeci de ani, mânca la cantina studenţilor. Peste ani, aveam să descopăr o însemnare în revista *Vatra Românească*, din care am aflat că Cioran, la sfârşitul vieţii, s-a împăcat cu Dumnezeu: s-a spovedit şi s-a împărtăşit înainte de obştescul său sfârşit. Acest mic-mare amănunt mi-a fost confirmat de un preot din Bucureşti, care mi-a povestit că, în ultimii lui ani de viaţă, Cioran nu mai primea pe nimeni în

mansarda sa de pe Rue Avenue, cu excepţia preoţilor ortodocşi.

Au urmat alte descoperiri livreşti: romanele şi cărţile savante ale lui Mircea Eliade, eseistica lui Constantin Noica, romanele lui Mihail Sebastian, cursurile de metafizică, istoria logicii şi filosofia religiei, ţinute la Universitatea Bucureşti de Nae Ionescu. Eliade mi se părea un erou modern prin lupta sa acerbă cu timpul şi prin efortul de a asimila domenii întregi ale spiritului. Idealul său existenţial era cel renascentist, de *homo universalis*. Noica îşi asumase sarcina de a scoate la lumină straturile filosofice ale limbii române, dezvoltând o viziune filosofică românească.

Profesorul Nae Ionescu, prin pedagogia sa negativă, prin exerciţiile de dezvăţare, prin exemplul unei gândiri care se desfăşoară pe cont propriu, era centrul care generase toată această generaţie trăiristă. Nae – cum îi spuneau ei, cu familiaritate şi admiraţie – era mai fascinant decât toţi emulii săi la un loc.

În această galerie, Steinhardt îşi avea locul său precis. Scrisese chiar o carte, *În genul... tinerilor*[18], în care imita stilul lite-

---

[18] N. Steinhardt (Anthistius) – *În genul... tinerilor*, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

rar al colegilor săi de generaţie. Scrisul său denota vioiciune, inteligenţă, optimism. *Jurnalul fericirii* este un antidot eficace în perioadele de depresie, de dezgust existenţial. Arestat în lotul Noica-Pillat, în iadul puşcăriilor comuniste unde mulţi şi-au găsit sfârşitul, Steinhardt L-a cunoscut pe Hristos şi a trecut de la moarte la viaţă, botezându-se ortodox. *Jurnalul* îmi pare a fi un puzzle dintr-o România crepusculară, dar care conţine întâmplări exemplare, sfaturi practice, portrete de sfinţi şi eroi. Este viu, tocmai pentru că e fragmentar. E scris aşa cum îi vin omului gândurile. Fără sistem, fără supremaţia raţiunii, care pune o ordine rece în întâmplări.

Steinhardt, pentru mine, nu mai era de găsit în carne şi oase pe pământul acesta. Aş fi putut să îl întâlnesc, în schimb, pe omul care l-a ajutat să se retragă din vâltoarea lumii la Mănăstirea Rohia. Înalt Preasfinţitul Justinian Chira, un apropiat al intelectualilor incomozi pentru sistemul comunist, ca Noica sau Ioan Alexandru. Citisem cu viu interes cărţile lui Bogdan Eduard[19]. Îmi rămăsese în memorie

---

[19] Bogdan Eduard – *Justinian*, Editura Dacia, 2006, şi Bogdan Eduard. Justinian Chira – *Convorbiri în amurg*, Editura Dacia, 2006.

episodul în care într-o noapte vin securiştii să îl aresteze pe Justinian şi nu pot trece de un zid de aer care se interpune între ei şi el.

În 2013, s-a ivit şi prilejul să îl văd faţă către faţă. L-am însoţit pe Danion la unele conferinţe despre sfinţii închisorilor şi despre Sfântul Iov din Uglea[20] (un mărturisitor român, după tată, canonizat în data de 18 septembrie 2008), conferinţe care au avut loc în Baia Mare, Sighet şi Satu Mare.

Ne-am pornit cu o maşină mică, un Peugeot, spre Rohia. Privirea mea se hrănea, hămesită, din priveliştile punctate cu dealuri, coline împădurite şi case ţărăneşti, rămase ca nişte vestigii dintr-un timp revolut. Ca şi cum România creştină, arhaică, profundă s-ar fi retras într-o mişcare de reflux din graniţele ei ştiute şi s-ar fi statornicit acolo, în Ţara Lăpuşului.

Am urcat spre mănăstire pe un drum spiralat, drumul fiind flancat de pădurea de stejari şi fagi peste care se instaurase din plin toamna. Un covor pastelat, gal-

---

[20] Puteţi afla mai multe despre viaţa Sfântului Iov din Uglea din volumul *Sfântul Iov din Uglea (1902-1985) – Viaţa, minunile şi acatistul*, Editura Areopag, Bucureşti, 2014.

ben-rubiniu, roşu-violaceu, negru-cenuşiu învăluise pământul.

Înainte de a intra la Înalt Preasfinţitul, am admirat casa smerită în care vieţuieşte, care mai păstrează aroma casei tradiţionale româneşti. După câteva minute de aşteptare, în camera de oaspeţi a pătruns arhiereul.

M-au uimit mai întâi ochii săi luminoşi. Lumina se revărsa ardentă spre noi, dintr-o sursă nevăzută nouă, profanilor. Apoi am privit prin preajmă, la pereţii înţesaţi cu cărţi. Cu aviditate, pentru că iubesc pătimaş cărţile. Îmi place să le simt mirosul, textura, personalitatea fiecăreia. Aşa cum îmi place să mă iluzionez că undeva, printre rânduri, stau pitulate adevăruri care abia aşteaptă să fie descoperite. „Un rugător", mi s-au confesat ochii arhiereului. „Un intelectual", i-au completat portretul interior cărţile preţioase, strânse cu sârg de-a lungul celor 92 de ani ai săi, aşezate cu mare atenţie în rafturile străvechi de bibliotecă.

Dar asta n-a fost tot. Venisem la Înalt Preasfinţitul Justinian Chira cu gândul expres de a-i cere binecuvântarea ca să scriu în continuare spre slava lui Dumnezeu. Anii pierduţi printre fantasmele intelectualismului, clipele jertfite culturii de dragul

culturii, eul gonflat prin abundenţa informaţiilor necesare dar nu şi suficiente pentru izbăvirea lui, curiozitatea care răscoleşte ca o babă oarbă prin sipetul unde stau zăvorâte tainele lumii – toate mi se păreau năzăriri ale firii, în căutarea sinuoasă a adevărului, pe care le lăsasem în urmă. Mă hotărâsem să le fac pe toate pentru Dumnezeu: să gândesc, să scriu, să vorbesc, să respir, să admir, să înving, să mă las înfrânt, să urăsc de moarte păcatul, să caut frumosul bine camuflat în urâciunea zilnică, să iert de şaptezeci de ori câte şapte, să pun între paranteze dorinţa polimorfă de a căuta plăcerea şi de a evita constant orice suferinţă, să amân momentul răzbunării până când orice umbră de dorinţă de răzbunare se va evapora de la sine, să nu mă mai rog pentru mine, ci întotdeauna pentru ceilalţi. Iar dacă trăiesc, pentru Dumnezeu să trăiesc, şi, dacă voi muri, pentru El să mor. I-am cerut, aşadar, Înalt Preasfinţitului Justinian binecuvântarea de a scrie, iar sfinţia sa mi-a dat-o grabnic, tare şi răspicat:

- Să nu te opreşti!

Dar asta n-a fost tot. Ne-a vorbit despre omul-microcosmos, care cuprinde în el şi mineralul şi vegetalul şi animalul, dar care le transcende pe toate prin con-

ştiinţa pe care a sădit-o Dumnezeu în el. Auzindu-l, mi-am recăpătat încrederea în om. Fiecare fiinţă are ascunse în ea potenţialităţi nebănuite, prin care poate deveni cu adevărat bună. Ştiam că lumea este creaţia lui Dumnezeu şi că El o ţine permanent în existenţă. Dar, în sinea mea, pe acest adevăr simplu şi fundamental se depusese în straturi cenuşa neîncrederii în om şi în lumea sa de artefact. Arhiereul de la Rohia le spune adesea vizitatorilor: „Sunteţi sfinţi!", spre stupoarea acestora. Le reaminteşte de cea mai înaltă chemare a lor: asemănarea cu Hristos.

Am regăsit cu mare bucurie în Înalt Preasfinţitul Justinian legătura străveche dintre cult şi cultură, optimismul creştin, convingerea că lumea pe de-a-ntregul este bună. Fiecare clipă ce ni s-a dat este de la Dumnezeu şi trebuie să Îi mulţumim pentru ea, ne învaţă el. Fiecare picătură de timp poate fi trăită în faţa lui Dumnezeu, devenind astfel rugăciune, comuniune cu Izvorul vieţii. Dacă mi s-a născut în minte un cuget bun, este de la Dumnezeu. Dacă mi-am revăzut un prieten după care a tânjit inima mea amar de vreme, întâlnirea e de la Dumnezeu şi prin Dumnezeu. Să Îl vezi pe Dumnezeu în lucrurile mici, plăpânde, insignifiante înseamnă să

Îl vezi peste tot. El este Cel ce oferă şi Cel ce Se oferă.

Înaltul Preasfinţitul Justinian simţea încă din copilărie, că nu există loc în care să nu fie prezent Dumnezeu. Acest arhiereu îţi redă bucuria de a trăi, ca dar dumnezeiesc. Nu întâmplător Înalt Preasfinţitul s-a născut în Duminica Tuturor Sfinţilor, o zi a bucuriei şi a învierii.

Dar asta n-a fost tot. Pe drumul spre Mănăstirea Rohia, mi-a venit gândul să îi cer Înalt Preasfinţitului o dedicaţie pe o carte. Dar nu aveam la mine nicio carte scrisă de sfinţia sa. Tânărul care ne-a ajutat să intrăm la el m-a sfătuit să nu îi cer verbal dedicaţia. Fiind un apropiat al lui, ştia din experienţă că Dumnezeu i-a dăruit harul de a citi gândurile oamenilor. După ce am discutat despre una, despre alta, când a apărut o pauză în discuţia noastră, m-am hotărât să îi cer să ne scrie pe ceva o dedicaţie, mie şi soţiei mele, Angela. Cuvintele cererii îmi stăteau pe buze, gata să ţâşnească afară. Deodată văd că vlădica întinde mâna şi ia o iconiţă cu Maica Domnului şi începe să scrie ceva pe spate. Când termină de scris, mi-o întinse şi îmi spuse:

- Uite, pentru soţia ta, Angela, binecuvântare arhierească!

Ştiam că Înaltul Preasfinţitul Justinian are mare evlavie la Maica Domnului. Dânsul le recomandă credincioşilor să citească la vreme de încercare Paraclisul Maicii Domnului, acesta fiind un sprijin tare şi un prilej de mângâiere pentru orice suflet suferind sau scârbit. Sfatul său are rădăcini în experienţa sa bogată de viaţă. Tatăl său a trecut la Domnul, „a adormit" – cum spune el – în timp ce Justinian, copil fiind, citea Paraclisul. Maica Domnului, le spune el pelerinilor, este cea care ne acoperă permanent. Mărturiseşte cu convingere că toată viaţa sa s-a desfăşurat sub ocrotirea Maicii Domnului.

Dar asta n-a fost tot. Înainte de a ne porni pe drumul de întoarcere, ne-am ridicat de pe scaune, ca să facem o fotografie împreună. Lângă Înalt Preasfinţitul Justinian a nimerit un prieten de-al meu. Nu ştiu cum arhiereul l-a atins, involuntar, în dreptul plexului solar, şi atunci s-a întors spre acesta şi i-a spus:

- Tu ai fost un mare păcătos!

Prietenul meu se întorsese de curând la Hristos venind din lumea drogurilor şi a desfrânării. Cu un an în urmă se întâmplase ceva similar. Veniseră un reporter şi un cameraman de la o televiziune să îi ia Înaltului Preasfinţitului un interviu. În

toiul interviului, Înaltul Justinian pune mâna pe unul dintre ei şi îl întreabă: „Dar tu ce religie ai?” Acela era adventist.

Înainte de a ieşi pe uşă, Înalt Preasfinţitul ne-a sărutat pe creştet pe fiecare, binecuvântându-ne. Mi-a spus şi mie: „O să mă rog pentru fetele tale, păcătosule!” (îl rugasem să se roage pentru soţia mea, Angela, şi pentru fiica noastră, Miriam, conştient fiind de puterea rugăciunii sale). Prietenului meu i-a dat sfatul de a privi – se înțelegea, femeile – de la brâu în sus, fără ca acesta să îi fi mărturisit în prealabil nici cel mai mic gând despre lupta lui duhovnicească.

Dar asta n-a fost tot. Am cules cu evlavie şi interes o parte din învăţăturile şi sfaturile pe care Înalt Preasfinţitul le oferă apropiaţilor săi şi vi le împărtăşesc, la rândul meu, ca atare. El crede din toată inima că dragostea lui Dumnezeu pentru om covârşeşte păcatele pe care le putem face noi, oamenii. Nu putem noi păcătui cât poate Dumnezeu să ierte. Ne sfătuieşte ca, atunci când ne rugăm, să fim conştienţi că în fața lui Dumnezeu suntem totdeauna slugi netrebnice. Trebuie să ne conştientizăm propria nimicnicie.

Înalt Preasfinţitul Justinian ne recomandă să spunem Rugăciunea lui Iisus

măcar de o sută de ori pe zi, având conştiinţa că suntem nimic în faţa lui Dumnezeu şi că tot ceea ce avem bun în noi de la El provine: gânduri bune, sentimente, inspiraţie. Tot ce este viaţă în noi de la Izvorul Vieţii provine.

M-a covârşit până la lacrimi un amănunt pe care l-am aflat. Încă de pe vremea în care era vicar la Cluj, Înalt Preasfinţitul obişnuia să deschidă fereastra la miezul nopţii şi să se roage, îndreptat cu faţa spre oraş, pentru toţi oamenii. Pentru bolnavii care îşi dădeau duhul în mâinile lui Dumnezeu, pentru doctorii care le vegheau la căpătâi ultimele clipe de viaţă pământească, pentru poliţişti, pentru brutarii care preparau pâine pentru a doua zi, pentru cei aflaţi în închisori, pentru cei credincioşi şi pentru cei necredincioşi.

Ne-am pornit spre Baia Mare, nu înainte de a ne închina la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care se găseşte în Paraclisul Sfântul Ierarh Nicolae. Am aflat că prin 1940, icoana a supravieţuit unui incendiu iscat acolo. Şi nu înainte de a ne opri la mormântul monahului Nicolae Steinhardt şi a ne ruga o fărâmă de timp, cu capul sprijinit de crucea lui.

Mă surprind adesea imaginându-mi următoarea scenă: la miezul nopţii, un ar-

hiereu vechi de zile deschide fereastra şi se roagă pentru noi toţi. Arhiereul veghează la Rohia. Arhiereul ne veghează somnul, de la Rohia.

Părintele Proclu, pustnicul de la marginea lumii

Peregrinul pornit pe drumul spre Mănăstirea Petru-Vodă ca să se roage la mormântul părintelui Justin Pârvu sau ca să îşi plece genunchii în faţa moaştelor mărturisitorilor, aşezate în biserică, sau la mormintele din cimitirul mănăstirii[21] se abate 6 kilometri, din comuna Crăcăuani, spre satul Mitocu Bălan (unde în vechime exista un metoc al Mănăstirii Neamţ), sperând să primească un cuvânt de folos, bun ca merinde de drum, de la părintele Proclu.

Pe măsură ce lasă în urmă drumul principal, „civilizat", în goana maşinii regăseşte casele străvechi, tradiţionale, specifice satului românesc de altădată. Te şi miri cum de au supravieţuit furiei noilor generaţii de ţărani, care se dezic masiv de vechile case, „bătrâneşti", şi îşi construiesc altele noi, importate din Italia, Spania şi alte state occidentale prin care i-au

---

[21] Acolo odihnesc trupurile trudite – îndumnezeite prin îndelungata suferinţă – ale părintelui Gheorghe Calciu Dumitreasa, Radu Gyr şi Flora, al părintelui Atanasie Ştefănescu, al avocatului Tudor Popescu, al lui Mihail Dumitrescu, al părintelui Ştefan Marcu şi al soţiei sale, Elena.

purtat paşii, dar şi nevoia. Casele importate sunt ostentative prin dimensiuni, prin termopanul plantat în scop utilitar în ferestre şi prin lipsa lor de armonie, prin inadecvarea la peisajul autohton. Locuinţele „occidentale” par aduse în zbor cu avionul şi prăbuşite care, cum. Pot fi întâlnite pe întregul cuprins al României.

Cum a părăsit drumul naţional, călătorul pătrunde într-o atmosferă vecină cu veşnicia, familiară şi, totuşi, pierdută pentru totdeauna. De-a stânga şi de-a dreapta drumului se deschide o perspectivă din ce în ce mai largă. Pădurile falnice, apa ce se prelinge cristalin, în legea ei, la vale, te anunţă că te găseşti la poalele Munţilor Stânişoarei. Aerul e saturat de mireasma răşinii de brad. La un moment dat, se trece pe sub o barieră rămasă ca piesă muzeografică din alte vremi, iar satul locuit, succesiunea caselor se sfârşeşte.

Fix pe linia gospodăriilor care desparte ţinutul locuit al satului de cel nelocuit, sălbatic, se întrezăreşte pe partea dreaptă o poartă cenuşie din lemn, care ascunde o căsuţă desprinsă din poveşti. O casă mică, bătrânească, aşa cum se făceau odinioară. După ce te-ai rugat tot drumul la Dumnezeu să te ajute să vorbeşti fie şi puţin, o frântură de vorbă, cu părintele

Proclu, îţi iei inima în dinţi şi baţi cu putere în poarta scorojită de vreme. Dacă rugăciunea ţi-a fost ascultată, îţi iese în cale o femeie în vârstă, cu trăsături aspre, îmbrăcată cernit, dar bună la inimă. Te întreabă uşor repezit ce vrei şi de unde vii. Dacă îi mărturiseşti că vii de la distanţă mare, să spunem, de la Bucureşti, şi că ţii neapărat să capeţi un cuvânt de folos de la părintele, bătrâna bate şi ea în poarta cea scorojită şi strigă cu sârg:

- Părinte! Părinte! Ai vizitatori!

Până se deschide poarta, afli că părintele Proclu e bolnav, neputincios, şi că sora lui – persoana care îţi oferă amabil aceste amănunte – are grijă de el. Timpul aşteptării creşte, intensificând tensiunea întâlnirii cu părintele. Într-un sfârşit, poarta cea veche se deschide şi pentru câteva clipite timpul încremeneşte, şi tu odată cu el: în faţa ochilor se iveşte un bătrân cu barba mare, care i se revarsă până la piept. Nasul îi este uşor ridicat spre cer şi de sub claia căruntă te privesc binevoitor, cu dragoste, doi ochişori de viorea. Poartă haine ponosite, iar în picioare are nişte încălţări care seamănă bine de tot cu opincile străvechi.

Te pofteşte în şopronul în care îi primeşte de obicei pe vizitatori, dar care geme de mulţimea icoanelor atârnate pe

pereţi sau care stau aşezate pios pe masă. În acest mic spaţiu există o concentraţie fantastică şi palpabilă de dumnezeiesc. Părintele se aşază agale pe un scaun şi ascultă păsurile fiecăruia.

Prima dată când am ajuns la el eram însoţit de doi prieteni. Pe drum s-au iscat tensiuni între noi. Şoferul nu înţelegea de ce trebuie să ne abatem din drumul nostru spre Mănăstirea Petru-Vodă. Dacă nu ajungem la timp la destinaţie, dacă rămânem fără cazare... Nici nu a deschis bine poarta părintele, că noi ne-am aplecat capetele ca seceraţi în faţa lui şi, binecuvântându-ne, făcând atent, de trei ori semnul Sfintei Crucii deasupra capetelor noastre, i-a dat fiecăruia câte un sfat care viza exact problema care îl frământa mai mult pe fiecare în parte. Unuia i-a spus să se ferească de duşmani, să moară şi să învieze în fiecare zi. Acelaşi sfat îl primise prietenul meu de la părintele Arsenie Papacioc. Ulterior, avea să identifice duşmanii, după învăţătura Sfinţilor Părinţi: aceştia sunt trupul, lumea şi diavolul. Celuilalt prieten cu care venisem la părintele, care locuia împreună cu familia, într-o atmosferă conflictuală, i-a spus că, dacă îi vine gândul să se răzbune, să amâne răzbunarea, spunân-

du-i gândului: nu astăzi, mâine. Şi până a doua zi gândul drăcesc va dispărea.

Ne-a sfătuit apăsat să încercăm să adormim rostind rugăciunea, spunând cu multă smerenie: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă”.

În toiul discuţiei a venit vorba despre importanţa credinţei, pe care trebuie să o avem, în ajutorul lui Dumnezeu. Părintele ne-a povestit că a venit la el o familie cu un copilaş care se născuse cu un picior mai scurt. Mama copilului s-a rugat cu nădejde la Maica Domnului şi picioruşul a început să-i crească de la sine, iar acum copilul este normal.

Cât timp am petrecut la părintele, am simţit nevoia să mă aşez în genunchi lângă el. Mă copleşise dintr-odată părerea de rău pentru toate faptele mele prin care l-am rănit, şi nu o dată, pe Hristos şi am întristat-o pe Maica Domnului. Ba chiar, la un moment dat, l-am prins de mână pe părintele Proclu, ţinându-l strâns minute în şir – un gest spontan, inconştient, care exprima dorinţa mea de a nu mă mai despărţi niciodată de persoana sa.

Mi-a rămas pentru totdeauna în inimă chipul său, cu ochii scăldaţi în lacrimi. Mi-am amintit de o fotografie cu părintele Marcu Dumitrescu de la Sihăstria, stând

pe un jilţ, pe pridvorul unei case, poate al unei chilii. Avea aceiaşi ochi înecaţi în lacrimi. Lacrimile inconfundabile ale pocăinţei neîncetate.

A doua oară când mi-a fost dat să-l revăd a fost la începutul Postului Mare. S-au perindat prin mintea mea multe gânduri de îndoială: poate nu o să ne primească de data aceasta, ştiut fiind că sihaştrii, părinţii îmbunătăţiţi, trăiesc într-o recluziune sporită şi îşi aspresc asceza în tot acest timp sacru, marcat de Jertfa şi Învierea Mântuitorului. Un timp diferit calitativ de timpul comun, cotidian. Un timp în care relaţia om-Dumnezeu, eu-Tu, redevine decisivă, în ea concentrându-se întreaga energie sufletească a creştinului trăitor.

Am avut cu noi, însă, prieteni de nădejde: moaştele sfinţilor închisorilor, care ne-au deschis calea spre părintele Proclu. Eram vreo patru pelerini. Unul dintre noi se afla la începutul vieţii duhovniceşti, era proaspăt revenit în biserică. Ghid ne era Danion, care îl cercetează pe părintele Proclu de mai bine de zece ani, pentru sfaturi duhovniceşti. El ne-a prezentat pe fiecare părintelui, vorbindu-i şi despre problema sufletească a fiecăruia.

Părintele Proclu nu i s-a adresat direct prietenului nostru, întors de curând

în sânul Bisericii. I-a răspuns la problemă indirect, vorbind cu Danion:

- Trebuie, cât poate, să adoarmă din rugăciune. Să nu stea de vorbă cu gândurile rele. Pe toţi care adorm din rugăciune Duhul Sfânt are să-i ajute. Şi toţi care se roagă în timpul zilei sunt ajutaţi în timpul nopţii să adoarmă din rugăciune. Pe măsură ce am o rânduială bună în timpul zilei, aşa sunt ajutat în timpul nopţii. Are nevoie să se mărturisească. Are nevoie de căinţă. Şi când va vedea că vine diavolul, prin deznădejde, să îi spună: „Hristos a murit pentru cei păcătoşi. Cel dintâi sunt eu.” Şi când va voi Bunul Dumnezeu, va primi o mângâiere duhovnicească. Dar pe măsură ce va spori în smerenie.

Apoi, prietenul nostru a îngenuncheat la picioarele părintelui, care i-a luat capul între mâini şi a început să se roage tânguitor pentru el. De fier să fi avut inima şi tot te pătrundeau până în străfundurile fiinţei cuvintele pe care părintele Proclu le înălţa spre Maica Domnului, spre Sfânta Treime, spre sfinţii lui Dumnezeu:

- Măicuţa Domnului să te ajute! Măicuţa Domnului! Măicuţa Domnului şi toţi sfinţii care au pătimit pentru Hristos, ajutați-l, dăruiți-i iertare de păcate şi sfârşit

creştinesc în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin. Şi Duhul Sfânt, a continuat părintele, are să-l ajute să poată căpăta raiul. Şi, cât putem, a nu da vina pe nimeni. Să zică aşa: pentru păcatele mele s-a întâmplat. Şi Duhul Sfânt are să ne ajute pe măsură ce ne smerim. Măicuţa Domnului să vă ducă în rai! Măicuţa Domnului, Sfântul Neculai, Sfântul Mina şi toţi sfinţii, rugaţi pe milostivul Dumnezeu să ne ducă în rai, să ne izbăvească de vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi. Măicuţa Domnului! Măicuţa Domnului să ne ajute prin duhovnic, prin mărturisire.

A urmat la rând un prieten care e bântuit de o frică fără obiect, o angoasă care îl ia în stăpânire mai ales la căderea nopţii. Părintele l-a alinat, dându-i mai multe poveţe:

- E nevoie de Sfântul Maslu. Pe măsură ce o să aibă mărturisirea şi Sfântul Maslu, îl ajută Duhul Sfânt. Vin duhuri sfinte şi vor izgoni acele duhuri necurate. Duhul Sfânt într-o clipă izgoneşte aceste duhuri. Dar Duhul Sfânt vrea ca acest suflet să se smerească, să dea vina numai pe el. Aşa vin unii la mine, că îi supără duhurile din cauza vrăjilor. Măi, băiete, chiar de ar şti cineva vrăji, el e cu diavolul lui. Nu dau vina pe nimeni. „Pentru păcatele

mele”. Dar cât timp gândesc: „Mi-o zis şi o să-i zic”, văleeu!!! Şi trebuie să caut să nu adorm cu gândul în altă parte. Dacă eu fac rugăciune, dar cu mintea în altă parte, n-ajută Duhul Sfânt. Duhul Sfânt atâta ajută: dacă mă mărturisesc corect şi mă duc la Sfântul Maslu. Atunci vin puteri sfinte şi vor izgoni acele duhuri. Şi dacă e slab trebuie să se ducă la mărturisire şi la Sfântul Maslu de mai multe ori, până când nu mai are încredere în el. Are încredere numai în Bunul Dumnezeu.

Mi-a venit şi mie rândul să mă aşez în faţa părintelui. Până atunci stătusem în genunchi, lângă scaunul lui. Din timp în timp veneau dinspre el valuri de bună-mireasmă, pe care le-au simţit toţi cei prezenţi. La serviciu mi se întâmplase ceva care mă scârbise mult. O ispită care a ridicat asupra mea şi a unor colegi de-ai mei ura conducerii. Am fost, toţi cei implicaţi în conflictul cu conducerea, anchetaţi administrativ. Exista pericolul să fim daţi afară din serviciu. Părintele Proclu m-a sfătuit în aceeaşi manieră, indirectă, vorbind cu Danion:

- Spune aşa un sfânt părinte: în ziua în care te va năpăstui cineva şi nu te vei răzbuna, atunci Duhul Sfânt are să te ajute, are să te încununeze, dar trebuie să rabzi

până la ultima suflare. Dacă ai răbdat un timp şi începi a cârti, ai pierdut iară. Să cugete la sfinţi, cum au suferit. Că ai văzut, Sfântul Arhidiacon Ştefan aşa a spus: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac”. Şi aşa vom căpăta mântuirea. Uite, dacă vrea să reuşească, să nu adoarmă cu mintea în altă parte. Să adoarmă din rugăciune. Şi dacă adoarme din rugăciune, pentru smerenia lui, Bunul Dumnezeu îi va da din altă parte. Dacă el o să cate să adoarmă din rugăciune, Duhul Sfânt are să-l ajute să îşi poată câştiga pâinea din altă parte. Dar atâta: a nu cârti! A nu da vina pe nimeni. Să zică aşa: pentru păcatele mele.

La sfârşit mi-a luat capul între mâini şi a început să se roage: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Măicuţa Domnului, Măicuţa Domnului, Măicuţa Domnului, ajută-i, izbăveşte-l de vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi! Măicuţa Domnului, Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil şi toate puterile cereşti, veniţi în ajutorul nostru! Izbăviţi-l de vrăjmaşii văzuţi şi nevăzuţi! Măicuţa Domnului, Măicuţa Domnului, ai milă de soarta lui. Măicuţa Domnului, Măicuţa Domnului, ceartă duhurile cele tulburăcioase de la sufleţelul lui! Măicuţa Domnului, dăruieşte-i răbdare. Şi felul doi, tot răbdare.”

Când părintele implora ajutorul Maicii Domnului, m-a cuprins o stare extraordinară de pocăinţă şi lacrimile au început să îmi curgă de la sine. Stând cu capul între mâinile lui aveam impresia că în acel moment rugăciunea părintelui urcă direct, ca un stâlp de foc, fără nicio oprelişte, spre Maica Domnului şi că părintele îşi pune, într-un anumit fel, sufletul chezaş pentru mine. Era atâta dragoste, smerenie, compătimire în rugăciunea lui! Îmi aştern aici, pe foaia de hârtie, aceste trăiri nu ca să mă mândresc, ci pentru că sunt sigur că la fel au simţit majoritatea creştinilor care au bătut la uşa părintelui Proclu.

Apoi Danion l-a întrebat cum trebuie să rostim Rugăciunea lui Iisus. Părintele Proclu ne-a răspuns plecând de la o întâmplare.

- Cineva o venit la mine şi o zis aşa. O adormit zicând, „Doamne, Iisuse”. Şi atuncea s-o întâmplat că l-am îndemnat să se smerească. Şi cum o adormit, nu s-o rugat mult şi s-o trezit zicând „Doamne, Iisuse” cu mintea în cap. Şi atuncea o-nceput a se smeri, o simţit o putere sfântă care i-o dus mintea cu tăt cu Doamne Iisuse în inimă. Şi acolo, cu multă smerenie s-o rugat. Un dor mare l-a răpit în rai. Şi când l-a răpit şi-a dorit mai apoi să fie iar răpit. Şi

cândva, într-o noapte, o venit la mine. Şi atuncea mi-a spus că iară doreşte să mai fie răpit. Şi i-am spus că erau nişte părinţi, nişte pustnici la Mănăstirea Sihăstria şi de la aceia ştiu că pentru ca să-l mai răpească trebuie aşa: rugăciunea cât de scurtă, cât de deasă, şi cu multă smerenie.

Înainte să plecăm de la el, părintele a simţit nevoia să ne arate încă o dată cât de important este să nu cultivăm răutatea împotriva aproapelui şi să dăm întotdeauna vina numai pe noi. Ne-a mai relatat o întâmplare.

- Amu, o mai venit altu'. Şi o zis aşa: „Eu mă împărtăşesc mai des şi am ispite". M-o întrebat de ce are atâtea ispite, dacă se împărtăşeşte. Şi eu i-am spus: „Măi, băiete, ca să te poţi împărtăşi trebuie spălat vasul. Trebuie spălat bine, mă, de răutate. Şi trebuie să îţi pui în minte că pentru păcatele mele, din cauza mea am atâtea ispite. A nu da vina pe altu'. Duhul Sfânt atâta te ajută, cât poţi a nu da vina pe nimeni".

Dacă părintele Justin Pârvu avea darul de a-ţi revigora credinţa în ajutorul nedezminţit al lui Dumnezeu şi de a te pune pe o poziţie de luptă faţă de orice înfăţişare a răului – al cărui câmp de luptă este dintotdeauna lumea, părintele Proclu

Nicău – care aparent nu este decât un simplu monah, care s-a retras la pustie, cu binecuvântarea părintelui Cleopa, ca să se îndepărteze de zarva lumii – îți reamintește practic valoarea smereniei şi a prihănirii de sine.

Am plecat încredințat că părintele Proclu se roagă cu osârdie pentru toți oamenii care i-au trecut pragul. Printre ei, şi pentru mine.

Părintele Macarie sau reînvăţarea firescului

Întâlnirea cu părintele Macarie este un test pentru orice om care îi trece pragul. Oamenii vin cu nemiluita, aduşi de puhoiul nevoilor care îi mână de la spate: suferinţe de tot felul, divorţuri, boli letale, infertilitate, nesiguranţa unui serviciu sau a zilei de mâine, neînţelegeri casnice...

Înainte de a-l vedea pe părintele în carne şi oase, fiecare pelerin ajuns la Schitul Muntioru se întâlneşte, prin intermediul imaginaţiei proprii, cu un personaj de poveste, dacă nu de roman, al cărui portret se compune ca un puzzle din mărturiile altora, ale celor care au avut şansa să îl întâlnească în realitate. Creştinul râvnitor să-l cunoască află, mai înainte de toate, că prin rugăciunile părintelui unii oameni L-au întâlnit pe Dumnezeu, alţii s-au vindecat de boli fără de leac sau că în casa celor învrăjbiţi s-au întors pacea şi bucuria Duhului Sfânt. Înţelege că părintele are puterea să te facă să întrevezi aurora zilei de mâine, prin negura grijilor şi necazurilor care îţi întunecă privirea.

Aşa se face că viitoarea întâlnire cu părintele, părinte care poartă în special

pecetea harismei înainte-vederii, pe care Dumnezeu i-a dăruit-o, naşte în sufletul pelerinului teama de a nu-i fi citit („scanat”) sufletul cu întregul lui complex de patimi colcăitoare şi nevolnicii. În faţa „pericolului” iminent, reacţiile sunt variate, ca şi oamenii. Unii, familiarizaţi cu vieţile sfinţilor, se pregătesc de întâlnire ţinând post şi rugându-se cu osârdie. Credinţa lor intimă este că doar în acest fel vor primi prin gura părintelui cuvântul de la Dumnezeu.

Nevoinţa la care se supun deliberat este sporită de drumul arid de munte, care face legătura între comuna Vintileasca şi platoul muntos pe care părintele a construit, în urma unei vestiri dumnezeieşti[22], Schitul Muntioru, situat pe la 1200-1300 de metri altitudine. Una este să parcurgi drumul confortabil, ca un veritabil reprezentant al societăţii de consum, şi alta e să urci la pas, indiferent de starea vremii.

---

[22] Despre întâmplările minunate trăite de părintele Macarie puteţi citi în volumele *Părintele Macarie Beşliu – Ctitorul cu mâini de aur*, Editura Areopag, Bucureşti, 2012, şi Ciprian Voicilă – *Despre părintele Macarie*, Editura Areopag, Bucureşti, 2013.

Am urcat într-o iarnă, cu senzaţia acută că drumul până la schit devenise infinit şi că nu voi mai ajunge niciodată la destinaţie. Totul în jur era dalb, îngheţat, de o frumuseţe nordică, aproape abstractă. Urcam orientându-mă după sârma de telegraf şi având ca reper terestru o potecă creată de paşii unor pelerini mai vechi. La un moment dat, poteca a dispărut cu desăvârşire, urmând ca eu să fiu „deschizător de drum" pentru alţi creştini care vor urca după mine, dornici să primească sfaturile şi mângâierea părintelui Macarie. Când am ajuns sus pe plai, picioarele mi se afundaseră în zăpadă până la şold şi un vifor ca în stepele ruseşti mătura totul în cale, în rotocoale spiralate.

Greutatea drumului este compensată din plin de frumuseţea peisajului. Foşnetul pădurii, un imn permanent pe care natura îl înalţă Creatorului, îl însoţeşte participativ pe călător. Pădurea e tainică, misterioasă. Ascunde vietăţi şi secrete. Te protejează, dar te şi expune. Îţi transmite semnale dintre care pe unele nu le ştii interpreta. Pădurea îţi e familiară şi totuşi atât de străină. Urci - şi suflarea ta accelerată se contopeşte cu vântul. Bătăile alerte ale inimii tale se confundă cu sunetele care ies din trunchiul copacilor sau din le-

gănatul crengilor. O pădure nu este niciodată frumoasă. Este sublimă. Când urci spre părintele, nu ai cum să nu te întrebi de ce omul a părăsit natura pe care Dumnezeu o plămădise special pentru el şi a preferat să se retragă în mediul artificial al oraşelor şi să locuiască în cutii de chibrituri suprapuse, pe care unii le numesc preţios blocuri sau locuinţe.

Ajuns, în sfârşit, în faţa părintelui Macarie ai toate motivele să fii cuprins de uimire. Într-adevăr, privirea ascetică a părintelui te scrutează din cap până în picioare, te pătrunde până în măduva oaselor. Dacă ai venit la el cu gândul viclean de a afla ce-ţi rezervă viitorul, vei fi complet dezolat: părintele îi respinge categoric pe amatorii de ghicitorii, necatadicsind, de cele mai multe ori, să le vorbească. Dar, dacă ai poposit la el cu dorinţa sinceră de a-ţi îndrepta viaţa, de a primi de la el un sprijin duhovnicesc, de folos pe drumul sinuos al mântuirii, părintele va simţi din prima clipă dorinţa ta cea bună şi te va sfătui cu toată dragostea sa.

Înfăţişarea părintelui Macarie este cu totul memorabilă. Mic de stat, dar vânjos, e îmbrăcat întotdeauna într-o haină smerită, care nu are cum să nu îi sară în ochi omului proaspăt ajuns din lumea opulen-

ţei şi a consumismului: un halat ponosit dă mărturie despre simplitatea şi firescul purtătorului său. În sfârşit, stai în faţa unui om care nu te judecă după aspectul exterior, după haina pe care o porţi, după categoria socială din care provii, după criteriile lumii şi ale lumescului.

Când l-am văzut prima dată, m-a marcat chipul său luminos, pe care l-am regăsit ulterior în fotografiile pe care le-am studiat îndelung. Mi-a amintit spontan de chipul părintelui Sofian de la Antim, dar şi de părintele Ilarion Argatu. Am citit în această potrivire dovada de netăgăduit că oamenii care se nevoiesc să I se asemene lui Dumnezeu ajung să îşi semene unii altora prin Iisus Hristos, Noul Adam.

Stând lângă părintele, am încercat, pândindu-i mişcările, să-i surprind gesturile, cuvintele care ar putea să exprime lucrarea sa lăuntrică. În toate am descoperit un călugăr simplu, riguros cu el însuşi, dar foarte milosârd cu ceilalţi, care respectă la sânge rânduielile vieţii monahale.

M-a mirat adânc simplitatea şi firescul părintelui. Un om fără de vicleşug – a mărturisit despre el cineva care îl văzuse întâiaşi dată. Un om fără de calcul – aş putea adăuga eu. Noi suntem produsul şi victimele unei lumi care are ca indicator

principal calculabilitatea. Ne orientăm, în primul rând, după idolul eficienţă şi pentru asta trebuie să ne calculăm permanent: resursele, şansele pe care le avem ca să ne atingem scopurile, profitul, pierderile. Relaţia noastră cu Dumnezeu a devenit, şi ea, tributară calculului. Principiul *do ut des* – „îţi dau ca să îmi dai" – stăpâneşte, pare-se, cerul şi pământul.

Părintele Macarie contrazice flagrant acest principiu prin felul său de a fi. Îţi spune adevărul despre tine, verde-n faţă, chiar dacă ştie că, rănit în ego-ul tău, în amorul tău propriu, s-ar putea să nu mai treci pe la el niciodată.

În faţa părintelui se desprind una câte una măştile duhovniciei de carnaval. Postura dinadins smerită, tonul mieros, afişarea fariseică a evlaviei dispar, nici nu zici că au fost. Prezenţa părintelui reclamă revenirea în limitele firescului.

În prezenţa sfinţiei sale totul se reduce la esenţial. Accidentalul, accesoriul cad într-un plan secund. Ultima oară când l-am văzut, l-am rugat să îmi spună un cuvânt de folos, orientativ. Mi-a pus câteva întrebări, fundamentale pentru buna situare a creştinului familist pe drumul mântuirii. Dacă îmi fac datoria de soţ, dacă îmi ajut soţia în greutăţile cotidiene, dacă sunt un

tată bun. Dacă m-am mai lăsat în voia patimilor – întrebare pe care o socot capitală. Te poţi duce cu osârdie la biserică, poţi ţine post, te poţi ruga îndelung, dar dacă nu lupţi cu patimile tale, dacă nu rupi din tine păcatul, este ca şi cum ai încerca să alergi spre linia de sosire într-un picior.

Altădată l-am întrebat cum crede sfinţia sa că ar trebui să ne rugăm. Vorbeam despre Rugăciunea lui Iisus şi multitudinea de variante în care poate fi sau trebuie rostită. Părintele mi-a dat un răspuns care m-a reaşezat – pentru a câta oară? – în limitele firescului: rugăciunea trebuie spusă din inimă, cu trăire. Nu contează *cât* te rogi, important e *cum* te rogi. Părintele pune accent pe calitatea vieţii duhovniceşti, nu pe cantitate – o perspectivă situată în răspăr faţă de curentul dominant, marcat de domnia cantităţii asupra calităţii.

În privinţa postului, părintele sfătuieşte cu acelaşi discernământ şi realism: fiecare trebuie să ţină post după puteri şi după cum îl povăţuieşte duhovnicul.

Rugăciunea şi postul sunt mijloace importante pentru devenirea noastră duhovnicească. Esenţială este, însă, dragostea pe care o manifestăm faţă de Dumnezeu, dar şi faţă de aproapele nostru, care, pe zi ce

trece, este aruncat la marginea deznădejdii, mai urgisit, mai părăsit, mai alienat.

Dacă nu s-ar răsfrânge din plin în felul de a fi al părintelui, aţi putea spune că această povaţă este ca oricare alta. Pelerinul ostenit de atâta drum şi adânc împovărat de grijile zilnice este aşezat de părintele la masă şi servit cu bucatele din care vieţuitorii schitului se hrănesc în mod obişnuit. O masă simplă, frustă, care adună la un loc roadele pământului şi alte bunătăţi, pe care Creatorul ni le dăruieşte cu atâta dragoste: cartofi copţi, lapte proaspăt, miere amestecată cu fagure, gem de prune. Fiecare e invitat să aleagă de pe masă după pofta inimii. De uimire este faptul că cel care te serveşte este însuşi părintele.

În timp ce în faţa mea se adună bucatele, privesc la mâinile asprite ale părintelui Macarie, care poartă semnele trudei sale de o viaţă şi a vitregiilor pe care le-a înfruntat.

Privesc la mâinile şi la chipul părintelui şi mi se perindă prin faţă:

- cele şapte biserici ridicate de el;

- îl văd ducând, kilometri întregi, cu măgarul, mâncare lucrătorilor;

- văd mâinile în sfântul altar ridicând sfântul potir;

- le văd înălţându-se spre Bunul Dumnezeu, spre iertarea noastră;

- le văd nevoindu-se pentru sufletele celor adormiţi;

- le văd împărţind mulţime nesfârşită de binecuvântări.

Mănânc şi în acest răstimp părintele stă cu noi la masă povestind în cuvinte neaoşe, româneşti, dintr-o limbă străveche – specifică oamenilor din Munţii Buzăului şi ai Vrancei – întâmplări din trecutul îngropat în uitare sau din prezentul efervescent. Gândurile mă poartă înapoi în timp, amintindu-mi de întâlniri de odinioară cu oameni care întrupau exemplar civilizaţia arhaică a satului românesc, distrus deopotrivă de comunism (prin industrializare şi colectivizare) şi de capitalism (prin descurajarea economiei de subzistenţă).

Am în faţa ochilor, prin părintele Macarie, un vestigiu al societăţii româneşti autentice, caracterizată de un ethos ferm, adânc încrustat în memoria colectivă, în care recunoşti cultura bunului simţ, a bunătăţii şi a ospitalităţii necontrafăcute de interes, deprinderea de a cultiva binele şi de a lupta cu orice înfăţişare a răului, respectul pentru persoana umană în care stă pitit chipul lui Dumnezeu, valoarea cardi-

nală a demnităţii – pentru care românul actual, dezrădăcinat, cosmopolit, mândru nevoie mare că a fost integrat european, nu doar că nu mai are respectul cuvenit, dar se preface că a uitat-o cu desăvârşire.

Prin părintele Macarie te întorci la această spiritualitate maternă, care te revigorează instantaneu, îţi redă puterile sufleteşti. Tării pe care le vei folosi în lupta cotidiană cu egoismul şi rapacitatea semenilor; cu spiritul interesat; cu bunătatea de faţadă care ascunde interesul; cu demonul stăpânirii de oameni; cu egocentrismul idolatru şi pustiitor; cu cultura zgomotului permanent şi a imaginilor deşănţate; cu filosofia pumnului adânc îndesat în gură; cu civilizaţia timpului comprimat – în care naşterea se confundă cu moartea; cu obsesia colectivă de a aduce permanent jertfe zeului Muncă; cu exhibiţionismul comportamental, care poartă noi nume: originalitate, spontaneitate. Într-un cuvânt, cu răul cu care convieţuim în mod paşnic, pe care l-am cultivat asiduu până a devenit o parte din noi.

Înainte de a te întoarce în lume, părintele Macarie îţi dăruieşte ceva, de binecuvântare: un fruct, o bucată de brânză, o sticlă de vin, pe care fiecare le aşază cu evlavie în cămară şi le foloseşte la nevoie.

Pleci însoţit de gândul că părintele a preluat ceva din fiinţa muntelui pe care vieţuieşte: rămâne în urma ta neclintit, neschimbat, cu aceeaşi dragoste statornică pentru semenii săi.

Octavian Anastasescu, eroul discret

Nu o să vă vină să mă credeţi dacă vă voi spune că eu am nevoie să descopăr, încă de la început, un titlu bun, ca să pot să împletesc, fir cu fir, textura unei naraţiuni. Este ca şi cum aş arunca – precum călăuza din filmul lui Tarkovski – o batistă înnodată, care are în vârf o piuliţă. Arunc într-un spaţiu amorf, neştiut şi nesigur un cuvânt şi în urma lui drumul devine cale, drumeagul se face sigur, stabil, şi pentru autor şi pentru cel ce mă va citi.

Am scris, carevasăzică, mai întâi „Octavul meu". E un adevăr: fiecare este liber să aibă Octavul său, să posede imaginea proprie – a lui şi numai a lui, cu totul inalienabilă – despre Octavian Anastasescu. Când Platon îl descrie pe Socrate, nu sunt sigur că portretul său are obiectivitatea şi acurateţea unei fotografii. Sunt înclinat să cred că, mai degrabă, nu: şi Platon avea Socratele său, care diferă mult, radical, ar spune unii, de Socratele lui Xenofon. Am stat, prin urmare, să-mi ascult reverberaţiile sufletului, când am aruncat în străfundurile lui acest cuvânt: „Octav". Şi, ca într-o mişcare interioară tainică, de re-

flux, sufletul meu a scris cu o mână fermă pe hârtie: „Octava sufletului meu”. Octavian Anastasescu este octava sufletului meu. Fiecare om care l-a cunoscut poate da mărturie că a plecat de la întrevederea cu el cu sentimentul că acest erou discret i-a înălţat sufletul cu câteva octave. I-a dat inimii sale amplitudine. I-a redat sufletului înălţimea, adâncimea şi lăţimea pe care le aplatizase oboseala vieţii.

În itinerariul meu interior spre fiinţa lui Octav, am lansat – urmând pilda călăuzei tarkovskiene – o întrebare ultimativă, deschizătoare de drum, pe mai departe: cine este Octavian Anastasescu? Este un paradox conştient de sine, capabil şi dispus să identifice în sine, dar mai cu seamă în ceilalţi, o multitudine de paradoxuri. Octav este, într-un anumit fel, un creştin din Grecia antică, un înţelept (*sophos*) însetat de înţelepciune (*sophia*), iubitor de ea (*philosophos*), dar care arde ca o candelă vie, într-o jertfire permanentă pentru Hristos. Seamănă cu un înţelept grec, a cărui minte (*nous*) a fost îndumnezeită prin Hristos. Unul dintre principiile sale de viaţă este maxima lui Protagoras, „*meden agan*” – nimic prea mult. Prin simpla prezenţă, Octav te învaţă măsura, acordul perfect dintre interiorul tău şi ges-

turile care îl exprimă pe scena lumii. Octavian Anastasescu este ființa alături de care ți-ar plăcea să înfrunți orice urgie (un război, un cutremur devastator sau chiar sfârșitul timpului), fiindcă ai pleca din lumea aceasta învăluit în liniștea adâncă, nemuritoare, care îl acoperă pe el. Este acea pace, inconfundabilă, pe care toți o știm, dar arar o găsim, pe care ți-o dă numai credința în Dumnezeu.

Octavian este omul care îți vorbește fără emfază, necum grandilocvent, despre ajutorul pe care ți-l poate dărui Maica Domnului, cu condiția să i-l ceri. Ea l-a smuls din ghearele morții, de mai multe ori. În timpul detenției, Octav a suferit de cangrenă, dizenterie, malarie, tuberculoză. Maica Domnului l-a salvat dintre labele lui Stănciugel, brigadierul șef de la Canal, care îl împinsese în flăcările cuptorului de cărămizi pe comandorul Atanasiu. Octav iritase vigilența torționarilor comuniști, care nu puteau concepe ca el să refuze, cu orice preț, până la capăt, reeducarea. Maica Domnului l-a salvat de malaxorul reeducării inițiate la Târgu Ocna de ciracii lui Eugen Țurcanu, Nuti Pătrăștcanu și Farmagiu. Nu e, prin urmare, de mirare că Octav o consideră pe Născătoa-

rea de Dumnezeu Everestul credinţei sale, un vârf de neegalat.

În spitalul pentru tuberculoşi de la Târgu-Ocna, l-a cunoscut pe Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor. Pentru el, a fost cea mai semnificativă întâlnire din întreaga sa – bogată – existenţă. Când s-au întâlnit, Valeriu aproape că nu mai era un om din carne şi din oase: era dragoste întrupată. „Când te privea, domnule, simţeai că dă o năvală de dragoste din toate părţile lumii în tine – de peste tot: din dreapta, din stânga, de sus, de jos, de peste tot”[23]. Valeriu îl învaţă cum să rostească Rugăciunea lui Iisus şi – pentru că Octavian i se plângea că nu o poate spune continuu, neîncetat – îi face o profeţie: „Va veni o clipă în viaţa ta când inima îţi va cânta singură, fără să-i porunceşti, rugăciunea, şi tu o vei auzi”[24].

Ceea ce s-a şi întâmplat în 1951, în timpul unei anchete care a avut loc într-un garaj. Ancheta a durat câteva ore. Inima lui Octav a început să cânte de la sine Rugăciunea lui Iisus. S-a simţit înconju-

---

[23] Octavian Anastasescu – *Lângă Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor*, Editura Areopag, Bucureşti, 2014, p. 19.
[24] Ibidem.

rat de o sferă protectoare, luminoasă. Devenise imponderabil. Era învăluit de o bună-mireasmă venită din altă lume. Anchetatorii îi puneau întrebări cu duiumul, Octav răspundea, fără să ştie exact ce răspunde şi, în tot acest interval temporar, inima lui cânta Rugăciunea lui Iisus. La sfârşitul anchetei, plutonierul care asistase la ea i-a mărturisit: „Şefule, dacă ar fi numai o mie de inşi ca dumneata în ţara asta, praful s-ar alege de securitate!”[25]

În închisoarea-spital de la Târgu Ocna se petrece una dintre cele mai frumoase şi mai emoţionante scene care vorbesc de la sine despre măreţia şi taina legăturii sufleteşti dintre un om şi alt om. Este noaptea Învierii. De pe dealul Măgurei coboară credincioşii cu lumânări aprinse în mâini, cuprinşi de bucuria Învierii Domnului. Valeriu stă ţintuit pe pat de boală. Îl roagă pe Octavian să îi povestească amănunţit ce vede pe fereastră. La un moment dat, Octav oboseşte să relateze. Octav tace, iar Valeriu priveşte avid scena – cu mulţimea credincioşilor care coboară dealul, ducând la casele lor bucuria Învierii lui Hristos – reflectată în ochii prietenului său. Este imposibil să vezi ce-

[25] Ibidem.

va reflectat pe geam în ochii cuiva. Dar minunea s-a întâmplat.

Pentru comunişti, Octav a rămas pe veci un „duşman al poporului ireeducabil”, el refuzând avansurile securităţii de a-l face informator şi de a-l trimite cu diverse misiuni în Franţa. De aceea, pentru mine, el este un erou. Într-o epocă a coloanelor vertebrale curbate, Octavian Anastasescu a rămas un om drept. Deranjant – pentru unii – de vertical. Visul lui Octav a fost să treacă nevăzut prin lume. De aceea, l-am numit un erou discret. În substratul dezideratului său se ascunde sentimentul care îl însoţeşte ca o umbră pe oricare creştin: suntem trecători prin lumea aceasta. Lumea nu merită să mizăm total pe ea. Cumpăna vieţii noastre înclină permanent spre dincolo, înspre cele nevăzute. L-a trezit din acest vis – care avea conformaţia unui ideal de viaţă – prietenul său, Valeriu Gafencu. Apropiindu-se de zenitul existenţei sale pământeşti, Octav ne-a lăsat cea mai duioasă amintire despre sfântul închisorilor.

L-am cunoscut în 2013, la sfârşitul unei conferinţe despre noii mucenici şi mărturisitori. Vorbitorii terminaseră de vorbit. Octav s-a apropiat timid de mine şi mi-a spus: „Ştiţi, eu l-am cunoscut pe

Valeriu Gafencu”. Iată că la o vârstă cu totul venerabilă, Valeriu l-a trezit din visul său de a trece neştiut prin lume, şi l-a făcut să dea poate cea mai frumoasă mărturie despre el, Sfântul închisorilor, şi să ne atragă atenţia – nouă, românilor zărghiţi de la credinţa în Hristos – că depinde numai de noi dacă ne vom lepăda de Hristos şi de strămoşi. Alegerea şi vina ne aparţin deopotrivă.

Întâlnirea cu Octav se face pecete de neşters care îţi imprimă, o dată pentru totdeauna, sufletul. Octav este genul acela de om pe care l-ai suna la miezul nopţii, când toţi ceilalţi dorm. Ai vrea doar să îi auzi vocea calmă, întotdeauna egală cu sine. Dacă ai face-o, te-ai convinge că Octav, santinela lui Hristos, stă de pază la cumpăna vremurilor şi a duhurilor. Ai simţi nevoia să te caţeri în foişorul său de veghe şi să rămâi tăcut şi treaz lângă el, pentru un timp sau poate pentru o veşnicie.

Martorul – o poveste cu eroi

Imaginaţi-vă un bărbat robust, cam de un metru optzeci şi patru, optzeci şi cinci înălţime, cărunt, cu un păr ondulat – ceea ce îi conferă un aer de poet romantic.

Are o fizionomie deschisă, neumbrită de ascunzişuri, care te îndeamnă şi pe tine să i te deschizi dintr-odată. Din spatele lentilelor te privesc doi ochi de culoarea ierbii. Deasupra lor stă de strajă o frunte înaltă, care poartă semnele adânci ale gândurilor care au muncit-o de-a lungul vremurilor. Nu puţine şi nu toate vesele.

Deşi este bătrân ca vârstă, cel din faţa ta împrăştie împrejur o atmosferă adolescentină, de om încrezător în roadele viitorului. Un adolescent vechi de zile. Pare un arbore viu, robust, pe care stau aninate amintiri de un verde crud, purpuriu-dureroase, melancolic-ruginii. Are rădăcinile adânc înfipte în inima Ardealului, într-un sat, pe care l-a adus în istoria literaturii române moderne, prin darul scrisului, care se manifestă din belşug în el: Ocişor[26].

---

[26] Aluzie la volumul de debut al lui Marcel Petrişor, *Serile în sat la Ocişor*, Editura Albatros, 1971.

Adolescentul bătrân îşi manifestă ataşamentul faţă de tine dându-ţi un pumn prietenesc în piept. Ca o invitaţie la hârjoană, bineînţeles, ironică. Nu te-ar bate vreodată gândul să o onorezi, dacă ai un instinct minim de conservare. Am râs pe înfundate când am citit într-un *Jurnal* al lui Paul Goma – un alt erou din empireul meu personal – cum se plângea de „costurile" prieteniei lui cu el, Marcel Petrişor, care întâlnindu-se cu el i-a dat „o cumplită palmă (de prietenie) pe spate"[27].

Când l-am cunoscut în casa permanent dornică de oaspeţi a Irinei Nicolau – care a fost etnolog, colaborator apropiat al pictorului Horia Bernea, împreună cu care a pus fundamentul Muzeului Ţăranului Român – ştiam despre el că a făcut puşcărie politică. Şi cam atât. S-a întâmplat – sau poate nu a fost tocmai o întâmplare – să îi citesc mai târziu romanele autobiografice. Şi, ca prin minune, am avut sentimentul evident că am ratat o întâlnire semnificativă.

Ca să salvez ceva din ceea ce părea o pierdere iremediabilă, am pus mâna pe telefon şi l-am rugat să mă primească a doua zi fiindcă, m-am justificat eu, am

---

[27] Paul Goma – *Jurnal de noapte lungă*, Editura Nemira, Bucureşti, 1997, p. 232.

nişte întrebări capitale, pentru mine, care au rămas de multă vreme nepuse şi au încremenit în aşteptarea unui răspuns.

Pe 7 septembrie 2010, m-am trezit dis-de-dimineaţă şi m-am dus val-vârtej să mă descotorosesc de întrebările mele.

L-am întrebat, înainte de toate, despre practica Rugăciunii lui Iisus. În acel timp mă preocupa cu osebire subiectul acesta. Cum mă sfătuieşte să o spun, mai exact, şi dacă se poate să fie cât mai descriptiv cu putinţă. Marcel primise de la bunicul său, preot, un sfat preţios: „Când ţi-e greu, roagă-te!” Mi-a explicat că trebuie să rosteşti Rugăciunea lui Iisus zilnic, regulat, până devine o deprindere, un automatism. Mi-a mărturisit că, în cazul lui, rugăciunea începe să se rostească de la sine, fără voia sa, când se află într-o situaţie primejdioasă. Funcţionează ca un avertisment. S-a întors în timp şi mi-a povestit o întâmplare din vremea în care era profesor. Prin anii ’70, obişnuia să facă excursii cu elevii săi, pe care îi ducea să cunoască mănăstirile care au vegheat ca nişte candele nestinse viaţa poporului român. A plecat la drum cu o maşină, însoţit de trei elevi, în Banat. Dânsul conducea maşina. În apropierea schitului Piatra Scrisă a început să rostească din-

tr-o dată Rugăciunea lui Iisus. Nu a trecut o jumătate de oră şi încercând să depăşească un car cu fân – fânul reducându-i vizibilitatea – a intrat pe contrasens şi a văzut cum din direcţia opusă venea în viteză un TIR. Au frânat amândoi şoferii şi maşinile s-au oprit la un metru distanţă, faţă în faţă. Domnul Marcel Petrişor crede şi astăzi cu tărie că îngerul său păzitor l-a îndemnat să spună rugăciunea şi în acest fel au scăpat toţi patru de la moarte, printr-o minune.

În timp ce beam tihnit ness-ul preparat de dânsul, ascultam cum reia câteva întâmplări trăite în iadul temniţelor comuniste. Stătuse închis în Casimca Jilavei, alături de alţi trei camarazi: Constantin Oprişan, Gheorghe Calciu şi Iosif V. Iosif. Constantin Oprişan a fost şef al Frăţiilor de Cruce pe ţară. Studentul la medicină Gheorghe Calciu avea să devină, peste timp, părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa, singurul om din Biserica Ortodoxă Română care a avut curajul să se opună public acţiunii antihriste – întreprinse de Nicolae Ceauşescu în 1977 – de dărâmare a Bisericii Enei din Bucureşti şi a Bisericii Domneşti din Focşani.

Casimca era, propriu-zis, o închisoare în închisoare, un loc special conceput pen-

tru exterminarea celor care se dovediseră în ochii torţionarilor comunişti „elemente nereeducabile”. Celulele din Casimcă erau săpate la câţiva metri sub pământ. Erau lipsite de lumina soarelui. Aerul pătrundea în celulă doar prin trei găuri din uşă. În schimb, apa curgea permanent pe pereţi. Era – aşa cum avea să o numească părintele Gheorghe Calciu – o veritabilă „corabie a morţii”. Marcel Petrişor susţine că în Casimcă, suferind foamea, frigul, singurătatea, şi-a cunoscut atât măsura calităţilor, dar şi a defectelor proprii. Acolo şi-a înfrânt orgoliul şi a ajuns la concluzia că, oricât ar fi omul de grozav, fără Dumnezeu el este un nimic, incapabil de supravieţuire. „Omul propune, Dumnezeu dispune” - a devenit o deviză de viaţă pe care eroul născut în Ocişor o afirmă cu întreaga ei încărcătură existenţială. Dintre oamenii pe care i-a cunoscut de-a lungul experienţei sale carcerale îmi vorbeşte cu viu interes despre Constantin Oprişan şi despre părintele Gheorghe Calciu.

Când îl evocă pe Oprişan, chipul domnului Marcel Petrişor se luminează. Crede fără umbră de îndoială că a fost un sfânt şi, citind amintirile celor care l-au cunoscut, într-adevăr, regăseşti în el anumite trăsături ale sfinţeniei. Oprişan îi îndemna

pe cei trei camarazi, ascunşi în bolgia Casimcăi din Jilava, să îşi ierte torţionarii. Se ruga continuu. Le-a promis că, dacă va ajunge în faţa lui Hristos, Îl va ruga să îi ajute pe cei trei prieteni rămaşi în acea vale a plângerii să iasă cu zile de acolo. Ceea ce, mai târziu, s-a şi întâmplat.

Constantin Oprişan a fost, cum spuneam, şeful Frăţiilor de Cruce pe ţară. A fost arestat în 1948 şi torturat la Piteşti în mod deosebit de Eugen Ţurcanu. Teroarea la care a fost permanent supus, condiţiile subumane în care era lăsat să subziste au făcut să se îmbolnăvească de tuberculoză. Avea să moară în luna iulie a anului 1958, nu înainte de a compune *Poemul ontologic*, care păstrează ceva din viziunea sa filosofică şi din trăirea sa ultimă, creştină. L-au admirat ca student Lucian Blaga şi D. D. Roşca, văzând în el o mare speranţă a filosofiei româneşti.

Cea mai frumoasă mărturie publică despre Constantin Oprişan ne-a lăsat-o părintele Calciu Dumitreasa: „Era un fel de inteligenţă genială. Omul acesta, tot ce făcea, făcea la perfecţie. Trecuse prin Piteşti. Fusese distrus fiziceşte. Probabil că şi sufleteşte, dar în orice caz, se refăcuse. Avea o credinţă aşa de adâncă şi o seninătate aşa de puternică, încât răspândea lu-

mină în jurul lui, ca sfinţii! Era desprins de toate cele lumeşti şi trăia într-o rugăciune aproape permanentă, întreruptă numai de convorbirile cu noi. Niciodată nu s-a plâns pentru boala lui, niciodată n-a acuzat pe nimeni pentru ceea ce i s-a făcut. Pe toţi i-a iertat şi mereu ne vorbea de iertare şi dragoste”[28]. „Dumnezeu a scos înaintea noastră oameni care ne-au salvat. Nouă, la Casimcă, ni l-a trimis pe Constantin Oprişan”[29]. „Dacă nu era el, poate ne pierdeam, nu ştiu ce se întâmpla cu noi. Ori poate că Dumnezeu nu ne lăsa. Dar, oricum, el a fost îngerul nostru.”[30]

Cei trei fraţi de suferinţă au făcut să supravieţuiască o părticică din spiritul lui Oprişan, purtând ca pe o comoară nepreţuită în memoria lor versurile pe care Costache – cum îl numeau ei – le-a compus în cuptorul suferinţelor din cavoul Casimcăi. Părintele Gheorghe Calciu, Marcel şi Iosif V. Iosif vor păstra zeci de ani în amintirea lor, vii, versurile compuse de filosoful creştin Constantin Oprişan. După ieşirea

---

[28] *Viaţa părintelui Gheorghe Calciu*, Editura Christiana, Bucuresti, 2007, p. 60.
[29] Idem, p. 62.
[30] Idem, p. 63.

din închisoare aveau să se întâlnească şi să pună pe hârtie poemele sale[31].

Pentru mine, Marcel Petrişor este, în primul rând, *martorul*. Toţi eroii care au reuşit să supravieţuiască invitaţiei la moarte făcută continuu de regimul comunist – şi care ne-au lăsat nouă, urmaşilor, spre neuitare amintirile lor – au această calitate de martori. În faţa viitorului, a istoriei, a lui Dumnezeu. Într-o carte a lui Marcel am citit o întâmplare pe care o socot sublimă, inegalabilă, care nu are analog în scrierile canonice despre teroarea comunistă. Nu am găsit ceva similar la Alexandr Soljeniţîn (*Arhipelagul Gulag, Primul cerc*), Varlaam Şalamov (*Povestiri din Siberia*), Vladimir Bukovski (*Judecată la Moscova*) sau Vasili Grossman (*Panta Rhei, Viaţă şi destin*). Exasperat de moartea iminentă a lui Constantin Oprişan, care îşi scuipa la propriu bucăţi din plămâni, tânărul student la medicină Gheorghe Calciu îşi taie venele, îşi stoarce sângele într-o gamelă, o umple pe jumătate, separă he-

---

[31] Ele au fost publicate într-o primă variantă în volumul *Doi poeţi damnaţi: Constantin Oprişan & Ştefan Vlădoianu* la Editura Majadahonda, 1995. Ulterior au fost reeditate sub titlul *Cărţile Spiritului şi alte poeme*, Editura Christiana, Bucureşti, 2009.

matiile şi încearcă să îi dea să bea limfa, cu gândul că aşa îi va prelungi, fie şi puţin, viaţa. Prea târziu. „Costache însă tresări atunci ca la vederea a ceva nevăzut de cei trei şi, privind încă o dată spre un «sus» zăbrelit de gratiile patului de deasupra, îşi dădu duhul pe braţele lui Gore (în roman, Gore este alter-egoul tânărului Gheorghe Calciu). Gamela cu limfă căzu pe jos, iar el îl îmbrăţişase pe Costache ca şi cum ar fi vrut să nu-l mai lase să plece. Din ochi îi şiroiau însă nişte lacrimi tulburi, care-i picau celuilalt pe obraji ca o ploaie, şi doi stropi mari se topiră în două mărgăritare mici, prelinse de sub pleoapele lui Costache."[32]

Viitorul părinte Calciu Dumitreasa îi va salva viaţa lui Marcel Petrişor. „Mama mi-a dat viaţa, Calciu mi-a salvat-o de două ori", le spune dânsul tuturor celor care vor să îl asculte despre asta. S-a întâmplat în 1959. După moartea lui Oprişan, Marcel s-a îmbolnăvit de dizenterie. Se sfârşea văzând cu ochii. Era atât de slab, încât nu se mai putea mişca. Calciu îl spăla continuu, *fără să se enerveze vreoda-*

---

[32] Marcel Petrişor – *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Editura Timpul, Iaşi, 1994, p. 133.

tă. După-amiaza îi spunea: „Mă, nu muri că nu e bine să mori după-masă”. Iar când îl vedea noaptea că îşi mişcă pleoapele, îl întreba: „Mă, trăieşti, mă? Mai încearcă, mă, să mai trăieşti, că nu e bine să mori nici noaptea”. Marcel îl auzea, îi venea să râdă, dar nu putea să o facă, fiind grozav de slăbit. Şi într-o dimineaţă când s-a trezit, a privit drept în ochii prietenului său, Calciu. Acesta i-a spus: „Acum nu ştiu ce să-ţi mai spun”. Marcel a închis ochii a aprobare – „Bine că nu mai ai ce să-mi spui”. Cu o noapte înainte avusese un vis. Se făcea că este în biserica din satul Ciungani, în care îl ducea bunicul său în copilărie. Ajungând la altar, în partea stângă, cu o lumânare şi o prescură, de după uşa împărătească a văzut ieşind o mână de preot ţinând o torţă care i-a aprins lumânarea cu o aşa putere, încât lumânarea din mâna sa ardea ca un foc de artificii. Acesta a fost un semn că nu va muri acolo, în Casimcă. Părintele Calciu, împreună cu celălalt camarad de suferinţă, Iosif V. Iosif, i-au cedat, timp de opt luni, raţia lor de pâine. Amândoi făcuseră greva foamei, trei săptămâni, pentru el. Calciu l-a vindecat de dizenterie, făcându-i clismă cu două pastile antibiotice pe

care le obţinuse, cu mari riscuri, de la un medic, fost coleg de facultate.

Nu odată m-am convins că domnul Marcel Petrişor are darul extraordinar de a se face transparent în prezenţa interlocutorului, ca un ecran alb de cinema pe care încep să apară figuri memorabile ale României interbelice sau personaje antologice care animau boema bucureşteană. Ascultându-i poveştile, îi vezi trecând pe filosoful care se mişca permanent între Dumnezeu şi neamul românesc – Petre Ţuţea, pe eroul Aurel State, rămas vertical până la moarte în faţa torturilor şi presiunilor agasante ale securităţii lui Ceauşescu, pe nedespărţiţii artişti Pâcă şi Pucă, pe scriitorul I. D. Sîrbu[33] – arhetipul personajului Victor Petrini din *Cel mai iubit dintre pământeni*, omul care a fost marginalizat şi şicanat de securitate o viaţă întreagă pentru că a refuzat să aducă mărturie mincinoasă împotriva profe-

---

[33] Cele mai cunoscute scrieri ale lui I.D. Sîrbu sunt romanul *Adio, Europa!* şi *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*. Pentru cine vrea să citească despre prigoana la care a fost supus, recomand volumul *Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele securităţii* de Clara Mareş, Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2011.

sorului şi coordonatorului său de doctorat, Lucian Blaga.

Mi-a povestit, plin de admiraţie, despre prietenul său gruzin, prinţul Ciabua Amiredjibi, deţinut timp de 16 ani în Gulagul sovietic. Ciabua a evadat de şase ori din lagărele comuniştilor. Era acel om exemplar, atât de rar întâlnit, despre care poţi afirma că a atins toate standardele de excelenţă, că şi-a atins cu degetul toate visele. Cu fiecare carte scrisă, Ciabua a devenit, în timp, cel mai cunoscut scriitor georgian. Romanul său cel mai cunoscut, *Data Tutashia,* a fost tradus în 29 de limbi. În 1973, Marcel Petrişor, împreună cu un alt martir al temniţelor comuniste, Aurel State, au tradus-o în limba română. Ciabua a fost nominalizat la premiul Nobel între anii 1996 şi 1999. A fost regizor, dar şi deputat în Parlamentul Georgian. „Într-o zi, îmi continuă povestea vieţii lui domnul Petrişor, i-a bătut la uşă patriarhul Georgiei şi i-a propus să îl tundă în monahism”. Aşa se face că, spre sfârşitul vieţii, survenită de fapt în decembrie 2013, Ciabua a murit şi a înviat sub numele de monahul David, confirmând – pentru a câta oară? – că „cine moare înainte să moară nu mai moare când moare”.

Despre sine şi faptele sale din închisoare, Marcel Petrişor tace cu obstinaţie. Descopăr, răzleţite, câteva sugestii în alte cărţi, scrise de alţi autori sau prin prefeţe. Marcel Petrişor s-a născut, cum spuneam în debutul acestui capitol, în sânul Ardealului, la Ocişor, în 1930. În anul 1952, înainte de a-şi lua licenţa în filosofie la Cluj, a fost arestat pentru că i-a împrumutat cartela de masă lui Ovidiu Cotruş, nepotul scriitorului Aron Cotruş. Cunoaşte bolgiile iadului concentraţionar comunist: Jilava, Malmaison, Rahova, Uranus, Baia Sprie, Dej, Gherla, Aiud. În anul 1955 este eliberat, apoi rearestat în noiembrie 1956, acuzat fiind că ar fi participat la un „complot studenţesc" şi că ar fi vrut să organizeze o manifestaţie de solidaritate cu tinerii din Ungaria. A fost din nou anchetat în subsolurile Ministerului Afacerilor Interne. Trece prin Jilava, Dej, Gherla şi Aiud. A fost torturat, înfometat, băgat la izolare. A fost condamnat la moarte şi după şase ani pedeapsa i-a fost comutată în 25 de ani de temniţă. În 1964, este eliberat odată cu decretul de graţiere a tuturor deţinuţilor politic.

După ieşirea din închisoare absolvă, în 1970, Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti. Publică mai

multe cărţi şi îşi scrie experienţele din detenţie. Pentru mine, din tot ceea ce a scris, rămân de referinţă *Fortul 13. Convorbiri din detenţie*[34], *Secretul Fortului 13*[35], *La capăt de drum*[36] – reeditate la Editura Christiana sub titlul de *Cumplite încercări, Doamne –, Trecute vieţi de domni, de robi şi de tovarăşi*[37] şi *Serile în sat la Ocişor*, o minunată incursiune în universul mental al ţăranilor de odinioară.

Nu am îndrăznit să îl întreb prea multe despre păţaniile sale din închisoare. Îmi spunea odată: „Băi, Filo (Filo este porecla mea din liceu, dobândită datorită interesului meu precoce pentru ştiinţa ştiinţelor, filosofia): una e să citeşti la filosofii existenţialişti despre situaţia limită şi alta e să o trăieşti!” În urma acestor experienţe limită din puşcăriile comuniste a ajuns la concluzia spinozistă că omul este o sumă limitată de posibilităţi. Îmi povestea, ca exemplu de situaţie limită, cum deţinu-

---

[34] Marcel Petrişor – *Fortul 13. Convorbiri din detenţie*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1991.
[35] Marcel Petrişor – *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Editura Timpul, Iaşi, 1995.
[36] Marcel Petrişor – *La capăt de drum*, Editura Institutul European, Iaşi, 1997.
[37] Marcel Petrişor – *Trecute vieţi de domni, de robi şi de tovarăşi*, Editura Vremea, 1997.

ţii erau bătuţi la tălpi după metoda „la rangă”. „Te băteau la tălpi, până când îţi distrugeau talpa încălţărilor. Laba piciorului se transforma într-o masă amorfă de carne. Fiecare lovitură la talpă era resimţită ca o durere ascuţită drept în creier”.

Citind cartea lui Fabian Seiche *Martiri şi mărturisitori români din secolul XX*, în articolul despre Marcel Petrişor descopăr un amănunt care, cred eu, îi exprimă foarte bine firea. Fabian citează din volumul de memorii al lui Aurel Vişovan, *Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?*: „Îmi amintesc acum de Marcel Petrişor, pe care l-am întâlnit după câţiva ani în Zarca Aiudului, care ne povestea cum dormea în cameră cu un şarpe. Petrişor îl îngrijea, îl hrănea, iar şarpele se plimba nestingherit ca la el acasă, chiar şi peste patul lui. Groaznic, greu de imaginat! Mă uitam la acest om blând, care în celula de la Zarcă ne ţinea adevărate dizertaţii filosofice, întrebându-mă cum se putea apropia de aceste lighioane greţoase. Ba mai mult, prindea şi vipere după un procedeu special, le storcea veninul, după care le dădea drumul. Veninul colectat îl vindea la farmacie, având astfel o sursă de venit necesară

vieţii de student."[38] Înainte de a ieşi pe uşă, Marcel Petrişor îmi dăruieşte volumul de versuri al lui Oprişan *Cărţile Spiritului şi alte poezii*, şi îmi recită, aluziv, versurile filosofului martir:

„Să nu te-ntorci din cale când Duhul Rău te minte,
Căci vei rămâne pururi în a Sodomei carceri;
Prin fier, prin foc, prin apă, dar numai înainte,
Căci drumurile-n spirit nu suferă întoarceri!"

Ele îşi găsesc ecoul în gândurile poetului Radu Gyr, crescute din lacrimi şi din sânge:

„Nu dor nici luptele pierdute,
Nici rănile din piept nu dor,
Cum dor acele brațe slute
Care să lupte nu mai vor."

---

[38] Fabian Seiche – *Martiri şi mărturisitori români din secolul XX. Închisorile comuniste din România*, Editura Agaton, Făgăraş, 2010, p. 412.

Un om ca o gură de aer: domnul Gheorghe Jijie

14 decembrie, o zi care pentru mine mai păstra ceva din aerul sărbătorii de pe 13. Într-o zi de 13 decembrie m-am născut eu şi tot într-o zi de 13 decembrie a murit Nichita.

Bucureştiul era preschimbat la faţă, mai ales în centru: lumini şi luminiţe aninate de stele din metal cenuşiu, bradul eflorescent de la Universitate, nenumăraţi Moş-Crăciuni care stăteau spânzuraţi te miri pe unde creau in corpore impresia de sărbătoare. Păreau Moş-Crăciuni împăiaţi, buni de dus la Muzeul Antipa. Moş Crăciun e, indubitabil, cel mai mare agent de vânzări. Vinde tot: pizza, articole de îmbrăcăminte, jucării... autosugestia că eşti fericit. Aerul sărbătoresc a invadat Bucureştiul şi e pregnant comercial, perfect respirabil pentru omul nou al societăţii de consum.

Dacă eşti o fiinţă singură şi te plimbi prin centrul Bucureştiului în acest timp al sărbătorii, te vei simţi şi mai singur. Lumea oamenilor îţi apare ca un conglomerat interesat să cumpere cadouri, să profite de fiecare discount, să vizioneze filmele de sezon din cinematografe. Iar tu te

simţi la periferia ei, un exemplar uman jertfit pe altarul singurătății.

Dacă eşti creştin, te vei întreba unde a dispărut Iisus Hristos, Mântuitorul lumii. Sărbătoarea Crăciunului era a Lui şi marca un eveniment extraordinar: Cel de necuprins S-a pogorât în timp, în istorie, pentru izbăvirea noastră în eternitate. Oamenii au uitat asta. Şi pe acest fundal al amneziei generalizate a apărut un substitut: Moş Crăciun, un personaj nordic, deci păgân, devenit mai târziu mascota firmei Coca-Cola. Boem, grăsun, rumen în obraji – semn al sănătății şi prosperității înfloritoare. Numai bun să îi facă pe oameni să uite de suferință, de moarte, de realitate. Să le certifice noua deviză existențială: „Trăieşte-ți clipa!" Sau mai bine, mai adecvat vremurilor: „Trăieşte-ți clipa la Mc Donald's!"

Acestea erau gândurile care mă frământau pe dinăuntru când un prieten din Bacău, Doru Vântu, m-a întrebat dacă sunt liber mai pe seară. Da, eram liber. Şi, da, aş putea să îl însoțesc în Drumul Taberei, să vizităm un bătrân care făcuse ani grei de puşcărie politică.

Ne-a deschis uşa apartamentului un domn care îşi purta cu demnitate bătrânețile. Demnitate, era primul cuvânt care îți venea pe buze în prezența domnului

Gheorghe Jijie. Ne-a invitat să intrăm şi am pătruns în sufrageria sa, în care mi-a atras atenţia o servantă pe care stăteau împreună icoane, fotografii ale martirilor din închisorile comuniste, personaje marcante care făcuseră istorie, dar care au fost prigonite şi după moarte de lacheii orânduirii comuniste.

Domnul Jijie era trecut bine de 90 de ani, dar nu îşi arăta deplin vârsta. Ai fi zis că are vreo 70 de ani. Discuţia noastră era întreruptă, când şi când, de telefonul fix care suna. Ştiu că m-a mirat agilitatea cu care sărea din fotoliu pentru a se îndrepta spre telefon. Era plin de vitalitate. Era zi de post şi ne-a servit cu o mâncare preparată de el. M-a uimit, iarăşi, că el ţinea post fără ulei. Mi-a mărturisit că ani de-a rândul ajuna până la apusul soarelui miercurea şi vinerea, un exerciţiu ascetic familiar tuturor celor care au fost educaţi în Frăţiile de Cruce. În aceste zile rostea de mai multe ori Psalmul 50.

Am simţit că am în faţă un om armonios, care găsise măsura propriei fiinţe. Vorbea în cuvinte precise, lipsite de echivoc, pe un ton cald, confesiv, presărat într-o manieră inconfundabilă cu un „dragă”. La plecare i-am spus că am la mine o răcliţă în care se afla o părticică dintr-un

craniu de la Aiud, din care izvorâse mai mulţi ani la rând mir, la sfârşitul conferinţei de la Iaşi, de pe 19 martie, dedicată mărturisitorilor din închisorile comuniste. Domnul Jijie s-a aplecat cu evlavie spre răcliţă, şi-a făcut semnul crucii şi a început să plângă. Plângea amarnic. M-am blocat, neştiind dacă am făcut bine sau rău că am scos răcliţa. Când plânsul s-a mai domolit, domnul Jijie a rostit cu greutate: „Poate că acest mucenic e chiar fratele meu!”

Am plecat cu un nod în gât, cu gândul să aflu cine este fratele domnului Jijie. Şi am aflat. Ioan Jijie a fost arestat în 1929 şi condamnat la 25 de ani de muncă silnică. A murit în 1960, în timpul detenţiei, la Aiud, în urma torturilor suferite. De la domnul Gheorghe Jijie ne-a rămas o declaraţie din care aflăm câte ceva despre pătimirile lui, dar şi despre martirul Ioan Jijie. „Despre fratele meu, Ioan Jijie, ştiu că a fost arestat în Bucureşti şi a trecut prin anchete extrem de dure, aplicându-i-se diverse metode de tortură: curent electric, presiune continuă până la alienare, introducerea lui în celule cu T.B.C.-işti evolutivi până la contractarea bolii. După acest moment, lipsa totală a asistenţei medicale până când a avut o hemoptizie masivă (trei gamele de sânge şi bucăţi din

plămâni). Era prea târziu pentru a mai putea salva ceva şi a decedat la vârsta de treizeci şi nouă (39) de ani. Acestea ştiu despre soarta fratelui meu, Ioan Jijie, pe care le declar, susţin şi semnez”.

Din aceeaşi declaraţie scrisă pe 15.12. 2009 aflăm amănunte despre calvarul prin care a trecut Gheorghe Jijie. A făcut 13 ani de puşcărie politică. A fost închis la Ministerul de Interne, Penitenciarul Jilava, închisoarea Aiud, lagărul Noua Culme, lagărul Periprava, închisoarea Gherla, penitenciarul Galaţi, Arestul Curţii Marţiale Uranus, închisoarea Văcăreşti. Domnul Jijie descrie o parte din supliciile la care a fost supus: „În timpul anchetei din decembrie 1948 am fost bătut la tălpi («celebra» metodă «la rangă») peste bocancii noi pe care-i aveam în picioare, până când tălpile acestora s-au distrus complet (fiecare lovitură de rangă se transmitea până în creier). După ce s-au distrus bocancii am fost în continuare bătut peste labele picioarelor din care şiroia sânge. La un moment dat, am urlat să mi se dea apă, colonelul Dulgheru personal «satisfăcându-mi» dorinţa, vărsând în prealabil în pahar conţinutul unui plic. Am crezut că era ceva destinat să-mi calmeze durerile şi am băut. Dar a fost un drog, probabil scopolamină

– pentru a-mi anihila voinţa – căci am simţit imediat cum nu mai eram stăpân pe reflexele mele. În momentul când au început întrebările, care s-au succedat până după ce am căzut într-un fel de somn letargic, din care, ca să mă trezesc şi să pot răspunde întrebărilor eram lovit cu un ciomag gros de cauciuc peste umeri şi peste ceafă. În cele din urmă, m-au aşezat într-o pătură şi m-au dus târâş până la lift şi apoi într-o celulă unde am zăcut în nesimţire pe ciment, până când am fost trezit din nou cu lovituri de ciomag pentru a fi dus iarăşi la anchetă. Declaraţiile scrise şi semnate sub acest tratament au fost folosite drept probe în timpul procesului. Inutil am arătat instanţei la ce torturi am fost supus (proba mea fiind chiar bocancii distruşi pe care îi încălţasem când am fost dus la proces) şi prin sentinţa numărul 1309/1949 am fost condamnat la 10 (zece) ani de temniţă grea în baza articolului 209 cod penal”.

La Jilava „când eram scoşi la aşa-zisa «plimbare la aer» trebuia să trecem printre două şiruri de gardieni, conduşi de celebrul Ivănică şi care, din ordinul directorului, nu mai puţin celebrul Maromet, ne loveau cu ciomegele unde nimereau. Un distins ziarist evreu a fost atât de puternic

lovit, încât s-a prăbuşit la pământ în nesimţire. Ne-am oprit să-l ajutăm, dar potopul de ciomege ne-a silit să fugim mai departe. Atunci l-am întâlnit ultima oară pe fratele meu care, legat cu lanţuri la mâini şi la picioare, era în imposibilitatea de a evita loviturile de ciomag, eu protejându-l din partea dreaptă, sărind în sus să iau eu loviturile în locul lui. Era un coşmar demn de *Infernul* lui Dante". După eliberare, „«afară» a început un nou calvar: părinţii erau bolnavi şi bătrâni, iar mie nu mi se elibera un act de identitate, ca să mă pot angaja şi să-i ajut. La fiecare audienţă la organele de stat mi se cerea să colaborez (să devin informator al Securităţii) pentru a putea beneficia de drepturile fireşti ale oricărui om. Nu am acceptat acest «troc» şi am primit un act de identitate abia după încă doi ani, în urma căsătoriei. Înainte de căsătorie şi după am fost permanent urmărit, după cum rezultă din dosarul de la Consiliul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii (C.N.S.A.S.)"[39].

Domnul Jijie era o fire smerită, interesată mai degrabă să îi pună în valoare

---

[39] Cf. http://bucovinaprofunda.wordpress.com/2012/06/13/12-iunie-2012-gheorghe-jijie-martur isitorul-anti-comunist-a-trecut-la-domnul/.

pe ceilalţi, pe care îi socotea mult mai importanţi decât el. Aşa se face că în ultimii ani de viaţă a scris câte o monografie despre profesorul George Manu, Vică Negulescu sau Nicolae Petraşcu. Prin cărţile de memorialistică a închisorilor apar risipite câteva întâmplări cu el, bucăţi de viaţă care contribuie la configurarea portretului său moral.

Amintesc aici câteva. Nicolae era un tânăr din Târgovişte. A fost arestat de comunişti la vârsta de 16 ani. Cu puţin timp înainte să fie eliberat, a căpătat o boală psihică. Domnul Jijie avea grijă de el zilnic, îmbrăcându-l dimineaţa şi hrănindu-l. Nicolae s-a vindecat înainte de eliberare prin rugăciunea asiduă a părintelui mărturisitor Zosim Oancea[40]

În 1960, la Jilava, Gheorghe Jijie stă în aceeaşi celulă, o lună de zile, cu Constantin Noica. Discută probleme de geometrie, Noica fiind interesat în special de problema raportului şi de extinderea sa la domeniul filosofiei. Pentru că Noica era pur şi simplu epuizat fizic, în urma tratamentului de exterminare prin înfometare,

---

[40] Cf. Părintele Zosim Oancea – *Închisorile unui preot ortodox*, Editura Christiana, Bucureşti, 2004, pp. 221- 222.

aplicat de torţionarii comunişti, de fiecare dată când îi venea rândul să care la veceu ciubărul cu dejecţii, domnul Jijie îl înlocuia, preluând această corvoadă.[41] La un moment dat, Noica îl roagă pe Vasile Blănaru Flamură: „(...) Fă-mi un serviciu, de-i întâlneşti pe Filon Lauric, pe inginerul Ghiţă Jijie şi pe ceilalţi apropiaţi sufletului meu, salută-i cu drag din partea mea. Nu de la gândirişti, ci de la ei, de la aceşti copii curajoşi şi tari, am învăţat filosofia stăpânirii de sine".

Într-o zi de vară toridă domnul Jijie s-a hotărât să facă marele pas şi să ne părăsească pentru lumea camarazilor săi de ideal, luptă şi suferinţă. Când am aflat vestea m-am simţit ca o baterie care a fost văduvită pentru totdeauna de generatorul ei. Mă obişnuisem să îl sun din când în când, totdeauna uşor stânjenit pentru că ştiam că este grav bolnav şi nu voiam să îl tulbur de fel. Într-o zi i-am zis: „Să ştiţi că, deşi nu îndrăznesc să vă sun des, mă gândesc în fiecare zi la dumneavoastră". Şi mi-a spus: „Dragă, un gând bun e un lucru bun". Altădată m-a uimit tăria cu

---

41 Cf. Sorin Lavric – *Noica şi Mişcarea Legionară*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, pp. 313- 316.

care mi-a mărturisit: „Dragă, eu şi la vârsta asta – domnul Jijie era trecut, cum v-am spus, de 90 de ani – dacă situaţia ar cere-o, aş fi în stare să îmi dau viaţa pentru Căpitan!”

L-am vizitat, pentru ultima oară, la Biserica Gorgani, regăsindu-l aşa cum îl ştiam: emana un aer calm, egal cu sine, împăcat. Aşa cred că mor oamenii conştienţi că şi-au împlinit datoria faţă de ei înşişi, faţă de viaţă, în faţa lui Dumnezeu. Cu atât mai mult eroii – asemeni domnului Jijie – care au smuls din carnea lor orice poftă, fiecare ispită care le ameninţa drumul spre ţintă. Am scris atunci un text care mai păstrează ceva din emoţia şi părerea de rău care m-au învăluit în acea vară toridă.

„Întorcându-mă de la Biserica Ilie Gorgani, unde prietenii încă îşi mai pot lua rămas bun de la domnul Gheorghe Jijie, m-a urmărit – în timp ce străbăteam bulevardul Elisabeta – seninătatea de pe chipul domniei sale, care m-a frapat şi în timpul vieţii lui, dar mai cu seamă acum, în moarte. M-am rugat pentru odihna sufletului său, dar m-am trezit că mă rog pentru mine. Să fiu şi eu la fel de senin în moarte ca el. Să mijlocească şi pentru mine, păcătosul, la tronul lui

Dumnezeu. Domnul Jijie era limanul la care omul ajungea ca să mai ia o gură de aer, atât de necesară pentru lupta cu viața haotică şi amorfă.

Unul din cele mai frumoase cadouri pe care mi le-a făcut Dumnezeu a fost ca odată, pe 14 decembrie, la o zi după aniversarea mea, să mijlocească întâlnirea noastră. Mă fascinau la el calmul de dincolo de fire – înrădăcinat, parcă pentru totdeauna, în nevăzut – pe care îl transmitea celor care intrau fie şi pentru o scurtă vreme în biografia sa – şi smerenia cu care evita gesturile şi discursurile în public. Vedeam la el o rectitudine specifică supraviețuitorilor închisorilor comuniste, care nu îi lasă nici vieții, nici logicii să fie şi albă şi neagră în acelaşi timp. La oamenii aceştia orice formă de relativism este exclus. Pentru noi, tinerii formați în cultura dilematică a compromisului, toți aceşti bătrâni sunt rămăşițele unei lumi în care lucrurile nu îşi uitaseră încă rostul.

Ultima oară când ne-am văzut, referindu-se la un om care îşi eticheta semenii, condamnându-i pentru totdeauna, pornind de la un accident biografic pe care l-au îndurat, domnul Jijie mi-a spus că Dumnezeu nu judecă omul după un

moment de cădere sau de înălțare, ci după întreaga linie a vieții lui. Cuvântul aceasta mi-a dat curaj, mai ales că în spatele lui se întrevedea un munte de suferință, o îndelungă experiere a acestui adevăr. Orice întâlnire cu el te readucea la viață, te recalibra. Mă bucur pentru că de acum încolo o să am un prieten dincolo, care va mijloci şi pentru mine, păcătosul, dar mă întristez amarnic pentru că se duc oamenii noştri liman, oamenii noştri gură-de-aer. Bunul Dumnezeu să îl odihnească cu drepții şi pentru ale lui rugăciuni să ne mântuiască şi pe noi!"

Textul scris atunci pare sau chiar este patetic. El a izvorât din constatarea dezolantă că România de astăzi nu mai are absolut nimic din România lor. Ei s-au educat în spiritul jertfei pentru Hristos şi neamul românesc. Noi trăim din plin în spiritul vremii – în deplin hedonism şi consumerism. Ei aveau un ideal: să construiască prin propria jertfă o Românie fundamental creştină şi puternică în istorie. Noi nu mai avem un ideal. Avem scopuri – pe termen scurt, care vizează întotdeauna binele nostru individual, nicidecum binele comun. Ei definiseră caracteristicile, profilul unui bine comun pentru care înțeleseseră să renunțe la orice interes sau satisfacție

personală. Noi trăim ca nişte şoareci, fiecare în cuşca lui, permanent atenţi să nu ne fie furată brânza de sub nas. Pentru ei România reprezenta o realitate mai concretă decât propria lor viaţă. Nouă ne este ruşine, şi – mai nou – teamă să rostim „român” sau „România”. Ei erau gata să moară pentru pământul românesc, noi suntem indiferenţi când ni se otrăvesc resursele naturale şi când trupul României ameninţă să se disipeze. Ar merita măcar să ne întrebăm cum s-ar fi raportat ei la fenomenul Pungeşti sau la ideea de a regionaliza România.

Prin ei dispare acea Românie interbelică, normală, orientată spre Dumnezeu. Dispar dintre noi exemplele ei vii, integre. Nu-mi rămâne decât să retrezesc, la nevoie, în mine amintirea domnului Jijie şi să recitesc îndemnul pe care mi l-a scris pe o carte: „Dragului Ciprian, să-l ajute Dumnezeu să se realizeze cât mai aproape de linia creştină”.

Cuviosul G. cel nebun pentru Hristos, omul bucuriei neîncetate

I se spune Cuviosul, chiar dacă, în mod obişnuit, oamenii sunt numiţi cuvioşi abia după moartea lor – căci orice om, oricât ar fi de aproape de Dumnezeu, poate să cadă până în ultima clipă a vieţii sale.

El alerga cu paşi mari, bălăbănindu-se pe picioarele ciolănoase, eu alergam cu paşi mărunţi mai, mai să izbucnesc în râs: nu îmi venea să cred că am putea să pierdem vaporul care ne adusese în insula Corfu. Şi cum alergam, ţinându-ne de mână, mă gândeam că niciodată nu mă simţisem atât de liber.

Era duminică, ziua Învierii, dar şi a libertăţii, cum îmi spunea mie inima. Când am intrat în catedrala din Corfu, Sfânta Liturghie era în plină desfăşurare. Grecii stăteau serioşi, participând trup şi suflet la ea. M-am aşezat în genunchi, alături de românii cu care plecasem în pelerinaj, atent să nu deranjez. G. se apropie de mine, mă ia de mână şi mă aşază pe un scaun, fix lângă el. M-am hotărât în sinea mea să fac ascultare, să mă las total în voia lui G. Şi nu ştiu cum, pe cei căi ascunse, a simţit că

mă las ca un pui de pasăre în mâna sa. Se aplecă la urechea mea şi îmi zise şoptit: „Hai să ne împletim picioarele, să nu ne mai fie frig”. Mi-am întins în câş picioarele şi mi le-am împletit cu ale lui G. Privind cu ochi obiectivi şi reci, scena era absurdă, dacă nu scandaloasă: doi bărbaţi stăteau cu picioarele împletite, în timp ce restul lumii căuta să se interiorizeze, abordând posturi cât mai evlavioase. Am simţit privirile şfichiuitoare ale grecilor, dar şi ale compatrioţilor mei. Într-un sfârşit, ne-am despletit picioarele şi ne-am aşezat la rând să ne închinăm la moaştele Sfântului Spiridon. În timp ce îl ţineam pe G. de mână, călugării care păzeau racla sfântului l-au invitat în faţă, să se închine. Iar G. m-a tras şi pe mine, *apendicele* lui.

După ce ne-am închinat la Sfântul Spiridon, uimit fiind că sărutându-i piciorul i-am simţit din plin materialitatea, am ieşit pe o străduţă unde stăteau aliniate câteva magazine de obiecte bisericeşti şi suveniruri. Icoane ferecate în argint, candele, metaniere multicolore, dar şi brelocuri şi pandantive cu chipuri de sfinţi atrăgeau, vrând-nevrând, privirile pelerinului care nu se lăsa până nu îşi lua un obiect-suvenir din Corfu. Mergând cu G. din magazin în magazin, ajungem la unul

în care vindea un tânăr. Când să plecăm, G. ne roagă, pe mine şi pe Bogdan, să îi facem închinăciuni tânărului vânzător. Ascultarea e ascultare, mi-am zis, şi am trecut la fapte. Tânărul privea interzis cum trei români făceau închinăciuni în faţa sa. Când ne-am oprit a vrut să ne dea ceva în schimb: câte o boabă de strugure învelită în caramel. Pe drumul de întoarcere spre vapor, cuviosul se opreşte la malul mării şi aranjează pietrele răspândite pe drum, sub privirile nedumerite ale unui scafandru în căutare de caracatiţe.

Făcând pentru o zi ascultare de cuviosul, am înţeles în inima mea ce înseamnă libertatea. O stare de eliberare de povara ta, de nevoile şi fricile care transformă orice suflet omenesc într-o carceră. Dar s-a întrezărit şi o certitudine: am simţit că am găsit ce căutam. Sentimentul drumeţului obosit care a ajuns la destinaţie. Mi-a venit să râd copios de toate definiţiile date libertăţii de minţile luminate – dar omeneşti, prea omeneşti – ale filosofilor. Spinoza declarase că libertatea este necesitatea înţeleasă. John Stuart Mill definise în 1859 libertatea pornind de la raportul individ-societate şi demonstrase că a fi liber înseamnă a avea libertate de conştiinţă, a fi liber să te exprimi, a fi liber să îţi alegi propriul

stil de viaţă şi a avea posibilitatea să te asociezi cu alţi oameni. Cât de fade erau în prezenţa lui G. toate aceste încercări de a prinde înţelesul cuvântului libertate!

Cine l-a întâlnit o dată pe G. simte nevoia să îl revadă, să audă din nou o vorbă de duh de-a lui, o glumă cu putere multă de a te scoate din banalitatea adesea cenuşie a vieţii. G. compune rime, face calambururi debordând de energie: „Pâinea întăreşte, vinul veseleşte". Vorbeşte în maniera arhicunoscută a nebunilor pentru Hristos: uneori crezi că sunt vorbe alandala, iraţionale. Şi din noianul de vorbe fără rost te izbeşte ceva – un cuvânt anume, o frază – care ţi se adresează direct, ca un deget pus pe o rană. Este atinsă o patimă de-a ta, o problemă, o nelămurire. Şi numai tu ştii că acel cuvânt e pentru tine. Ceilalţi martori, deşi aud cuvântul, nu înţeleg nimic.

Am făcut într-un pelerinaj sute de kilometri pironit pe un scaun de microbuz fără să simt dificultatea drumului, doar pentru că stăteam lângă G., mă împărtăşeam de el, sursa inepuizabilă de bucurie care ne invada pe toţi. G. uneori cântă: „Moarte sfântă unde eşti? Tot mereu mă ocoleşti". Se roagă să avem toţi o moarte sfântă şi să ne fie primite rugăciunile pe

care le înălţăm la Tronul Stăpânului. Când te vede că te laşi purtat de gânduri şi de reverii, G. te întreabă: „Ce stai pe gânduri ca baba între scânduri?” G. cântă iar: „Roagă-te, Măicuţă dragă,/ Roagă-te, Măicuţă dragă,/ Lui Hristos să nu ne piardă, Măicuţa mea”. Cineva îl întreabă: „E adevărat că milostenia ne scapă de focul veşnic?” „Aia se ştie pe de rost”, îi răspunde neîntârziat cuviosul. Şi începe să enumere – pentru a câta oară? – virtuţile: „Credinţa, căinţa, umilinţa, pocăinţa, smerenia, milostenia, bunătatea şi dragostea, care le cuprinde pe toate. Aia ne va scăpa”. Şi adaugă: „În ziua de azi mai sunt care au credinţă, dar fără fapte”.

În pelerinaje e permanent înconjurat de tineri. Le reaminteşte junilor că „De când lumea s-a schimbat, merge fata la băiat”. Pe fete le gratulează: „Mânca-le-ar mama de căscate, că-s tare parfumate”. Unuia care urmează să se însoare îi prezice: „Ioi, dragă, ţi-a cântat cucul”.

Tânărul din mine, aflat continuu pe drumul sfaturilor ultimative, l-a agasat de multe ori cu întrebări de genul: „Cuvioase, dar ce trebuie să fac să mă mântuiesc?” De obicei nu răspunde la întrebări frontale. Te întreabă la rândul lui: „Poftiiim???”, apoi schimbă grabnic vorba.

Dar odată mi-a spus că important „Dragă, e să te iubească lumea şi floarea codrilor”. Oamenii îl iubesc pe G. şi se adună ciorchine în jurul lui. Fiecare se bucură când primeşte o binecuvântare pe care cuviosul o dă din toată inima, sub forma unei gâdilături sau ca un pupat duios pe frunte. Sufletul lui G. nu are ascunzişuri, arcane sau tenebre. Recunoşti spontan în el omul nepervertit de prefăcătorie, calcul, politețe de fațadă.

După el, „toată lumea ar trebui să creadă: şi teroriştii, şi comuniştii şi păgâniştii. Teroriştii, comuniştii, păgâniştii tovarăşului Ceauşescu ziceau: «lucraţi, munciţi»”. Mintea sa ascuțită începe o analiză cu implicații duhovniceşti: „Furnica lucrează mereu, dar fără rugăciune. Greierele se roagă la Dumnezeu: cri, cri, cri şi în zi şi în noapte, pân' la ceasul cel de moarte. Furnica lucrează, dar fără Domnul. De ce nu laudă ca greieraşul?” Careva dintre cei prezenţi se simte brusc furnică muncitoare, workaholică, şi îşi lasă stânjenit privirile în jos.

În fuga microbuzului, G. observă că soarele şi-a schimbat poziția: „Până acuma sfântul soare era pe stânga. Acuma e pe dreapta, uitaţi-vă, dragă.” La el toate sunt preasfinte, fiind create de Dumnezeu: soa-

rele e preasfântul soare, vinerea e preasfânta vineri, biserica e preasfânta biserică.

Cuviosul are mare necaz pe patima fumatului. În Grecia călca supărat foc chiştocurile de ţigară în faţa grecilor care fumau şerpeşte şi începea să le vorbească în română, explicându-le printr-o puzderie de gesturi că fumatul e un mare păcat şi o colosală gogomănie. Când vede un chiştoc sare pe el până îl face una cu asfaltul. Sau se duce în faţa fumătorului şi îi spune: „Fumatul dăunează grav sănătăţii!” Când ajungeam, în pelerinaje, răpuşi de oboseala drumului, la locul de cazare, G. se aşeza, înainte de binevenitul somn, la rugăciune. Ne strângeam spontan ca nişte pui în jurul cloştii şi rosteam rugăciunile de seară împreună cu el. La sfârşit încheia cu: „Acolo să fim cu toţii şi cu toate, tot mereu şi totdeauna, de la tinereţe până la bătrâneţe, de la opincă până la vlădică, acolo unde sunt bunătăţile, laudele şi frumuseţi din frumuseţea frumuseţilor, acelea care sunt mai presus de toate. Dăruieşte-ne, Doamne, ca şi noi să fim acolo, că pe acest pământ nimenea nu este fără de păcat. Acum şi pururea şi în vecii vecilor, amin, amin, amin. Aşază-ne şi pe noi întru pocăinţă. Tot mereu şi totdeauna, acum şi pururea şi în vecii veci-

lor, amin. Roagă-te, Măicuţă dragă, lui Hristos să nu ne piardă. Roagă-te, Măicuţă dragă, lui Hristos să nu ne piardă. Roagă-te, Măicuţă dragă, lui Hristos să nu ne piardă. Amin, amin şi iar amin."

Prin pelerinaje se întâmplă ca diverşi cerşetori să îl acosteze pe G. Inima sa milostivă îl împinge să nu se uite la ce sumă dă. Nu de puţine ori cerşetorul a rămas interzis când G. i-a înmânat un milion, sau două milioane.

Am aflat multe întâmplări, poveşti de viaţă, care îl au în centrul lor pe G. Pe mulţi oameni cuviosul i-a vindecat dându-le să bea dintr-o sticlă de suc sau poftindu-i să mănânce dintr-o mâncare făcută de mâinile lui. Undeva, aproape de Alba Iulia, doi tineri îşi doreau să aibă un copil, dar darul mult aşteptat întârzia undeva pe drum. Într-o bună zi, se trezesc la uşa lor cu G. care, ştiindu-le păsul, le-a dat un măr şi i-a rugat pe amândoi să mănânce din el. Tinerii căsătoriţi au luat mărul, l-au pus bine şi au uitat de el. Într-o altă zi găsesc pe pragul casei un măr şi îşi amintesc de mărul primit de la G. L-au luat pe cel de pe prag, l-au mâncat împreună şi nu după multă vreme femeia a rămas însărcinată. A născut o fetiţă care

este botezată, de cei care cunosc povestea, „fata lui G.”.

Un prieten l-a adus din Alba Iulia în Bucureşti. Cuviosul are mare evlavie la Sfântul Dimitrie, ocrotitorul Bucureştiului, şi uneori vine în capitală de praznicul lui. Prietenul l-a dus la el acasă. Într-o zi vorbea la telefon cu o fată, care avea profesiunea de actriţă. Prietenul meu o cam plăcea pe fată şi se gândise la un scenariu în care el o chema pe fată la el acasă, cu scopul precis de a-l cunoaşte pe G. G. nu o cunoştea pe fată şi habar nu avea cu cine vorbea la telefon prietenul meu. Dar... în timp ce convorbirea se derula în voie la telefon, G. începu să cânte: „Grea e viaţa de artist, noaptea vesel, ziua trist.”

Ceva similar mi s-a întâmplat şi mie. Trebuia să plecăm într-un pelerinaj în Grecia. Am aflat că va veni cu noi şi G. Îl ştiam din poveştile altora, dar nu îl întâlnisem niciodată. Ajung la locul de întâlnire. Sunt poftit într-o maşină închisă la culoare. Intru şi rămân perplex: pe scaunul din dreapta şoferului stă un bătrân care poartă pe cap o căciulă din blană de nutrii. E îmbrăcat cât se poate de modest: un pulover anonim, nişte pantaloni despre care ai putea să presupui că ar fi raiaţi. Pantalonii sunt încinşi cu o curea ţipătoare, în

total dezacord cu ansamblul. Şocul provocat de ineditul vestimentaţiei lui G. e dublat de un altul, de o altă factură. Înainte să apuc să îi spun ceva, G. mă întreabă: „Eşti din Buzău?” „Din Buzău”, încuviinţez eu. „Din oraş?” „Din oraş.” Mă întreabă dacă am fost vreodată la Mănăstirea Ciolanu. Îmi povesteşte că a vieţuit un timp acolo. Pomenim şi de Mănăstirea Răteşti. Mă las dus de firul dialogului şi deodată o întrebare începu să mă ardă pe dinăuntru: „Dar de unde ştie G. că sunt din Buzău?” I-am întrebat pe prietenii mei dacă i-a spus vreunul că aş fi din Buzău. Nici pomeneală! Şi totuşi G. a aflat pe căi nebănuite obârşia mea.

Un părinte mi-a spus că l-a cunoscut pe G. la Mănăstirea S. La sfârşitul unei vecernii, maicile de acolo, vrând să îi facă o bucurie, l-au întrebat pe G. ce cântec psaltic ar dori să audă. G. a vrut un imn închinat Maicii Domnului. Maicile cântau, G. s-a aşezat în faţa icoanei Maicii Domnului şi a început să se roage în stilul caracteristic, unindu-şi mâinile ba în faţa pieptului, ba la spate. Părintele a văzut cum candela, care stătea suspendată deasupra icoanei Maicii Domnului, a început să capete balans de la sine ca şi când o mână nevăzută ar fi mişcat-o la stânga şi la dreapta.

Odată, apropiindu-se de câteva demonizate, demonul dintr-una a început să strige: „G., de ce vii la noi să ne arzi?” Cuviosul a potolit demonul, cântându-i: „Somnoroase păsărele, pe la cuiburi se adună, se ascund în rămurele, noapte bună”.

G. are două păţanii personale cu diavolul. În prima se făcea că era cazat într-o cameră la Arhiepiscopia Buzăului. Şi cum îşi rostea el rugăciunile a venit, cum spune el, „diavolul, satana, ucigă-l crucea” cu viteză mare din spate, sub forma unui arici, a trecut pe lângă lumânarea aprinsă şi i-a stins-o. A doua oară, cuviosul se găsea la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. Şi pentru că a refuzat să fie cazat într-o chilie normală, preferând să doarmă în grajd, lângă animale, diavolul nu a suportat smerenia lui, s-a apropiat pe furiş, şi l-a zgâriat pe spate cu unghiile.

Chipul lui G. seamănă uimitor cu fizionomia lui Piotr Mamonov, actorul principal din celebrul Ostrov. Asemănarea e pe cât de întâmplătoare, pe atât de izbitoare. Faţa lui G. e brăzdată de linii adânci, care se concentrează în jurul ochilor săi mici şi strălucitori, care transmit dragoste şi smerenie. Când am ajuns cu el în insula Eghina, m-am apropiat de el fără să vreau, din întâmplare, în timp ce

bătea metanii în faţa capului Sfântului Nectarie şi am auzit cum se ruga şoptit: „Doamne, milostiv fii mie, beţivul şi curvarul!” M-a străbătut instantaneu un val de căinţă şi când mi-am revenit mi-am dat seama că, de fapt, aceasta este şi cea mai importantă rugăciune a mea. Nici acum nu ştiu dacă G. s-a rugat atunci pentru el sau, de fapt, se ruga pentru mine. Sau se ruga cu cuvintele mele?

În timpul liber, cuviosul desenează „chipuri”, cum le numeşte el. Biserici cu trei turle privite, parcă, de un ochi nepământesc: toate au ceva din arhitectura bisericilor din Rusia, dar şi din Ardeal, fiind cuprinse de un foc atotcuprinzător, exotic. Ici-colo apar flori minunate şi gigantice, cupole, reprezentări ale răstignirii Mântuitorului. G. le dăruieşte cunoscuţilor, de binecuvântare.

Din vreme în vreme, inima mea simte nevoia să îl revadă. Aşa s-a petrecut după un interval mai lung de timp. După o călătorie obositoare de vreo douăsprezece ore cu autobuzul, am ajuns la miezul nopţii în casa în care se găsea. Mi s-a pus masa, explicându-mi-se că ciorba pe care o s-o mănânc era excelentă înainte ca G. să arunce în ea un pumn de ardei iuţi. Am mâncat-o aşa, plină de iuţime, şi crede-

ţi-mă că a fost una dintre cele mai bune ciorbe îngurgitate vreodată. Stând la masă, G. ne surprindea aruncând spre unul sau spre altul dintre comeseni câte o farfurie pe care împricinatul se precipita să o prindă din zbor, nu înainte de a fi întrebat de cuviosul: „Dormi? Fii treaz!” Pe la miezul nopţii, G. începu să ni se confeseze: „Vai, dragă, ce vis am avut as’noapte! Se făcea că eram în rai. Dar nu eram în rai. Eram într-un colţişor de rai. Erau flori şi păsări peste tot. Să vă rugaţi ca Dumnezeu să îmi mai dăruiască măcar un vis ca ăsta.”

După vreo două ore petrecute cu el, m-am dus să mă culc. Spre dimineaţă visez ceva interesant. Eram undeva la înălţime. Să fi fost un bloc, o casă, o clădire în orice caz. Stăteam faţă în faţă cu G., care la rândul lui stătea într-o poziţie relaxată, în faţa unei ferestre imense prin geamul căreia se zărea un cer de un albastru senin şi infinit. Tăceam unul în faţa celuilalt, privindu-ne, într-o comuniune perfectă. Ne găseam într-un dialog mut, eu-tu, în care cuvintele nu îşi mai aflau rostul. Un dialog tacit, dar plin de sens.

Cerşetorul – piatră de poticnire sau biletul nostru spre rai?

Pe Doru îl ştiam din vedere de ani buni. Întâmplarea face să îl întâlnesc, aproape zilnic, pe drumul meu spre serviciu, în zona Pieţei Victoria. O întâlnire mai mereu memorabilă, pentru că Doru emană în exteriorul său blândeţe şi smerenie. Are, îndrăznesc să spun, un aer, o atitudine duhovnicească. Are, deopotrivă, o calitate morală pe cale de dispariţie astăzi: bun-simţ. Are o barbă mare, stufoasă, şi e îmbrăcat totdeauna cu hainele altora. Când nimereşte pe umerii lui o geacă de piele sau de blugi arată ca un rocker veritabil. Un rocker blând, în care Îl simţi prezent pe Hristos. Te salută, aplecându-şi capul smerit, şi îţi urează, ducând mâna la inimă:

- Multă sănătate să vă dea Dumnezeu!

De praznicul Sfântului Prooroc Ilie am trecut graniţa care îl desparte pe aşa-zisul om normal de cerşetorul de pe stradă şi l-am vizitat la micul lui domiciliu: vara stă sub un burlan al unei instituţii culturale de prestigiu, dormind pe nişte cartoane. Doru

m-a invitat să şed, spunând cu autoironie şi arătând spre carton:

- E Relaxa!

Pentru că era zi de sărbătoare, i-am făcut cinste cu o bere, un prilej de a pătrunde cu paşi precauţi în sufletul lui Doru. Mă simţeam ca un dansator pe sârmă, atent să nu cad de pe puntea îngustă pe care încercam să o construiesc între inima lui şi inima mea.

- Numele meu de botez e Tudor, dar lumea mă mângâie „Doru”, pentru că sunt blând; nu ştiu să supăr nici măcar un copil, începu el. Dacă văd o furnică, o ocolesc.

Ceea ce s-a dovedit cât se poate de adevărat. Cum stăteam noi şi depănam cuvinte, Doru nu ştiu cum atinge cu halba de bere o furnică şi părea că a omorât-o. S-a frământat câteva minute în interiorul lui, până şi-a dat seama că furnica nu murise, era doar ameţită.

Doru s-a născut într-un sat din împrejurimile Bucureştiului, într-o fostă casă a lui Ion Ghica, transformată de comunişti în maternitate. De 16 ani stă pe stradă. Mai precis, a stat câţiva ani în curtea unei biserici, unde a fost şi clopotar. Până când preotul paroh, cu care se înţelegea bine, a fost înlocuit cu un alt preot paroh,

care l-a izgonit pur şi simplu din incinta bisericii, fără să-i dea nicio explicaţie. Dar Doru a rămas neînvins în credinţa sa că Dumnezeu îl va ajuta şi în lupta lui pentru supravieţuire. Principiul lui e: „Viaţa merge înainte. Cu bune, cu rele merge înainte. C'est la vie". Deşi e scurtă, viaţa merită trăită. E absolut convins de asta. Când primeşte ceva de pomană, Doru îşi înalţă privirea spre cer, îşi duce mâna dreaptă la inimă şi Îi mulţumeşte în cuvinte mute Tatălui Ceresc. Sălăşluieşte în Doru o întreagă filosofie a acceptării şi a mulţumirii pentru tot ce ne oferă Dumnezeu. Ia totul ca din mâna lui Dumnezeu.

Observatorul din mine a simţit nevoia să-l întrebe care oameni sunt mai miloşi: cei înstăriţi sau cei săraci? N-a stat prea mult pe gânduri ca să-mi răspundă:

- Cei oropsiţi. Aceia au inima deschisă.

Când vieţuia în curtea interioară a unei biserici, a crescut, din banii pe care îi primea ca milostenie, patru pui de căţea. S-a dus la farmacie, a cumpărat un biberon şi le cumpăra zilnic lapte praf, ca să-i hrănească. Cum vorbeam cu el, am simţit nevoia să îi dăruiesc un şirag de metanii, pe care îl atinsesem de mai multe sfinte moaşte. Era ca şi cum aş fi vrut să îi dau

lui Doru o armă invincibilă, care să-l ferească de răutatea oamenilor şi de imprevizibilul vieţii. Nici el nu s-a lăsat mai prejos. Şi-a scos de la gât un lanţ cu o cruciuliţă pe care era gravat trupul Mântuitorului şi mi-a făcut-o cadou, mărturisindu-mi că, deşi nu e din argint, nu coclеşte. Îl primise de la o doamnă bogată, care lucrează pe la nu ştiu ce firmă de prin împrejurimi. Din acea zi a Sfântului Prooroc Ilie port la gât crucea de la Doru, gândindu-mă că e sfinţită şi cu chinurile pe care le-a îndurat, pe străzi, 16 ani. Ne despărţim, nu înainte ca Doru să îşi lanseze salutul arhicunoscut:

- Muultă sănătate!!!

Tot în Piaţa Victoriei, primăvara şi toamna, trecătorii grăbiţi pot cumpăra flori de sezon culese de tanti Victoria. Este o bătrânică de 85 de ani. Are pensie de la colectiv de 30 de lei. Nu poate trăi din ei, aşa că e nevoită să colinde câmpurile din afara Bucureştiului şi să culeagă diverse flori, pe care încearcă să le vândă în apropierea băncilor care populează Piaţa Victoriei. Când nu se poate duce ea la cules, nepoţelul ei se întoarce de pe câmp cu coşul plin. Mulţi cumpărători îi lasă bani fără să mai ia buchetul de flori. Tanti Victoria este împuţinată de vârstă,

firavă, dar are ochi albaştri, de icoană. Când vorbeşti cu ea, îţi dai seama că ai în faţă un om care s-a împăcat cu condiţia de om nevoit să lupte continuu pentru existenţa sa precară.

Nu o dată m-a iritat „sfatul" pe care îl primesc vrând-nevrând călătorii care circulă cu metroul prin subteranele Bucureştiului. Eşti sugestionat să nu încurajezi cerşetoria, pentru că ai dreptul la o călătorie confortabilă, care ar putea fi ameninţată de o mână murdară, distrofică, îndreptată spre inima ta. Dacă România ar fi un stat democratic – aşa cum pretinde a fi – ar şti că fiecare individ are libertatea de a decide pentru sine ce îl incomodează şi ce nu. Nu am nevoie de nicio instanţă, de nicio instituţie care să hotărască pentru mine ce e bine şi ce e rău. Cel mai ruşinos, cel mai puternic contraexemplu pentru această politică de eradicare a cerşetoriei este unul în carne şi oase: tanti Victoria. Statul „o răsplăteşte" cu o pensie de 30 de lei. Fiecare om care îi cumpără un buchet de flori, fiecare suflet care îi dă bătrânei o sumă de bani corectează eroarea morală enormă, nedreptatea pe care o comite statul faţă de tanti Victoria. Nu accept să lupt în parteneriat cu statul împotriva cerşetoriei. Cerşetoria

este un fenomen social, un concept rece, mort. Mâna care ţi se întinde în faţă este vie, caldă, şi undeva la capătul ei bate o inimă. Statul român luptă împotriva cerşetoriei, dar nu salvează niciun suflet din condiţia sa ruşinoasă, dezumanizantă.

Şi mai am o mărturie vie despre imoralitatea statului moralist: domnul regizor M. Dragomirescu, aflat în imposibilitatea de a-şi asigura lunar cei 500 de lei, necesari pentru hrană şi chirie. Este nevoit să trăiască, de mai bine de zece ani, din mila publică. Timp de un an de zile l-am văzut stând cuviincios în faţa unui magazin. Bine îmbrăcat, cu alură de intelectual (o frunte înaltă, muncită de griji, o pereche de ochelari cu ramă din metal, din spatele cărora te priveau doi ochi inteligenţi şi scrutători, o barbă albă, mare, dar îngrijită), totdeauna îmbrăcat sărăcăcios, dar cu gust. Are o pancartă din carton, atârnată de gât, pe care sunt scrise câteva cuvinte, suficiente pentru a-l convinge pe trecător că, întâlnindu-l, nu a păşit, fără să vrea, într-o nuvelă fantastică.

Domnul Dragomirescu a colaborat cu regizori mari - printre ei, Sergiu Nicolaescu. În timpul Revoluţiei din ’89 a plecat de acasă cu gândul să apere televiziunea

de terorişti. Când s-a întors, după două zile, nu a mai găsit-o nici pe Leni, soţia sa, nici pe Alin, băiatul său. Se presupune că mama şi-a luat copilul în braţe şi a plecat pe străzi, în căutarea soţului ei. Au fost găsiţi morţi aproape de Sala Dalles. Şocul a fost atât de mare pentru M., încât patima băuturii l-a acaparat de la o zi la alta, năruindu-i cu totul viaţa. Mai întâi şi-a vândut obiectele preţioase din casă. Apoi a rămas fără apartamentul din Drumul Taberei. Un „binevoitor" s-a oferit să-i achite datoriile. Le-a achitat, dar i-a luat şi apartamentul. Un an de zile îl întâlneam pe bulevardul Mihalache. O rugam pe fetiţa mea, Miriam, să îi ducă nişte bani. Ea îi întindea:

- Poftiţi! - iar el îi săruta mânuţa. Pe atunci Miriam avea trei ani. Vreau să înveţe de mică nu doar să nu îi dispreţuiască pe cerşetori. Să îi iubească pentru că ei sunt o şansă a noastră, rară, la mântuire. Dar există un motiv, un adevăr mai presus de această dimensiune utilitaristă: Hristos stă ascuns în ei. Dintotdeauna cerşetorul a fost considerat un om „al Dom-

nului” (*ubog*, în limba rusă[42]). În Sfânta Scriptură citim: *Dacă dai săracului, Îl împrumuţi pe Dumnezeu* (Pilde, 19, 17).

Într-o societate perfectă, în care nu mai există săraci, bolnavi, oropsiţi ai sorţii, într-o lume care imită Paradisul, ocaziile de a ieşi din limitele ego-ului tău se împuţinează sau dispar cu totul. Să ne bucurăm că în drumurile noastre browniene, hăituiţi de propriile noastre sarcini sociale şi nevoi, Dumnezeu ne oferă şansa să facem gesturi eroice. Există un eroism mare, când sufletul omului stă la cumpăna dintre viaţă şi moarte. Dar există micul eroism, eroismul cotidian. Printre întâmplările unei zile sunt unele care ne oferă şansa de a ieşi din propriul egoism, din propriul interes. A devenit un act de eroism să le cedezi unui bătrân, unui bolnav, unei femei însărcinate locul în metrou sau în tramvai. A devenit un act de eroism să te dezbraci într-o staţie de metrou şi să îi dăruieşti geaca de pe tine unui homeless acoperit de mizerie, de care stau la mare distanţă ceilalţi călători, deranjaţi de putoarea pe care o degajă in-

---

[42] Ivan Evseev – *Dicţionar de simboluri şi arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timişoara, 1994, p. 36.

dividul nespălat, cu părul încâlcit şi care se bâţâie continuu înainte şi înapoi.

Cuvântul „cerşetor” are o conotaţie implicit negativă. Uităm că cerşetorul este acea fiinţă umană care ne cere un ban sau o pâine pentru că a ajuns în imposibilitatea de a şi le asigura. A ajuns sau a fost adus. Privirea capitalistă vede în el detracatul, subomul, individul care a părăsit specia umană - pentru că a decăzut din ea. Prezenţa lui deranjează, pentru că, inconştient, îi aminteşte reprezentantului societăţii de consum că oricând poate ajunge *el* în poziţia defavorabilă a cerşetorului. Când îşi bagă mâna în buzunar şi îi întinde cerşetorului o monedă sau o bancnotă, o face adesea din frică: „Nu cumva să ajung şi eu aşa mâine!” Timpul social s-a comprimat atât de mult, evenimentele se petrec cu o asemenea viteză, încât creează auspiciile angoasei viitorului. Frica de viitor vine braţ la braţ cu teama de eşec. Într-o lume concurenţială, moartea este preferabilă eşecului social.

Ne este neplăcut când ne iese în cale un cerşetor, mai ales dacă îşi exhibă ciotul mâinii, carnea arsă, piciorul necrozat. O apariţie ca asta ne cutremură viziunea despre lume cu care ne-a îndobitocit mass-media. Reclamele difuzate continuu

la televizor, în presă, pe ecranele din stațiile de metrou creează o suprastructură care ne domină şi ne manipulează concepția realistă despre viață.

Într-o zi, într-o stație de autobuz s-au deschis uşile şi a urcat un cerşetor gras, care n-a avut de lucru şi s-a dezbrăcat în văzul tuturor. Afară era iarnă, era ger cumplit. El se mişca în autobuz, printre noi, la bustul gol. Osânza îi atârna în pliuri. Toată pielea îi era acoperită cu cicatrice, ca şi cum acest om ar fi fost aruncat într-o oală cu apă fierbinte, clocotitoare, când era mic. Când ajungea în fața ta, în drumul său de a cerşi mila, nu aveai unde să-ți abați privirea. Erai nevoit să îl priveşti în față, să îi observi echimozele şi să accepți că suferința este o componentă dominantă a realității. În reclame oamenii, indiferent de vârstă, râd, mănâncă şi beau după pofta inimii, îşi satisfac într-o clipă orice nevoie. În reclame oamenii nu suferă niciodată. Nu mor niciodată. În reclame oamenii trăiesc doar pentru a-şi satisface nevoile.

Nu trebuie să fii Orwell sau Aldous Huxley ca să intuieşti că toți cerşetorii din metropole vor dispărea într-o bună zi, la o simplă comandă a Statului Big Brother, pentru că ei sunt contrapunctul real, du-

reros, care contrazice flagrant ideologia dominantă: hedonistă, utopică, înrădăcinată în comportamentul consumerist. E suficient să rămână pe lume un simplu cerşetor, ca să dovedească prin simpla lui prezenţă că societatea, la marginea căreia vieţuieşte el, nu este perfectă. Orice societate totalitară se vrea, pretinde că este perfectă. Cu atât mai mult societatea de consum, care a redefinit fiinţa umană. Omul nu mai este o fiinţă raţională. Nu mai este nici măcar un homo faber, un creator. Şi-a pierdut statutul prestigios de fiinţă care se miră. Omul nu mai este chip şi asemănare a lui Dumnezeu. Toate aceste adevăruri care vorbeau de la sine despre taina omului au fost ascunse adânc sub preşul istoriei. Pentru orice societate de consum, omul este doar un organism care consumă permanent. Cerşetorul este un om sărac. Un om care, neavând bani, nu este un consumator consecvent: consumă şi el, dar puţin şi când îi dau alţii. De aceea, din punctul de vedere al societăţii de consum, cerşetorul se situează în afara noii definiţii a omului.

Pentru un urmaş al lui Hristos, cerşetorul nu este un om îngenuncheat de viaţă şi părăsit de noroc. Este omul de la periferia societăţii, omul, aparent ajuns ne-

om, în care stă ascuns Hristos şi ne aşteaptă. Ne-a dat întâlnire în el şi prin el. Fiecare cerşetor care ne iese în cale este un test viu al libertăţii noastre. Îi vom ocoli privirea, de teamă să nu intrăm într-o relaţie sufletească împovărătoare, costisitoare?

Întâlnirea noastră cu cerşetorul activează, aduce din domeniul potenţialităţii în cel al realului, materializează virtutea milosteniei. Pentru a fi în comuniune veşnică cu Hristos avem nevoie de credinţă, dar şi de fapte. Trăim într-o penurie a faptelor. Ne complăcem într-o reverie colectivă şi avem pretenţia că suntem contemplativi. Părintele Justin Pârvu a fost ultimul duhovnic de anvergură care le-a reamintit românilor cât de importantă este în existenţa noastră perisabilă, dar mai ales în perspectiva vieţii nestricăcioase, fapta.

Cunoaştem după ce criteriu vom fi judecaţi la Judecata de Apoi. *Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii, precum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: „Veniţi, bi-*

necuvântaţii Tatălui meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit; Gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine". Atunci drepţii Îi vor răspunde, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin şi Te-am primit, sau gol şi Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine?" Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: „Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici, Mie Mi-aţi făcut". Atunci va zice şi celor de-a stânga: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui. Căci flămând am fost şi nu Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi nu Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi nu M-aţi primit; gol, şi nu M-aţi îmbrăcat; bolnav şi în temniţă, şi nu M-aţi cercetat". Atunci vor răspunde şi ei, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniţă şi nu Ţi-am slujit?" El însă le va răspunde, zicând: „Adevărat zic vouă: În-

trucât nu ați făcut unuia dintre aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut". Şi vor merge aceştia la osândă veşnică, iar drepții la viață veşnică (Matei 25, 31-46).

Sfântul Ioan Gură de Aur comentează acest fragment, însemnând cuvinte de foc în inimile cititorilor: „Nu le cerea masă bogată şi scumpă, ci atât cât era de trebuință, hrana cea de nevoie; şi le-o cerea în haină de cerşetor. Deci toate sunt în stare să-i pedepsească. Era puțin ce le cerea. O pâine. De plâns era cel ce cerea. Un sărac. Spre milă îi împingea firea celui ce cerea. Era om. De dorit era făgăduința. Făgăduise împărăția cerurilor. Înfricoşătoare era pedeapsa. Amenințase cu gheena. Mare era vrednicia Celui Ce primea milostenia. Dumnezeu o primea prin mâinile săracilor. Covârşitoare era cinstea. Primise Dumnezeu să Se coboare atât de mult. Drept era datul. Primea din averile Sale."[43]

Tâlcuind acest loc din Sfânta Evanghelie după Matei, Sfântul Grigorie Palama ne spune: „Auziți şi vă bucurați, toți câți sunteți săraci şi nevoiaşi, căci sunteți

---

43 Sfântul Ioan Gură de Aur – *Scrieri. Partea a treia. Omilii la Matei*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994, p. 896.

fraţi după trup cu Dumnezeu! Şi chiar dacă fără voie vă aflaţi în multe lipsuri, prin răbdarea şi prin mulţumirile voastre cu voie veţi face binele. Ascultaţi voi, bogaţilor, şi mult să vă doriţi sărăcia cea fericită, ca să vă faceţi moştenitori şi fraţi ai lui Hristos şi fraţi ai celor ce sărăcesc de bună voie, căci şi Acela de bună voie a sărăcit pentru noi! Ascultaţi şi gemeţi voi, care-i dispreţuiţi pe fraţii voştri greu încercaţi sau, mai degrabă, pe fraţii lui Dumnezeu; şi voi, care nu daţi o parte din cele pe care le aveţi din belşug celor ce sunt lipsiţi de hrană, de acoperământ, de veşmânt, de îngrijirea cuvenită, nici nu cheltuiţi prisosul vostru pentru lipsa acelora! Sau mai curând să ascultăm şi să gemem noi, căci şi eu însumi, cel ce vă grăieşte vouă acestea, sunt învinuit de conştiinţa mea că nu mă aflu cu desăvârşire în afară şi lipsit de patimă. Căci în vreme ce mulţi oameni suferă de frig şi se zbat în lipsuri, eu sunt bine hrănit şi înveşmântat. Mai abitir sunt vrednici de plâns cei ce au comori mai mari decât nevoia lor zilnică, păzindu-le cu grijă, sau ostenindu-se să le sporească; acestora însă li se dăduse poruncă să iubească pe aproapele lor ca pe ei înşişi şi să nu se considere pe ei înşişi nici ca ţărână şi pleavă. Căci oare, ce alt-

ceva sunt aurul şi argintul pe care le îndrăgim mai mult decât pe fraţii noştri?”[44]

Dacă nu avem o pâine sau un ban, să îi întindem săracului – aşa cum ne-a învăţat părintele Arsenie Papacioc – o mână caldă. Sau să îi dăruim rugăciunea noastră pentru că „a te ruga pentru aproapele nostru înseamnă să-ţi verşi sângele” (Sfântul Siluan Athonitul).

Stareţii de la Mănăstirea Optina au relevat în sfaturile şi scrisul lor virtutea milosteniei. Stareţul Moise (1782-1862) îi scria monahiei Maximilla de la Mănăstirea Boznesensk, verişoara sa primară: „Dacă vei da cuiva ceva anume de pomană, pentru aceea vei fi iertată”[45]. Stareţul Macarie de la Optina (1788-1860) spunea: „Mila faţă de aproapele atrage asupra noastră şi mila lui Dumnezeu, iar la înfricoşătoarea judecată vom fi învredniciţi de Hristos să locuim în Împărăţia Cerească.[46]

Cuviosul Paisie Aghioritul ne sfătuieşte ca atunci când dăm ceva cuiva să o facem din dragoste. Ce dăm şi cum dăm, calitatea obiectului dăruit şi modalitatea

---

[44] Sfântul Grigorie Palama – *Omilii*, vol.1, Editura Anastasia, Bucureşti, 2000, p. 60.
[45] *Patericul de la Optina*, Editura Buna Vestire, 1992, p. 127.
[46] Idem, p. 97.

în care dăruim oglindesc starea noastră duhovnicească: „Cred, să presupunem, că am dragoste. Dumnezeu, ca să-mi încerce dragostea, îmi trimite un sărac. Dacă, de pildă, am două ceasuri, unul bun şi unul stricat, şi-i dau pe cel stricat săracului, înseamnă că dragostea mea este de calitatea a doua. Dacă am dragoste adevărată, îl voi da pe cel bun săracului. Intră în lucrare atunci logica cea stricată şi spunem: «Ce, să-l dau pe cel bun? Pentru el, care nu are niciun ceas, e bun şi cel vechi, şi îl dau pe cel vechi.» Dar când dai pe cel vechi, încă mai trăieşte omul cel vechi în tine. Dacă dai pe cel nou, eşti un om renăscut. Iar dacă le ţii pe amândouă, şi nu dai nici unul, eşti în stare de iad."[47]

Tot Cuviosul Paisie Aghioritul ne învaţă că milostenia îi ajută foarte mult pe cei adormiţi. „Milostenia către cei îndureraţi, văduve, orfani etc. ajută foarte mult şi pentru odihna celor adormiţi. Pentru că atunci când cineva dă milostenie pentru un adormit, ceilalţi spun: «Dumnezeu să-l ierte. Să i se sfinţească oasele». Dacă se întâmplă ca cineva să fie bolnav, să nu

---

[47] Cuviosul Paisie Aghioritul – *Trezire duhovnicească*, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 2000, p.153.

poată lucra şi să aibă datorii şi în această împrejurare grea îl ajuţi şi spui: «Ia-i pe aceştia pentru sufletul cutăruia», va spune şi acela: «Dumnezeu să-l ierte. Să i se sfinţească oasele». Adică aceia fac o rugăciune din inimă şi asta este ceea ce ajută foarte mult pe cei adormiţi."[48]

Trăim vremuri haotice sau ne trăiesc ele pe noi fiindcă – nu-i aşa? – românul e dintotdeauna sub vremi. Acum mai mult ca niciodată. S-a schimbat inima celui care face milostenie, dar s-a schimbat şi inima celui care o primeşte. Pe harta Bucureştiului sunt porţiuni întregi controlate de clanuri de cerşetori. Obiectivele cele mai importante sunt librăriile de carte duhovnicească şi bisericile din centrul Bucureştiului. Ei ştiu că pentru un creştin este poruncă să miluieşti pe cel sărac şi ei se folosesc din plin de asta. Aşa se face că dacă ai scăpat de insistenţele mamei care îţi cerea să îi cumperi musai o cutie de lapte praf sau nişte rechizite, te acaparează fiica purtătoare de bebeluş care îţi cere şi ea bani de medicamente sau cutie de lapte praf. Iar dacă scapi de mamă, scapi de fiică, la

---

[48] Cuviosul Paisie Aghioritul – *Trezire duhovnicească*, Schitul Lacu, Sfântul Munte Athos, 2000, p. 162.

colţul străzii îţi iese în cale tatăl care se ţine scai după tine, sute întregi de metri, şi ţi se plânge că nu mai are bani de chirie. Dacă te duci să te închini la moaştele Sfântului Nectarie, pe traseu te asaltează familii întregi care nici nu mai fac efortul de a se preface că nu sunt împreună. Aici ordinea e inversă: mai întâi apare puradelul, după zece metri mama cu eterna problemă a cutiei cu lapte. În fine, tatăl, în care se citeşte o mare putere de muncă, dar care a ales să ţi se adreseze cu voce plângăcioasă de femeie: „Hai, dă şi mie trăiţ-ar!”

Am scris „puradel” fără să am nici cea mai mică intenţie de a fi rasist. Este o constatare, nu o judecată de valoare: nu toţi cerşetorii sunt ţigani – pardon, rromi. Majoritatea. Unii sunt oropsiţi ai sorţii, incapabili să se angajeze pentru că provin din familii defavorizate, nu au avut acces la cultură şi educaţie. Alţii ar putea să facă un ban cinstit, dar aşa au învăţat de la mama şi de la tata că se câştigă mai uşor banii şi au început din fragedă pruncie să joace acest rol social.

Când nu îţi cer direct, te manipulează, sădindu-ţi în suflet frica şi îndoiala. „Hai, dă-mi şi mie 10 lei, să te ajute Sfântul Nectarie”. Şi te gândeşti: „Dacă nu îi

dau 10 lei, te pomeneşti că nu-mi ascultă rugăciunea Sfântul Nectarie”. Şi îi dai. Cel mai cumplit sentiment este părerea de rău că i-ai dat. La aceasta contribuie o serie de factori. În primul rând, nemulţumirea pe care o afişează: nu îi convine cât i-ai dat. El vrea neapărat cutie de lapte, rechizite, pereche de pantofi. De fapt, nu le vrea nici pe acelea. Sunt simple pretexte. Dacă îi propui să mergi cu el până la prima farmacie să îi cumperi mult invocata cutie de lapte praf, o să constaţi cu stupoare pe parcurs că încearcă să te convingă să îi dai banii, că o să se ducă el. De ce să te mai oboseşti tu până acolo? Alteori, tu îi dai o pâine, sau un coltuc de pâine şi el aruncă înverşunat cu pâinea după tine. Să te ferească Dumnezeu să te vadă cerşetorul că ţi-ai cumpărat ceva! Într-o după-amiază intru într-o librărie şi îmi cumpăr o carte. Când să ies, mă întâmpină cerşetorul care îmi toarnă moşi pe groşi, eterna placă. Îi dau un leu. Merg mai departe. Nu fac cinci sute de metri şi foamea care îmi roade rărunchii mă îndeamnă să mă opresc la un fast-food. Pentru că este vineri, şi ca orice creştin vinerea ţin post, îi comand vânzătorului o shaorma de post. Adică o chiflă umplută cu cartofi prăjiţi, varză şi castraveţi mu-

raţi. Primesc din mâna vânzătorului chifla burduşită cu cele trei ingrediente şi încep să înfulec. Contemplu trecătorii. Apare cerşetorul căruia i-am dat un leu. Mai, mai să nu-l recunosc. Este zâmbitor, plin de sine, voios, s-ar putea spune. Dacă acum zece minute mi se adresa uşor adus de spate, obedient, acum merge drept, bărbăteşte. Nu îşi mai târâie picioarele. Are mersul unei feline. Vine spre mine flancat de doi prieteni. Privirile ni se întâlnesc. Citesc în ochii lui o undă de zeflemea, de batjocură. Când să treacă de mine îmi zice cu reproş: „Bani nu aţi avut să îmi daţi, dar aveţi bani de shaorma!" Vă mărturisesc cu toată sinceritatea că mi-a rămas shaorma în gât. Bani îi dădusem, dar nu cât a vrut el. Shaorma nu era shaorma, ci o chiflă umplută cu varză, castraveţi muraţi şi cartofi prăjiţi. Aşa-zisa shaorma era cumpărată nu din banii lui, ci din aşa-zişii mei bani. Povestea aceasta nu s-a sfârşit aici. Ea are un sfârşit continuu, care se repetă de fiecare dată când se întâmplă să ni se intersecteze drumurile: îi dau milostenie un leu. Credeţi că o fac din răzbunare? Nu. Aşa m-a învăţat pe mine părintele Nicolae Marinescu, un bătrân de peste nouăzeci de ani, de la Mănăstirea Sitaru. L-am surprins odată scoţând din-

tr-un buzunar de sub rasă un fişic de hârtii de un leu. Fiecărui cerşetor îi dădea un leu. Am văzut în această manieră de relaţionare cu cerşetorii un fel de raţionalizare a actului de a face milostenie. Dacă dau mult, e limpede că nu voi avea să le dau tuturor care îmi cer. Atunci singura soluţie este să dau puţin, dar să le dau tuturor.

Scenariul cu shaorma s-a repetat încă o dată, cu un alt cerşetor şi cu un alt obiect care a stârnit invidia cerşetorului. O carte. Aceeaşi replică mi-au auzit urechile, de parcă cei doi cerşetori se vorbiseră sau chiar erau buni prieteni. „Nu aţi avut să îmi daţi bani de tren, ca să ajung acasă, la Bacău, dar bani să vă cumpăraţi cărţi aveţi". Era un tânăr înalt, roşcovan şi impertinent. Îl vedeam des în biserica unde mă duceam miercurea ca să particip la Sfântul Maslu. Impertinenţa lui manifestată şi faţă de alţii l-a făcut pe un ieromonah să îl dea afară din biserică, sătul fiind şi de placa cu trenul şi de comportamentul total dezinhibat al călătorului provincial care pierdea toate trenurile spre Bacău.

Nu toate poveştile mele cu cerşetori sunt triste sau enervante. Odată, mergând spre serviciu, i-am dat unui om 3 lei. L-am depăşit din mers, cufundându-mă în propriile gânduri. „Staţi! Staţi!" aud un stri-

găt din spate. Mă întorc spre el şi îl întreb: „Ce s-a întâmplat?” „Ştiţi, îmi explică uşor stânjenit, mama avea o superstiţie legată de cifra trei. Mi-aţi dat 3 hârtii de un leu. Vă rog să luaţi înapoi o hârtie. Am moştenit şi eu superstiţia asta de la ea”. L-am scăpat pe bietul om de frica provocată de cifra 3, luându-mi înapoi hârtia de un leu. M-a privit uşurat şi şi-a văzut fiecare de drumul său.

Condiţia săracului nevoit să cerşească mă preocupă continuu. În textul pe care îl scriu acum încerc să îi surprind esenţa, firea de fiinţă atipică, marginală, dar atât de nefiresc de importantă – judecând după criteriile lumii noastre decăzute. M-am bucurat cu bucurie mare când am descoperit aceste rânduri la Simone Weil: Hristos „a spus că va răsplăti într-o zi pe binefăcătorii Săi, atunci când le-a zis: «Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc». Cine poate fi binefăcător al lui Hristos, dacă nu Hristos Însuşi? Cum poate un om să dea de mâncare lui Hristos, dacă nu este ridicat cel puţin pentru o clipă la acea stare despre care vorbeşte Sfântul Pavel, în care nu el trăieşte, ci doar Hristos trăieşte în el? În textul Evangheliei se vorbeşte numai despre prezenţa lui Hristos în cel nenorocit. Totuşi pare că dem-

nitatea spirituală a celui ce primeşte nu e câtuşi de puţin importantă. Trebuie atunci admis că binefăcătorul este cel care, fiind purtător al lui Hristos, Îl face pe Hristos să pătrundă în nenorocitul flămând împreună cu pâinea pe care i-o dă. Celălalt poate consimţi ori nu la această prezenţă, exact la fel ca cel ce primeşte Euharistia. Dacă darul este bine dat şi bine primit, trecerea unei bucăţi de pâine de la un om la altul este ceva de ordinul unei comuniuni adevărate”[49]

Dacă rândurile de mai sus din Simone Weil m-au bucurat, cuvintele următoare, pe care o să vi le împărtăşesc, m-au uimit. Îi aparţin unui mărturisitor din temniţele comuniste, părintele Atanasie Ştefănescu, pe care Dumnezeu l-a arătat bineplăcut lui: îngropat la Mănăstirea Petru Vodă, monahii de acolo i-au descoperit după şapte ani moaştele. Iată ce spune: „Nu cere nişte lucruri imposibile Dumnezeu. Lumânările puse cu braţul nu te duc la mântuire. Nici pomelnicele cu căciula. Nici groapa în pământ cu metaniile. Nici post, să te usuci ca scoverga – dacă cleveteşti pe altul sau îl

---

[49] Simone Weil – *Forme de iubire implicită a lui Dumnezeu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 17.

pizmuieşti. Nimic nu-ţi ajută. Să ai inima curată. Şi milostenia duce la cer, făcută cu discreţie, să nu ştie stânga ce face dreapta. Postul te ajută, dar nu te duce la cer. Milostenia şi inima curată te pot duce."[50]

Dacă nu îl miluim pe cerşetor, măcar să nu îl izgonim, apostrofându-l. Dacă nu îi dăm un ban, măcar să nu îl judecăm. Iar dacă îi dăm, să nu căutăm în buzunar banul cel mai mic. Dacă îi dăm, să nu îl moralizăm: „Dar vezi să-ţi iei mâncare, nu băutură!" Dacă se poartă mitocăneşte, să facem efortul extenuant să vedem în el chipul lui Hristos. Ca şi cum am căuta într-un munte de noroi un ciob de diamant. Indiferent cum vor decurge întâlnirile noastre viitoare cu el, cerşetorul rămâne, pentru fiecare dintre noi, piatra noastră de poticnire sau biletul nostru spre Rai.

---

50 Părintele Atanasie Ştefănescu – *Oameni şi fapte din vatra Aiudului*, Fundaţia Justin Pârvu, 2012, pp. 236- 237.

Părintele Nicanor Lemne, o predică întrupată a dragostei

Căsuţa părintelui, învelită cu stuf, ni se arăta caldă, intimă, duioasă. Părea rămasă ca o relicvă dintr-o lume în care oamenii încă mai trăiau în comuniune unii cu alţii şi încă le mai păsa.

Când am intrat pe poartă – condus de prietenii mei Afrodita, Florin Nan şi Jean – m-a învăluit o căldură din cap până în picioare, ca un halou de duioşie pe care îl simte nepoţelul răsfăţat când ajunge în braţele bunicului. Casa părintelui Nicanor Lemne e o insulă a iubirii şi a gingăşiei, în care oamenii ajung osteniţi de atmosfera predominantă a egocentrismului, a calculului continuu, a individualismului feroce, a hăituielii programatice, a presiunii timpului social, a nevoilor materiale, a obsesiei proiectelor.

Stai acolo, în tihnă, pe prispă cu părintele. Te priveşte cu dragoste, prin ochii săi mari şi senini. Părintele are trăsături firave, delicate. Câtă nevoie avem să fim priviţi de cineva cu dragoste! Măcar puţin. Doar câteva clipe. O clipită Mântuitorul l-a privit cu blândeţe pe Cuviosul Si-

luan Athonitul şi acea privire l-a urmărit toată viaţa.

Te uimeşti de răbdarea părintelui Nicanor care, la 97 de ani, nu se plânge de beteşugurile trupeşti. Le poartă ascunse în sine, nu cumva să îi împovăreze cu durerea sa pe cei care îl vizitează.

Dar te miră şi echilibrul său, dreapta socoteală, accentul pe care îl pune pe calitatea vieţii duhovniceşti, nicidecum pe cantitate. Te serveşte cu ce are el mai bun în cămară. Şi parcă bucatele au un alt gust. Aţi observat că hrana dăruită din dragoste îşi schimbă gustul? Te împărtăşeşti din credinţa părintelui că totul va fi bine. Asculţi un cuvânt de folos sau mai multe. Ţi le notezi grabnic. Eu mi-am notat, la această primă întâlnire cu părintele, două: „Zilele omului sunt în mâinile Domnului" şi „Nu rămâi cu ce ai, rămâi cu ce dai". Părintele e convins că viaţa aceasta pământească este o anticameră a vieţii de apoi, o pregătire pentru ea. Îi sfătuieşte pe toţi oamenii care îl cercetează să îşi iubească aproapele, să îl ajute la nevoie şi să se roage pentru el. Nu ne putem mântui, susţine sfinţia sa, decât prin iubire activă faţă de aproapele nostru şi prin cultivarea unei stări de smerenie.

Viaţa părintelui Nicanor Lemne s-a scurs lin, ascunsă de ochii iscoditori ai curioşilor. Părintele s-a născut în Basarabia, într-o familie de preoţi. A simţit încă de mic impulsul de a-şi dedica viaţa slujirii lui Dumnezeu. A absolvit cursurile Seminarului Teologic, mai întâi la Dorohoi, apoi la Chişinău. În 1937, a intrat ca student la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, absolvind-o în 1941. În 1942, s-a căsătorit şi a fost hirotonit preot în parohia Mihăileşti, din judeţul Bălţi. Slujeşte la Mihăileşti până în anul 1944, când comuniştii ocupă Basarabia, iar părintele e nevoit să se refugieze în România, în judeţul Vâlcea. În acelaşi an, pe 1 decembrie 1944, este numit paroh la bisericuţa din Siliştea Snagovului, care se găseşte şi astăzi în incinta cimitirului.

La venirea sa în Siliştea Gumeşti, bisericuţa era o ruină. A renovat-o din salariul sfinţiei sale, dându-le muncitorilor să mănânce propria lui mâncare, flămânzind adesea şi stârnind adversitatea primarului comunist din comună, care nu voia biserică vie în comuna sa şi care într-o bună zi, i-a şi mărturisit părintelui: „Să ştii că te urăsc. Bine ar fi să pleci din comuna asta”. Părintele l-a dezarmat pur şi simplu pe înverşunatul comunist, îm-

brăţişându-l şi declarându-i că el îl iubeşte, pentru că este un om sincer, iar un om sincer nu are cum să aibă un suflet rău. Părintele l-a slujit pe Dumnezeu în Sfântul Altar timp de şaptezeci de ani.

Înainte să porneşti la drum, îţi cere să îi laşi un pomelnic, pe care trebuie să îţi treci toate rudele. Când pleci, te întorci în lume cu convingerea că rugăciunile părintelui sunt în mod cert ascultate de Dumnezeu şi că cel mai important lucru pe lume este să iubeşti, să iubeşti, să iubeşti.

Părintele Nicanor este o predică întrupată a dragostei. Pleci sub imboldul de a te întoarce degrabă, cu prima ocazie. Pleci cu gândul că n-ai mai pleca.

Cedry2k, poetul străzii

Motto:

„Unde-s nebunii, unde ni-s nebunii?
E, Doamne, lumea plină de cuminți,
.....
Scâncesc cuminții-n chingile durerii
Şi, sângerând din răni adânci blândețe,
Lângă neveste mor de bătrânețe,
Necutezând să tragă spada vrerii.
.....
O, Doamne, Doamne, unde-s Don Quijoții?
E lumea plină de-alde Sancho Panza...”
Demostene Andronescu

Nu am fost niciodată un adevărat fan al hip-hop-ului. Prin clasa a opta am trăit din plin valul de muzică amalgamată, care invadase România. Ascultam la grămadă *New Kids On The Block, Michael Jackson*, *Gipsy Kings*, *Roxette*. Printre ei, îmi plăceau fără doar şi poate rapper-ii *Doctor Alban*, *MC Hammer*, *Vanilla Ice*, dar fără să fac vreo pasiune pentru ei. Tot prin clasa a opta, sub influența unui vecin de bloc – rocker declarat – am început să ascult *Queen*, *Metallica*, dar şi trupe trash, pe care nu le-am înțeles nici atunci,

nu le înţeleg nici astăzi: *Kreator*, *Sepultura*. Mai târziu m-am fixat pe *The Doors*, în care am recunoscut noua poezie a tinerilor de orice vârstă şi din orice loc.

Mai târziu, am ascultat sporadic *BUG Mafia* şi *Paraziţii*. Copilul crescut între blocuri rezonează afectiv cu versurile lor, chiar dacă nu are posibilitatea să trăiască aşa cum i-o cer, într-un fel, textele: nu are bani, nu e independent, nu este cel mai şmecher din cartier. Paraziţii îmi plăceau prin inventivitatea de care dădeau dovadă. Foloseau tot felul de jocuri de limbaj şi creau asociaţii ideatice neaşteptate.

Despre Cedry2k am aflat târziu de tot, când întregul fenomen muzical nu mă mai interesa, pentru că nu mai reflecta, nu mai oglindea nimic din mine. Am aflat de existenţa lui de pe blogurile ortodoxe. Am văzut o emisiune cu el, despre întoarcerea sa la Hristos. Cum mi-au plăcut dintotdeauna poveştile despre convertiţi şi convertire, am dat căutare pe net să ascult şi câteva piese de-ale lui. Ştiu că mi-a plăcut enorm – îmi place şi acum – *Poveşti de familie*, un poem al străzii, al familiei şi al relaţiilor interumane. În videoclip, Cedry2k cântă alături de Dragonu' şi Johnny King. Cedry2k intervine după partitura lui Dragonu' astfel: „M-am născut într-o noapte

de aprilie/ Şi-am fost crescut de căldura oferită de familie./ Am uitat de plânsete, nu şi de zâmbete,/ De seri de vineri,/ Dimineţi de sâmbete./ Am memorat pe vecie mirosul irezistibil ce venea zilnic din bucătărie,/ Cadouri de Crăciun ce însemnau insomnie,/ Noaptea de ajun şi atâta bucurie./ Da, mamă,/ M-ai învăţat să convieţuiesc cu ceilalţi,/ Să-nvăţ, să-ncerc să-i iubesc,/ M-ai hrănit, m-ai spălat şi, cu har dumnezeiesc, ai clădit un soldat./De-aia-ţi mulţumesc./ Ca şi ţie, tată,/ Mi-ai arătat cum să mă zbat să răzbat,/ Ca un bărbat adevărat,/ Fără să mă abat de la drum./ Că viaţa e-un război,/ Nu cu ceilalţi,/ Cu noi.” Şi încheia cu totul surprinzător: „Domnul cu voi!” La sfârşitul videoclipului, un alt şoc: un citat din părintele Arsenie Papacioc – „Dacă tinereţea ar şti şi bătrâneţea ar putea”.

Era un mesaj cu totul diferit de marea masă a mesajelor trupelor de hip-hop. Era ca o ştachetă ridicată sus de tot, atât prin limbajul folosit – „convieţuire”, „har dumnezeiesc” – cât mai ales prin apelul la valorile fundamentale: iubire, lupta cu limitele proprii, aspiraţia fiinţei umane spre Dumnezeu.

Pentru mine, era doar începutul surprizei. În piesa *Intrinsec* Cedry2k cântă

alături de Gani & Liry. Motto-ul piesei e din Constantin Noica: „Prietene, nu eşti mediocru. Sau, dacă eşti, nu interesează. Nu te gândi la ce au făcut alţii. Gândeşte-te doar că viaţa dumitale este, în felul ei, un prilej unic. Dacă te-am întrebat la început ce crezi despre dumneata, n-a fost spre a răspunde: cred bine sau cred rău; ci pentru a-ţi aminti, în măsura în care am dreptul s-o fac, că trebuie să te războieşti niţel mai mult cu dumneata; că în dumneata doarme ceva: un om mai interesant decât bănuiai, sau un creştin mai bun decât o arăţi, sau poate un erou; în orice caz, doarme un om adevărat pur şi simplu. Vezi, nu-l lăsa să doarmă prea mult." Cedry2k îşi desfăşoară versurile, pe un ton aspru, masculin, ultimativ: „Părintele Arsenie zicea:/ «Omul nu vine din maimuţă,/ dar se-ndreaptă cu paşi repezi spre ea»/ Şi adevărat grăia,/ El şi alţi purtători de zeghe/ Eliberaţi prin rugăciune, post şi stări de veghe./ Aveam o streche în ureche,/ Robindu-mi cugetul,/ Dar aveam şi-un vis frumos cu mine, zdrobindu-mi sufletul./ Că imediat ce am realizat că n-am făcut nimic,/ Am simţit cât sunt de mic,/ Şi-am simţit şi ce e frica./ Demoni m-au uimit cu minciuni de mic/ Şi acum nu mai pot să-l asasinez pe

Cedry2k c-un simplu click./ Pe măsură ce urc pe scara iubirii,/ Mândria şi mânia mă trag înapoi în ghearele nefericirii./ Dar eu, unul, ştiu direcţia/ E lupta cu infecţia. Cu tendinţa şi decepţia/ Şi de-aia, ca asceţii am concepţia/ Că nu mai schimbăm nimic cu insurecţia, dinţii şi pumnii strânşi,/ Dar mi-am luat cu timpul lecţia./ Gustul e cu atât mai amar, cu cât păcatul e mai dulce./ Căci noi nu luptăm împotriva la carne şi sânge/ Ci fiecare din noi avem de dus o cruce,/ Pe un drum de care numai Domnul ştie unde duce".

În *Rugăciune*, Cedry2k îşi expune crezul său existenţial şi face o descriere a vremurilor din urmă, pe care le trăim din plin: „Doamne, dă-mi smerenie faţă de-ai Tăi/ Azi, când sunt toţi smardoi,/ Tot mai goi şi tot nu sunt răi ca noi./ Care nu înţelegem că dragostea Ta e mai presus de orice lege./ Ia-mi harul de a face rime./ Dă-mi harul de a face bine oricui n-ar face pentru mine./ Dă-mi pe masă o pâine şi în inimă un foc/ Care să ardă numai pentru Tine sau deloc. Când lumea va fi un front fără frontiere, cu bombe chimice./ Mitraliere şi mortiere/(...) Cotidiane şi ecrane fac milioane/ Să aclame oamenii în van/ Era dramei/ Pentagrame cu icoane/ Duhul antihristic în reclame/ Ho-

lograme cu iz mistic/ Hedonistic/ Nihilismul ascunde atent crezul patristic./ Şi nu mai avem suport moral/ Doar logistic./ Programe sofisticate prelucrând artistic./ Miliarde de date comandate statistic./ Vremuri din urmă vin pe bune, luându-ne pe toţi până la mii şi în costume./ Nu vreau oţel sau căţel să mă protejez./ Credinţa în Tine e destul/Vreau să o păstrez./ Miluieşte pe mine, păcătosul."

Textele lui Cerdy2k sunt ferestre deschise spre biserică. Ascultându-le, tânărul condamnat la nonsens, sufocat de mecanismele manipulării sociale, închis în temniţa drogurilor, află că există o alternativă: Biserica lui Hristos. Cedry2k a schimbat paradigma hip-hop-ului. Pentru mine, şi el este un geniu – e adevărat, un geniu al străzii, dar tot geniu. Să mă explic: există un criteriu obiectiv de evaluare a genialităţii. Geniul modifică paradigma (folosesc aici, pentru paradigmă, înţelesul de „model explicativ", unul din cele peste 20 de înţelesuri date acestui cuvânt de filosoful ştiinţei Thomas Kuhn[51]) în care se

[51] Pentru cei care vor să cunoască mai multe despre paradigme le recomand cartea lui Thomas Kuhn – *Tensiunea esenţială*: studii despre tradiţie şi schimbare în ştiinţă, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.

manifestă. Shakespeare a modificat paradigma în dramaturgie – după el, teatrul nu a mai fost acelaşi. Dostoievski a schimbat paradigma în literatură – a apărut un nou curent literar reprezentat de romanul psihologic şi de romanul de idei. Einstein a schimbat fizica prin teoria relativităţii. Socrate a modificat paradigma filosofiei, prin mutarea interesului filosofic de la cosmos spre om.

L-am cunoscut pe Cedry2k cu totul întâmplător. Şi această întâlnire a avut în ea ceva misterios, deconcertant. Eu am crezut că fac cunoştinţă cu Cedry2k şi, când colo, am aflat că interpretul vestit de hip-hop murise. Îl ucisese Stelian. Da, nu vă mint: Stelian l-a ucis pe Cedry2k. Pentru că nu l-a mai suportat. Aşa cum noi, creştinii, şi de fapt tot omul ar trebui să îl ucidem pe omul vechi din noi. Aveam în faţa mea un mort în viaţă. Murise idolul tinerilor şi se năştea, de la o zi la alta, robul lui Dumnezeu Stelian. M-a atras din prima clipă la el o anumită urgenţă a întoarcerii, a reorientării spre Hristos şi dorinţa ardentă, devoratoare de a pătrunde creştinismul şi viaţa, în genere, în esenţa lor. Stelian vrea să meargă pe drumul cel mai drept spre esenţial. Asta iradiază din el, inclusiv prin aspectul său fizic: este

slab şi vânjos, plin de fibră şi febrilitate. Te surprind, din prima, ochii săi mari, încărcaţi de poezie şi de ideal. Liniile feţei se ascut aspru spre bărbie, exprimând voinţa de a merge cu orice preţ înainte, până la capăt. Am regăsit în el un Don Quijote postmodern dar nu şi postmodernist, neînţeles de lumea pe care a părăsit-o.

Am aflat, iscodindu-l, că Stelian a părăsit lumea reflectorizată în care era un idol pentru ceilalţi, când şi-a dat seama că tinerii erau foarte receptivi la amănuntele legate de viaţa sa cotidiană, la opiniile sale despre diverse lucruri şi subiecte, dar complet opaci la valorile pe care el – prin piesele sale – le oferea: Hristos, biserică, sfinţi muceniciţi pentru idealul lor, lupta cu sine, cu propriile patimi. Deşi apelau la cuvinte – şi pentru Stelian orice cuvânt are o legătură nevăzută cu Cuvântul –, le foloseau ca să vehiculeze între ei (interpreţi de hip-hop şi consumatori) aceleaşi şi aceleaşi pseudovalori (mândria, faima, opulenţa) uzând de străvechile mijloace: banul şi manipularea.

A părăsit fără regrete scena şi când a aflat despre sine că, propriu-zis, nu este un model, deşi aşa părea în ochii adulatorilor. Şi-a dat seama că modele sunt cei care s-au înfrânt pe ei înşişi: mucenicii,

cuvioşii, tot omul care aspiră spre comuniunea eternă cu Dumnezeu.

În faţa lui Stelian ai voie să fii un înfrânt, dar nu ai voie să fii un laş. Subzistă în fiinţa lui un respect funciar pentru curaj şi sinceritate. Îmi spunea odată: „Aş prefera ca, la o adică, Dumnezeu să mă judece pentru că am cârtit, decât să mă întrebe: «De ce te-ai temut? De ce ţi-a fost frică? De ce ai dârdâit?»”

Întors pe cărarea spre biserică, Stelian a învăţat să-L descopere pe Hristos în oameni. Din acest motiv, nu pregetă să ofere un sprijin sufletesc oricui i-l cere.

Din motivele pe care vi le-am dezvăluit mai sus, orice reîntâlnire cu el pentru mine este o sărbătoare. Un prilej de regăsire a valorilor care ne întreţin focul vieţii: setea insaţiabilă de Dumnezeu, imperativul de a fi şi de a rămâne autentic, eroismul din secolele apuse. Dar vă rog să nu i-o spuneţi: s-ar supăra pe mine teribil. Mi-ar reproşa că şi eu am căzut în ispita de a vedea în el un model.

Prietenia. Ce ne învaţă textele?[52] (un text adresat adolescenţilor)

În predicile sale, Mitropolitul Antonie de Suroj evocă adesea următoarea întâmplare petrecută în secolul al XIX-lea în Rusia. Într-un orăşel, o soţie de ofiţer cu doi copii a fost nevoită să se ascundă la periferie, într-o căsuţă părăsită. Cele două tabere beligerante ocupaseră pe rând oraşul. Singura scăpare a femeii era fuga. Ea aştepta momentul oportun ca să părăsească incognito orăşelul. Într-o noapte, cineva i-a bătut la uşă. Cu frica în sân, văduva ofiţerului a deschis. A văzut în faţa ochilor o tânără care i-a spus că trebuie să fugă chiar în noaptea aceea, pentru că cineva a trădat-o şi duşmanii ei vor veni neîntârziat să o ia. Îngrozită de perspectiva care i se deschidea, femeia i-a mărturisit Nataliei – aşa o chema pe vestitoarea nocturnă – că şansele ei de a părăsi oraşul sunt nule. Cu copiii după ea, nu ar ajunge prea departe şi ar putea fi uşor recunoscută. În acel moment, se petrecu o minune pe care Mitropolitul Antonie o comentează

[52] Articol publicat în revista pentru liceeni *Orthograffiti*, nr. 8/2009.

aşa: „Şi atunci, tânăra cu pricina, care era doar o oarecare vecină, s-a preschimbat dintr-o dată în acea fiinţă mare pe care o desemnează cuvântul evanghelic *aproape*: «Nu! Nu o să vă caute, căci în locul dumneavoastră o să rămân eu». «Dar o să vă împuşte!», a zis mama. La care tânăra a zâmbit din nou: «Da! Dar eu n-am copii.» Şi mama a plecat, iar tânăra a rămas. Au venit noaptea târziu, au prins-o pe tânără şi au împuşcat-o."[53]

Natalia atinsese starea ultimă de apropiere, de prietenie cu un om, despre care ne vorbeşte Hristos: nu este dragoste mai mare decât să îţi pui viaţa pentru prietenul tău. Din afară, văduva ofiţerului şi Natalia întreţineau relaţii de banală vecinătate. Pe dinăuntru, Natalia Îl cunoscuse pe Hristos prezent în văduvă şi în copiii ei.

Acesta este idealul de prietenie pe care noi, muritorii, îl întâlnim arareori. Din experienţa noastră de zi cu zi înţelegem că, omeneşte vorbind, prietenia este o relaţie de reciprocitate. Tu nu îi faci prietenului tău ceea ce nu ţi-ai dori ca el să îţi facă ţie. De aici reiese că prietenie adevă-

---

[53] Mitropolitul Antonie – *Taina iubirii*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 45.

rată nu poate fi decât între doi egali. Aceasta este şi concluzia pe care o trage Socrate în dialogul platonician *Lysis*. Nu poţi fi prieten adevărat cu şeful tău sau cu subordonaţii tăi. Prietenia cere egalitate. Prinţul nu poate fi prieten cu cerşetorul decât dacă îşi leapădă statutul, hainele sale scumpe, şi îmbracă haina stigmatizată a cerşetorului. Înaintea lui Socrate, urmaşii lui Pitagora intuiseră acest adevăr etern: „Prietenia este o egalitate făcută din armonie". În apropierea prietenului tău, nu te laşi supus de duhul stăpânirii care adesea domneşte în tine (în timpul Postului Mare ne rugăm împreună cu Sfântul Efrem Sirul: „... duhul iubirii de stăpânire nu mi-l da mie!"), nu cauţi să îi anulezi libertatea, să îl priveşti ca pe o non-persoană.

Analizând dialectica sacră a prieteniei adevărate, Simone Weil punctează magistral contemplaţia pioasă pe care o avem în chip natural faţă de prietenul nostru: „Prietenia este miracolul prin care o fiinţă umană acceptă să privească de la distanţă şi fără a se apropia tocmai fiinţa

care îi este necesară asemenea hranei."[54] Îmi este foame de prietenul meu, dar nu îl devorez.

Când spunem „prietenie", ne închipuim că prietenia este doar de un anumit fel. În realitate, întâlnim forme de reciprocitate, de prietenie, foarte variate. Există o prietenie fundamentată pe nevoi comune. Clientela crâşmelor, microbiştii, clienţii Mc Donald's, cititorii împătimiţi ş.a.m.d. sunt legaţi între ei prin nevoi mai mult sau mai puţin superioare, pe care şi le satisfac împreună. Plăcerea, fericirea chiar – ar zice Orwell – este cu atât mai intensă cu cât este împărtăşită.

Putem vorbi despre prietenie adevărată şi prietenie falsă, despre prietenie superioară şi prietenie inferioară. Pentru mine, o prietenie este înaltă dacă pe cei doi îi uneşte şi îi animă dorinţa ardentă de a atinge un scop comun. Tom Sawyer îl întâlneşte pe Huckleberry Finn, pornesc pe Mississippi şi cot la cot înfruntă groaza pe care le-o provoacă Joe Indianul. Ghilgameş şi Enkidu pleacă să îl înfrunte pe Humbaba, monstrul din Pădurea Cedrilor.

---

[54] Simone Weil – *Forme de iubire implicită a lui Dumnezeu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2005, p. 98.

Iar când Enkidu moare, Ghilgameş compune cel mai grandios necrolog pe care cineva l-a spus vreodată despre prietenul său. Îl plânge pe Enkidu şi se plânge, mai ales, pe sine pentru că, fără Enkidu, Ghilgameş a rămas om doar pe jumătate: „Ascultaţi-mă, oamenilor (şi plecaţi-vă urechea) către mine!/ Pentru Enkidu, (prietenul) meu, plâng eu,/ Gemând cu amar, ca o femeie bocitoare./ El era securea de la umărul meu, siguranţa mâinii mele,/ Cuţitul de la cingătoarea mea, (scutul) din faţa mea,/ Haina mea de sărbătoare, podoaba mea de preţ/– Un (demon) rău s-a sculat şi mi l-a răpit!”.[55]

V-am scris câteva gânduri despre prietenie, în primul rând vouă, adolescenţilor, pentru că în adolescenţă prietenii ajung în prim-plan, devin fiinţe esenţiale pentru devenirea noastră. Părinţii se retrag în fundal şi ne veghează de acolo parcursul. O experienţă dureroasă pentru un părinte, dar inevitabilă pentru viaţă.

---

[55] *Gândirea asiro- babiloniană în texte*, Editura Ştiinţifică, 1975, p. 150.

III. O LUME PE DOS

O nouă marfă: identitatea

Motto:
„Cel dominat colaborează la propria-i exploatare prin afecţiune sau admiraţie.”
Pierre Bourdieu

Societatea românească este una a consumului - iată un fapt incontestabil. Orice societate de consum se erijează într-o instanţă care conferă indivizilor ei identitate.

Iată o situaţie paradoxală, din următorul motiv: pe de o parte trăiesc într-o lume care reclamă dreptul individului de a-şi construi propria personalitate, aşa cum vrea el – refuzând din principiu imixtiunea altor forţe în propria lui interioritate – iar pe de alta, pentru simplul fapt că sunt un consumator de bunuri şi servicii, particip vrând-nevrând la jocurile pieţei. Ne trezim astfel, involuntar, distribuiţi ca actori într-un joc perfid şi mincinos, orchestrat de distribuitorii de bunuri şi servicii care sunt în realitate „distribuitori de identitate”.

Să ne focalizăm acum atenţia pe etapele acestui (nou) proces social. Avem, pentru început, trei elemente: clientul potenţial, produsul comercial şi reclama specifică acelui produs.

Ca să mă determine să îl cumpăr, producătorul va trebui să mă *convingă* să îl cumpăr. Cu alte cuvinte, va trebui să mă manipuleze pentru a fi sigur de reuşita întregului său demers.

În acest moment al jocului social pe care vi-l descriu aici, intră în scenă creatorul reclamei care, apelând la o întreagă imagerie (fiindcă imaginile pătrund instantaneu în subconştient, influenţează nemijlocit subconştientul, dar mai ales pentru că inconştientul fiinţei umane influenţează pe viitor comportamentul uman) va construi o relaţie tranzitivă între *noua identitate* pe care, chipurile, mi-o conferă acel produs, dacă îl voi cumpăra, şi *produsul* în sine.

Avem, aşadar, o listă de identităţi şi o listă de produse care oferă/instituie diverse identităţi. Să dăm câteva exemple de mesaje subliminale: dacă vrei să rămâi o femeie senzuală şi peste 40 de ani, ca Monica Bellucci, foloseşte rujul produs de compania *The Monica Lipstick*. Dacă vrei să fii un bărbat macho ca Antonio

Banderas mestecă guma *Orbit*. Dacă vrei să fii un fotbalist renumit, ca David Beckham, bea Pepsi.

Acesta este mecanismul simplu prin care piața produselor de consum devine permanent o piață în care ne sunt livrate identități. Mașinăria întreținută de o multitudine de agenți sociali stă ascunsă în spatele scenei noastre sociale. Îi vei descoperi existența dacă vei face imprudența de a arunca o privire în spatele cortinei.

Ajunși în acest punct al deconstrucției mecanismului de vânzare-cumpărare a produsului comercial, trebuie să ne referim la un amănunt psihologic, la un ingredient esențial în toată această rețea de imagini, oameni, trăiri și obiecte.

Cumpărând acel produs, odată cu noua identitate dobândită primim ca bonus acceptarea socială a semenilor noștri, un bun gata câștigat, care ne scutește (pentru un timp; o să vedeți mai încolo de ce *doar* pentru un timp) de frustrarea de a fi un Oblio, un inadaptat social, dar și de costurile pe care le implică efortul de a câștiga asentimentul, aprobarea celorlalți. *Suntem acceptați de ceilalți pentru că identitățile promovate de și pe piața bunurilor de consum sunt oferite prin intermediul reclamelor care sunt unanim acceptate.*

Ne place sau nu o reclamă, comentăm cu alţii despre ea, dar nimeni nu a pus sub semnul întrebării reclama în sine. În paranteză fie spus, marile metropole sunt asediate de reclame. Reclamele creează o suprastructură care a ajuns să ne supravegheze continuu viaţa. Trecem pe lângă o reclamă, cu indiferenţa cu care trecem pe lângă un copac. Reclamele constituie copacii, florile, adevărata vegetaţie a oraşelor.

Acest adevăr despre relaţia produs-acceptare socială, trecut prea des cu vederea, a fost expus admirabil de sociologul Zygmunt Bauman, un specialist în studierea procesului de globalizare şi a societăţilor de consum: „Aprobarea socială nu trebuie negociată pentru că a fost încorporată în produs de la bun început, dacă se poate spune aşa”[56]

A-ţi căuta propriul sine, sinele autentic, pe piaţa de bunuri, constituie o veritabilă iluzie, afirmă filosoful şi sociologul francez Jean Baudrillard. *Această identitate este doar o aparenţă, un simulacru, fiind fabricată.*

---

[56] Zygmunt Bauman/ Tim May – *Gândirea sociologică*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2008, p.127.

În fond, orice societate de consum substituie *iubirea* (nevoia general-umană de a iubi şi de a fi recunoscut ca fiind valoros de către celălalt) prin tot acest joc al *recunoaşterii sociale* dobândite prin comportamentul de consum.

De aici se desprind anumite concluzii practice. Prima ar fi că un creştin autentic reprezintă pentru arhitecţii şi inginerii societăţii de consum o categorie umană aparte, dificilă, glisantă, greu încadrabilă. Creştinul – datorită Predaniei în care se integrează voluntar – discerne între sentimentul autentic – iubirea – şi simulacrul, făcătura lui – acceptarea socială. El nu doreşte să fie acceptat, ci iubit. Merge chiar mai departe: caută iubirea absolută, veşnică, necondiţionată, adică pe Dumnezeu. El ştie că a fi iubit înseamnă şi a fi acceptat integral de către aproapele său, dar iubirea e mai presus de acceptare. Acceptarea e doar componenta secundară a iubirii.

Creştinul e legitimat continuu în esenţa sa de către o altă instituţie decât Mall-ul sau Carrefour-ul. Biserica, prin Sfintele Taine, îl ajută să fie şi să se simtă iubit. Iubirea lui Dumnezeu, spre deosebire de iubirea difuzată în masă de antreprenorii societăţii de consum, nu este condiţionată, nu depinde de factori externi – bani,

mijloace, materiale, ocuparea unei anumite poziţii în ierarhia socială.

Cea mai frumoasă descriere a creştinului, paradoxală, iritantă pentru propagatorii noilor ideologii, o găsim în *Epistola către Diognet*: „Creştinii nu se deosebesc de ceilalţi oameni nici prin pământul pe care trăiesc, nici prin limbă, nici prin îmbrăcăminte. Nu locuiesc în oraşe ale lor, nici nu se folosesc de o limbă deosebită, nici nu duc o viaţă străină. Învăţătura lor nu-i descoperită de gândirea şi cugetarea unor oameni, care cercetează cu nesocotinţă, nici nu o arată, ca unii, ca pe învăţătură omenească. Locuiesc în oraşe greceşti şi barbare, cum le-a venit soarta fiecăruia; urmează obiceiurile băştinaşilor şi în îmbrăcăminte şi în hrană şi în celălalt fel de viaţă, dar arată o vieţuire minunată şi recunoscută de toţi ca nemaivăzută. Locuiesc în ţările în care s-au născut, dar ca străinii; iau parte la toate ca cetăţeni, dar pe toate le rabdă ca străini; orice ţară străină le e patrie şi orice patrie le e ţară străină. Se căsătoresc ca toţi oamenii şi nasc copii, dar nu aruncă pe cei născuţi. Întind masă comună, dar nu şi patul. Sunt în trup, dar nu trăiesc după trup. Locuiesc pe pământ, dar sunt cetăţeni ai cerului. Se supun legilor rânduite

de stat, dar, prin felul lor de viaţă, biruiesc legile. Iubesc pe toţi, dar de toţi sunt prigoniţi. Nu-i cunoaşte nimeni, dar sunt osândiţi; sunt omorâţi, dar dobândesc viaţa. Sunt săraci, dar îmbogăţesc pe mulţi, sunt lipsiţi de toate, dar în toate au de prisos. Sunt înjosiţi, dar sunt slăviţi cu aceste înjosiri; sunt huliţi, dar sunt îndreptăţiţi. Sunt ocărâţi, dar binecuvântează; sunt insultaţi, dar cinstesc. Fac bine, dar sunt pedepsiţi ca răi; sunt pedepsiţi, dar se bucură, ca şi cum li s-ar da viaţă. Iudeii le poartă război ca unora de alt neam, elinii îi prigonesc, dar cei care-i urăsc nu pot spune pricina duşmăniei lor".[57] Creştinul se situează aparent *aici*, dar, în fapt, este permanent *dincolo*.

De aceea, agenţii globalizării, realizate prin consum, luptă îndârjit – utilizând televiziunea, presa, filmele de consum, reclamele – împotriva credinţei în Dumnezeu. Dacă o acceptă accidental, acel Dumnezeu nu trebuie nicidecum să fie creştin, ci unul global, al tuturor şi trebuie să fie exploatabil comercial. Există o întreagă industrie a beţigaşelor parfumate, a amule-

---

[57] Cf. *Scrierile Părinţilor Apostolici*, Editura IBM al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1979, pp. 339- 340.

telor, a bilelor, din diverse metale, care au gravat pe ele simbolul Yin-Yang ş.a.m.d. Societatea de consum nu e doar refractară, ci şi ostilă credinţei într-un adevăr absolut (ideologia relativismului afirmă pe toate căile că nu există adevăr, ci numai perspective asupra realităţii, şi toate sunt legitime). Luptă împotriva iubirii fireşti, reducând-o la sex şi la atitudinea prin care unul dintre „parteneri" dispune în mod discreţionar-sadic de celălalt). Societatea de consum se confruntă pe viaţă şi pe moarte cu Biserica, aceasta fiind din punctul *ei* de vedere – vorbind *strict sociologic* – instituţia care oferă satisfacţii mult mai durabile decât cele înscrise în oferta firmelor de orice fel (Biserica oferă, de pildă, satisfacţie morală) şi conferă legitimitate prin apartenenţa existenţială, concretă la ea (o legitimitate valabilă nu doar aici, ci veşnic, în viaţa de apoi).

Biserica este cel mai redutabil adversar al consumerismului şi globalismului. Atuurile *sociale* ale Bisericii în faţa acestora sunt tradiţia ei bimilenară, rădăcinile ei adânci în mentalul colectiv, eficienţa testată în peste două mii de ani. Singura modalitate prin care putea fi echilibrat raportul de forţe dintre Biserică şi instituţiile globalismului economic era schimba-

rea gândirii creştinilor prin manipulare şi inducerea comportamentului consumerist. Dacă privim obiectiv şi sincer realitatea, vom constata că creştinii-ortodocşi au propria lor televiziune (deci angajaţii ei sunt, vrând-nevrând, interesaţi „să facă rating”), au propriile ziare şi reviste, propriile filme artistice (*Ostrov*-ul a făcut „ravagii” în rândul publicului ortodox, datorită mesajului său explicit-creştin). Societatea de consum, ca o mamă grijulie, se îngrijeşte în perioada posturilor de peste an de ei, oferindu-le diverse produse alimentare „de post”. Creştinii beneficiază de „turism religios” (aşa numesc, de obicei, miniştrii turismului din România, pelerinajele). Reprezentanţii Bisericii accesează fonduri mai mult sau mai puţin europene. Duhovnicii apar „pe sticlă”, au emisiuni proprii.

Şi ce este rău?, o să mă întrebaţi. Aparent este bine, este cât se poate de normal. Inteligenţa este capacitatea de a te adapta la situaţii noi. Omul adaptat este un om inteligent. O instituţie adaptată este o instituţie inteligentă.

Doar că... prin toate aceste jocuri socio-economice, Biserica Ortodoxă, care este universală prin fiinţa şi vocaţia ei, se autoîngrădeşte, se enclavizează şi preia ti-

pare de gândire şi comportament secularizate şi secularizante şi/sau de inspiraţie protestantă. Toţi calculează, caută să îşi maximizeze profitul şi să-şi diminueze costurile, îşi traduc bunurile şi serviciile într-un preţ, practică – într-un cuvânt – o economie a bunurilor economice sau a bunurilor simbolice, una capitalistă sau precapitalistă. În practică, toţi suntem interesaţi de profitul economic.

Ne putem întreba: până unde va pătrunde spiritul capitalist în biserică? Va deveni Biserica, în viitor, o simplă maşinărie în angrenajul complex al societăţii globalismului economic?

Jocul de-a „hai să-ţi livrăm o nouă identitate" s-a multiplicat, atingând sferele superioare ale fiinţei umane. Sunt instituţii speciale care vând educaţie, valori, lucruri simbolice şi care, pentru a supravieţui pe piaţă, creează, prin legitimare, filosofi, politologi, scriitori, artişti plastici, critici literari, analişti de tot felul.

Şi în sfera bunurilor culturale funcţionează acelaşi mecanism bazat pe relaţia de tranzitivitate dintre produsul cultural şi recunoaşterea socială. Cumpăr ultimul roman al lui Paulo Coelho sau ultima carte marca Dan Brown pentru că toată lumea bună discută, dezbate despre ele.

Citind elucubraţiile oculto-new-age-iste ale autorului brazilian sau ereziile reîncălzite ale lui Dan Brown le demonstrez celorlalţi, dar în primul rând mie însumi că sunt un intelectual. Doar, nu-i aşa?, consum *în acelaşi timp cu ceilalţi intelectuali* ultimul produs cultural apărut pe piaţă.

Dezvoltând aceeaşi logică, pot ajunge la concluzii năstruşnice, ionesciene, becketiene – dar funcţionale, în ciuda absurdului lor: dacă voi bea absint voi fi un poet genial ca Verlaine. Dacă voi întreţine relaţii homosexuale voi fi un filosof de calibrul lui Socrate sau un scriitor paradigmatic precum Shakespeare (comunităţile gay difuzează, din nevoie de legitimare, diverse dicţionare ale personalităţilor despre care afirmă că sunt gay, printre acestea figurând Socrate şi Shakespeare). Dacă voi bea zilnic, la fiecare interval de o oră şi jumătate un pahar cu lapte, voi fi un filosof existenţialist de talia lui Karl Jaspers. Oare?

Jucării noi pentru copii noi

I-am cumpărat lui Miriam, fiica noastră, personajele din *Albă ca Zăpada şi cei şapte pitici* în mai multe versiuni: de format mai mic sau mai mare, mai reuşite sau mai degrabă nu, din punct de vedere estetic. De vreo două ori, Albă ca Zăpada mi s-a părut a fi anorexică. M-a ajutat să observ acest amănunt o mămică, prietenă de familie. M-am gândit iniţial că producătorii au făcut economie la plastic: Albă ca Zăpada avea două picioare care aduceau izbitor cu două beţe sau cu două picioare de pui de găină. A urmat, pe firul temporal al întâmplărilor care ne-au adus în apartament o maree de jucării primite de la diverşi prieteni, o jucărie mică. Pe cât de mică, pe atât de stranie: un soi de Barbie vulgară cu protuberanţe, o nimfetă care e şi înger fiindcă are şi aripi şi care stă într-o poziţie clasică de lotus, într-o asană. Nimfeta-înger-yoghină. Ceva care îţi busculează categoriile gândirii, care până mai ieri te ajutau să înţelegi şi să te mişti eficient prin lumea reală. Zilele trecute Miriam a primit o păpuşă cu ditamai buzele. Zici că şi-a pus Botox în buze. O păpuşă siliconată în buze, provenită – de ce nu? – din Silicon Valley.

Un prilej de reflecţie pentru mine. Carevasăzică ceea ce numeam altădată, cu admiraţie, cultură a devenit un instrument ordinar de manipulare pentru procesul global de vânzare-cumpărare. Se vinde orice: bunuri, servicii, identităţi, sentimente, caractere. Virtutea străveche a fidelităţii – destul de rară în vremurile din urmă – a fost şi ea marketizată: cumpărătorii reali sau virtuali trebuie fidelizaţi. Mai ales adolescenţii, dar mai cu seamă copiii: ei sunt cumpărătorii de nădejde ai societăţii de consum de mâine. Fetiţele – revenind la povestea mea – trebuie crescute în cultura obsesiei pentru siluetă (deci într-o cultură în care corpul prevalează în faţa sufletului/spiritului), trebuie să îmbrăţişeze de mici spiritualitatea sincretistă a Noii Ere – fundament al Noii Ordini Mondiale – şi trebuie să devină din fragedă pruncie adepte ale implanturilor cu silicon. Confuzie mentală, idolatrizarea corpului, comportament de consumator fidelizat pe zeci de ani, sincretism: noile valorile ale lumii în care trăim. Le putem arăta cu degetul, dar nu putem scăpa definitiv de ele. Jucării noi pentru copii noi.

Mcdonaldizarea morţii

Cu ani în urmă, un sociolog american, George Ritzer, demonstra într-o carte care a devenit foarte *prizată* în rândurile specialiştilor[58] cum McDonald's-ul s-a depăşit pe sine, transformându-se, dintr-un simplu restaurant, într-o paradigmă ale cărei caracteristici au influenţat toate segmentele vieţii noastre sociale.

El stabilea patru dimensiuni ale mcdonaldizării: eficienţa, calculabilitatea, previzibilitatea şi controlul prin tehnologii non-umane. Eficienţa este „metoda optimă de a trece de la o situaţie la alta". Pentru clientela Mac-ului, „restaurantul McDonald's oferă cel mai confortabil mod de a trece de la starea de a-ţi fi foame la aceea de a fi sătul". Când poţi să faci două lucruri în acelaşi timp, să conduci maşina şi să iei masa, poţi spune că ai atins o culme a eficienţei. A doua caracteristică a mcdonaldizării este „calculabilitatea", care înseamnă „punerea accentului pe aspectele cantitative ale produselor vândute (mărimea porţiei, costul) şi ale serviciilor ofe-

---

[58] George Ritzer – *Mcdonaldizarea societăţii*, Editura Comunicare.ro, 2003.

rite (timpul necesar pentru a obţine produsul)”. „Previzibilitatea” este garanţia pe care o oferă McDonald’s că „produsele şi serviciile sunt aceleaşi, indiferent de loc”.

Mcdonaldizarea s-a extins la nivelul întregii vieţi a individului. McNaşterea face ca bebeluşii să poată fi proiectaţi. Există o mcdonaldizare a fertilizării de pe urma căreia pot „beneficia” şi bunicile: şi bunica poate să mai nască o dată.

Mcdonaldizarea morţii se manifestă masiv şi la noi. Serviciile de pompe funebre au site-uri. Daţi căutare pe Google „servicii funerare” şi nu veţi regreta. Textele postate depăşesc prin efect romanele lui Ilf şi Petrov. Majoritatea au texte de autoprezentare în care ţi se garantează promptitudinea, rapiditatea şi eficienţa serviciilor. Citez la întâmplare: „De peste 10 ani, cu experienţă şi profesionalism, noi am fost alături de cei care i-au pierdut pe: Corneliu Coposu, Dem Rădulescu, Ion Raţiu, Vali Sterian...” Pe un site de servicii funebre, am dat şi peste un videoclip care îţi livrează un fel de filosofie de viaţă: „Deschide ochii; vezi frumuseţea vieţii, oportunităţile vieţii, profunzimea dincolo de aparenţe... Lumina de dincolo de nori... Deschide ochii. Nu pierde timpul... nu trăieşti o veşnicie.”

Firmele de servicii funerare au tot felul de nume, unele voit poetice, altele dinadins horror: „Casa albastră”, „Nosferatum”, „Bellu şi fiii”, „Angels”, „Grummberg Funerals Co”, „Vili Funerar SRL”, „Tar Tar Servicii Funerare”, „Onoranze Funebre Eternitatea”. Ultima firmă oferă „înmormântări în stil european”. Firma Grummberg are ca motto: „Noi luminăm ultimul drum”. Acum câţiva ani am văzut într-un oraş de provincie o maşină-dric pe care scria: „Numai cu Ivan şi maşina lui veţi obţine cheile raiului”.

Fac o mică digresiune. Consider că iubirea faţă de animale este un sentiment firesc. Sfinţii, cuvioşii – odată ce l-au învins pe Adamul cel vechi din ei – se împacă cu întreaga creaţie a lui Dumnezeu. Creştinii îşi amintesc duios de relaţia dintre Sfântul Serafim de Sarov şi ursul care îi mânca din mână sau de aceea dintre Cuviosul Paisie Aghioritul şi micuţa pasăre Olet. Dar, tot sfinţii ne învaţă că iubirea pentru animale nu trebuie să depăşească graniţele firescului. Sfântul Siluan spune: „Sunt oameni care se leagă de vieţuitoare şi le privesc, le mângâie şi vorbesc cu ele. Ei au lăsat iubirea lui Dumnezeu şi, prin aceasta, se pierde în ei şi iubirea de fraţi, pentru care Hristos Însuşi a

murit în mari chinuri. A face aceasta e un lucru lipsit de minte. A hrăni animalele şi vietăţile şi a nu le bate – în aceasta stă mila omului faţă de ele; dar a te lega de ele, a le iubi, a le privi şi a vorbi cu ele – acestea le face un suflet lipsit de minte."[59] În anii din urmă lângă Bucureşti, în comuna Căţelu (ce coincidenţă!) s-a înfiinţat primul cimitir al animalelor de companie[60]. Poartă un nume ostentativ: „Raiul animalelor". Animalele pot fi, ca şi oamenii, fie îngropate, fie incinerate. Dacă sunt îngropate se cheamă că au „loc de veci la Raiul Animalelor". La cap li se pune – la cerere – o placă comemorativă pe care scrie, spre exemplu: „ Lili – suflet de om; 1 august 1986 – 21 aprilie 2006". Pe „urna funerară" a căţelului Dede scrie: „Cel care te iubeşte e întotdeauna lângă tine. Înainte ca tu să fii, înainte chiar să te cunoască." Stăpânii unui alt căţel, Cozy, i-au scris pe „placa funerară": „Iubirea noastră nu se sfârşeşte în locul unde te-am predat nemuririi. Vei fi mereu «băieţoiul nostru drag». Mami şi tati".

---

[59] *Cuviosul Siluan Athonitul – Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei. Însemnări duhovniceşti*, Editura Deisis, Sibiu, p. 251.

[60] Mai multe amănunte găsiţi pe http://raiulanimalelor.ro/.

De la animalele de companie mă întorc la oameni. Ritualul funerar în societatea de consum s-a modificat drastic. El nu mai are ca normă legătura organică cu Dumnezeu, ci se desfăşoară după alte criterii: rapiditatea şi igiena. La o înmormântare, personajele cele mai importante sunt supraviețuitorii. Trebuie depuse toate eforturile ca să îi eliberăm de un cadavru inoportun. Aceasta este realitatea: mortul nu mai are nimic dintr-o persoană. Cu atât mai puțin în lumea noastră. Este doar un cadavru care trebuie separat cât mai repede de societatea celor vii. Drumul pe care îl făcea „dalbul de pribeag" timp de 40 de zile după moarte, importanţa pe care o avea pentru destinul său postum ajutorul primit de la cei vii – totul în perspectiva unei judecăți de apoi, tărâmul celălalt, al strămoşilor, țin – s-ar zice – de un folclor vetust. Suntem mai evoluați, dar mai inumani.

Moartea tradiţională păstra în fenomenologia ei firescul vieţii omului. În cartea-interviu despre viaţa părintelui Gheorghe Calciu[61] am descoperit o descriere mi-

---

[61] *Viaţa Părintelui Gheorghe Calciu după mărturiile sale şi ale altora*, Editura Christiana, Bucureşti, 2007, pp. 15- 16.

nunată a modului în care decurgea despărțirea muribundului de consătenii săi. În satul Mahmudia – situat între Delta Dunării şi munții Beştebe – când oamenii aflau că un semen de-al lor era pe moarte, se duceau la el şi îi cereau iertare. Pentru cel situat la limita vieții, venirea cunoscuților era un semn sigur de la Dumnezeu că moartea îi este aproape şi că trebuie să se grăbească să se despartă de ei, după rânduială. Este cunoscutul obicei al iertăciunii, specific satului românesc arhaic. De trei ori îşi cereau iertare sătenii, muribundul îi ierta şi se despărțeau toți în pace.

În societatea românească arhaică toată comunitatea participa la despărțirea de cel repauzat. Bocetele cântate de femeile din familia mortului rememorau pe scurt momentele esențiale ale vieții celui plecat. Aceste amănunte denotă legătura sufletească puternică dintre cei rămaşi pe pământ şi cei trecuți la Domnul. Aşa trăia, pe viu, țăranul român profunda comuniune dintre Biserica luptătoare şi Biserica biruitoare.

În postmodernitate moartea a căpătat, mai ales în mediul citadin, accente aberante. Am descoperit pe un blog, „al-13-lea Weblog” o fotografie care exprimă cel mai bine atitudinea omului de

consum faţă de moarte. În fotografie vedem o maşină tip bolid, de culoare neagră, pe care stă scris: „Bellu şi Fiii, servicii funerare de urgenţă, 2 fast 2 Funerals”. Până şi moartea a devenit ceva cool. Pentru cei vii, desigur.

Omul, o extensie a televizorului

Eram la un parastas la Băneşti. Mâncam, beam, dar, mai ales, rememoram întâmplări cu Sorin, prietenul nostru care a trecut, la o vârstă cam fragedă, prea fragedă pentru noi, la Domnul.

Părintele paroh stătea în mijlocul nostru şi, fiind suficient de locvace, întreţinea atmosfera prietenos-melancolică de la masă. Căuta să compenseze cumva pierderea lui Sorin, grea pentru toţi cei apropiaţi lui.

Într-o bună zi, părintele intră în ograda unei enoriaşe, să-i sfinţească gospodăria. Era în preajma praznicului de Bobotează. Pătrunde în casă şi trece dintr-o cameră în alta, înălţând rugăciuni către Dumnezeu şi stropind pereţii fiecărei încăperi cu agheasmă. Dintr-odată, o văzu, proţăpindu-se în faţa lui, pe stăpâna casei, poruncindu-i pe un ton oţărât:

- Dă-te mai repede la o parte, părinte, că pierd acţiunea telenovelei şi dup-aia nu mai ştiu ce a făcut Esmeralda!

Abia atunci şi-a dat seama bietul părinte că, fără să vrea, se interpusese între femeie şi ecranul televizorului, obturându-i vederea, contactul vizual cu teleno-

vela pe care ea se obişnuise să o urmărească seară de seară, ritualic.

Marile sărbători (Crăciunul, Sfintele Paşti) sunt ocazii propice să observi cum oamenii şi-au pierdut reflexele sociale, bucuria de a fi împreună, de a se împărtăşi unii din prezenţa celorlalţi.

Toţi privesc hipnotic „programul de sărbători de la TV". Casele noastre, mediul nostru intim, se transformă subit în săli de cinematograf: ne holbăm la ecranul televizorului, indiferenţi la cel de lângă noi. Viaţa lui nu ne suscită atenţia – chiar dacă celălalt este copilul nostru, soţia sau mama noastră. În compensaţie, am devenit extrem de curioşi să pătrundem voyeuristic în vieţile VIP-urilor TV, ale fotomodelelor, ale oamenilor de afaceri şi, mai ales, ale politicienilor. Ne comportăm, la nivel inconştient, ca nişte paparazzi cu vocaţie. Am renunţat să ne trăim vieţile. Televizorul ne-a convins să trăim vieţile altora. Trăim prin delegaţie.

Tindem să îi desconsiderăm pe străbunii noştri. Aceştia moşteniseră, prin tradiţia vie, obiceiul de a face din masă un act de comensualitate – actul de a mânca şi de a bea împreună –, un prilej de comuniune. Mâncau la mese de mică înălţime. Mesele din lemn erau rotunde,

ceea ce făcea ca gradul de apropiere fizică dintre comeseni să fie mult mai mare decât acum. Masa începea, negreşit, cu o rugăciune rostită de stăpânul casei. El lua pâinea, o frângea şi o împărţea celorlalţi. Nu înainte să pună deoparte primul dumicat în memoria strămoşilor care au părăsit lumea terestră. Când mâncau, se priveau în ochi şi îşi povesteau întâmplările trăite în cursul zilei. Noi – mult mai civilizaţi – am adoptat la masă modelul bufetului suedez. Fiecare se duce la frigider, îşi extrage din el ce vrea, îşi prepară singur hrana. Se întâlnesc apoi toţi membrii familiei în sufragerie, se aşază în formă de semicerc şi privesc toţi, hipnotic, la ecranul televizorului.

Televizorul este un dictator nevăzut. Sunetele fireşti – un cântec de pasăre, frunzişul unui copac, mişcat de adierea vântului, glasurile de copii – s-au estompat. Când le auzim, din întâmplare, ni se par bizare. Deşi este un tiran, noi ne iubim televizorul aşa cum victima îşi iubeşte agresorul. Dacă am renunţa vreodată la el, am fi lipsiţi şi de sensul vieţii noastre: să privim încontinuu ce au mai trăit, de ieri până astăzi, ceilalţi.

Eroul secolului XX nu este Superman, Spider-Man sau Batman. Televizo-

rul este eroul imbatabil, incontestabil al zilelor noastre: a învins toate argumentele împotriva lui.

Giovanni Sartori ne-a furnizat motive forte contra obiectului social total – televizorul[62]. Privind continuu la ecranul televizorului, ne imbecilizăm. Ne aruncă într-un nou stadiu, al post-gândirii. Pentru *homo sapiens* limbajul şi simbolurile sunt determinante. Civilizaţia însăşi este produsul scrierii, în procesul ei un rol decisiv avându-l trecerea de la culturile orale la cele scrise. Prin apariţia sa, televizorul a schimbat raportul de forţe dintre cuvânt şi imagine. Imaginea a devenit marcantă.

Televizorul a început prin a fi o ustensilă necesară pentru informarea oamenilor şi a ajuns să creeze un nou tip uman, un *anthropos* nou, un nou model paideic, educativ. Copilul crescut în faţa televizorului este, în fapt, un *video-copil*. Imaginile televizorului îi *in-formează* mintea, i-o modelează în conformitate cu caracteristicile imaginilor pe care le vede. Îl predispune la violenţă. Mintea copilului este ca un burete care absoarbe tot ce

---

[62] Giovanni Sartori – *Homo videns. Imbecilizarea prin televiziune şi post- gândirea*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2005.

vede la televizor, fără discernământ. Un video-copil, un copil educat de televizor, va privilegia instinctiv imaginea în detrimentul cuvântului. Va prefera jocurile pe calculator, jocurile video şi nu va simţi impulsul de a citi o carte. Educaţia sa nu se va face prin intermediul cărţilor, al cuvântului scris. Va creşte semiautist într-o lume a lui, formată din imaginile idolilor săi şi din sunetele muzicii preferate. Va fi un *homo-videns*, nu un *homo sapiens*, întrucât televizorul – aducând în prim-plan imaginea, percepţia directă – l-a împiedicat să îşi dezvolte capacitatea de abstractizare şi de înţelegere a realităţii.

„Eşti pe sticlă, deci exişti" este un principiu dominant în practica noastră socială. Orice este promovat pe ecranul televizorului este, implicit, valoros – bun, frumos, adevărat, vrednic de urmat. Acest principiu, fals în realitate, generează întregul mecanism al relaţiei dintre privitor şi angajaţii televiziunilor. Televiziunea este întreţinută prin cohorta de „specialişti" în emisia logoreică de opinii despre orice. În fiecare zi, se perindă pe ecran analişti politici, analişti sportivi, designeri vestimentari, analişti de cancanuri, astrologi.

În România noastră anomică şi contemporană, sunt emisiuni care perturbă

categoriile noastre morale, ancestrale. O emisiune despre viaţa cotidiană a infractorilor, de pildă. Părintele îşi creşte copilul învăţându-l să cultive binele şi să se abţină să comită orice act imoral. Copilul priveşte la televizor şi vede că acolo apar infractori de toate soiurile care îşi povestesc viaţa, emit opinii, îşi expun propria axiologie. Ceea ce vede copilul intră în contradicţie flagrantă cu toată educaţia primită: dacă apare „pe sticlă” înseamnă că este un model, „este cineva”.

Banalizarea binelui şi moartea memoriei colective anticomuniste

Irina Nicolau, omul care a făcut prima carte despre revoluţia din ’89 şi care a conceput singurul volum cu mărturii orale despre fenomenul Piaţa Universităţii, a editat în 1999 o broşurică în care figurau graffiti-uri pe care le puteai citi pe faţada Universităţii, pe pereţii Hotelului Intercontinental, pe blocurile Dunărea şi Pescarul, pe bulevardul Magheru sau pe soclul statuii lui Spiru Haret. În mica ei introducere, Irina preciza: „În ziua de 10 ianuarie 1990 existau deja patru generaţii de graffiti. Cele din 21 decembrie ’89 au fost peste noapte şterse cu păcură şi vopsea. O parte dintre ele au fost, ulterior, «rescrise»”[63]. Şi, ulterior, o mână PSD-istă le-a acoperit cu vopsea albă la lumina lămpii lui Ilici. Poate că albul este culoarea uitării mult mai mult decât negrul.

Merg zilnic pe bulevardul Magheru. Mi-ar fi plăcut să recitesc uneori de pe ziduri:

---

[63] Graffiti (dec.1989 - ian.1990), Muzeul Ţăranului Român, 1999.

„De Crăciun ne-am luat raţia de liberate”;

„Deşteaptă-te, Române”;

„Să nu uităm Timişoara”;

„Glorie eroilor din Timişoara”;

„Nu ne temem”;

„Auzi-ne, Doamne, şi ne miluieşte, comunismul pedepseşte”;

„Jos demagogii şi oportuniştii”;

„Nu vom uita sângele vărsat”;

„Vrem libertate”;

„Nu plecăm”;

„Niciodată nu vom uita/

Sufletele noastre veşnic tinere/

Pururea etern veţi exista/

Şi frumoşi, viteji vă vom păstra”;

„Libertatea, patria şi adevărul mai presus decât tinereţea, florile şi propriile zâmbete”;

„Jos cenzura”;

„Fără violenţă”;

„Trecătorule liber, stai şi te reculege. Aici au murit zdrobiţi de camioane blindate tinere şi tineri în după-amiaza zilei de joi, 21 decembrie 1989”;

„Pace vouă, morţii noştri”;

„Trăiască spiritualitatea română”.

Din toate aceste mărturii ale entuziasmului colectiv n-a rămas mare lucru. Aproape de librăria „Noi” trecătorii pot ve-

dea o cruce pe care pot citi: „În memoria tinerilor căzuţi în Revoluţie”. În stânga ei, sus, este o placă de marmură. Pe ea vezi o fotografie a unui copilandru şi un text explicativ: „În acest loc, în ziua de 26 –XII 1989, la ora 17.30, a fost ucis Gâtlan Mihai, în vârstă de 19 ani, prima victimă a revoluţiei anticomuniste din Bucureşti. Alături de el au fost ucişi încă 12 tineri atunci când, îngenuncheaţi, se rugau pentru sufletele celor omorâţi la Timişoara. Dumnezeu să-i odihnească veşnic!”. Peste placa de marmură a apărut mai târziu, în perioada în care eroii se scindaseră în adevăraţi şi falşi, cu certificat şi fără, o placă neagră cu o cruce pe ea, pe care stă scris: „Aici au murit eroi adevăraţi”.

În imediata proximitate a acestui loc funcţionează un club: Club THA*F*, despre care gura orăşeanului zice că ar fi patronat de Adrian Mutu. În faţa unei vecinătăţi ca aceasta, trecătorii pot să reacţioneze foarte diferit. Pot spune – parafrazând-o pe antropologa Mary Douglas – că aici au de-a face cu o poluare simbolică. Un loc sacralizat prin jertfa unui erou este pângărit prin relaţiile de vecinătate cu un loc murdar, al dezmăţului – clubul de noapte. Prin murdărie înţelegem, în termenii lui Mary Douglas, „o categorie rezi-

dublă, respinsă de sistemul nostru obişnuit de clasificare”. Dar pot interpreta şi altfel: la rădăcina acelui loc în care tinerii vin şi se distrează noaptea, manifestându-şi, în felul lor libertatea, stă jertfa lui Gâtlan Mihai.

În Piaţa Universităţii, pe faţada Facultăţii de Arhitectură, găsim o placă din marmură pe care scrie: „Aici s-a murit pentru libertate”. Tot aici, pe peretele alb sub care dorm inscripţiile acoperite prin ordin de la partid, vedem o mică efigie de inspiraţie catolică: o Madonă cu Pruncul.

Graffiti-urile scrise în timpul revoluţiei din decembrie, prin simpla lor prezenţă, creau un adevărat traseu al memoriei anticomuniste. Ele au fost scrise, apoi şterse de pe soclul statuii lui Spiru Haret, de pe faţada Universităţii, de pe faţada Facultăţii de Arhitectură, de pe pereţii Hotelului Intercontinental, de pe blocurile Dunărea şi Pescarul, de la intrarea blocului Dalles, de pe bulevardul Magheru, de pe soclul – care a dispărut între timp – din centrul Pieţei Romane.

Cu vreo treisprezece ani în urmă, intrând întâmplător în Biserica Colţea, m-a izbit o mică vitrină sub care erau expuse binecunoscutele bancnote comuniste de o sută de lei, de cincizeci, de zece, pe care

am văzut sângele celor care au murit la Revoluție. Au dispărut cu desăvârşire. Nu doar răul poate fi banalizat, prin amnezie involuntară sau dictată, ci şi binele.

Locurile memoriei anticomuniste erau, la nivel potențial, extrem de periculoase pentru puterea politică postdecembristă. Un motiv uşor identificabil ar fi acela că ea – puterea politică – provenea din vechea nomenclatură comunistă. Acțiuni de obnubilare a conştiinței colective (care aveau la origine puterea politică) aveau să se petreacă şi între anii 2000 – 2013. Dezonorarea cu orice preţ a lui Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor (la insistențele jenante ale unui institut public aflat sub oblăduirea guvernului României), nepedepsirea juridică a foştilor torționari – dintre care Alexandru Vişinescu este un exemplar oarecare, nu cel mai important – , inițiativa lui Crin Antonescu prin care se vrea atât scoaterea în afara legii a asociațiilor şi partidelor legionare, cât şi etichetarea oricărui gest public naționalist ca fiind legionar, deci ilegal, se înscriu în aceeaşi logică, extrem de coerentă cu sine, a puterii politice actuale.

Concluzia este simplă: puterea aşa-zis democratică din România gândeşte şi acționează similar cu puterea comunistă.

Sistemul politic s-a menţinut prin replicare, s-a perpetuat, fiind interesat de propria sa conservare. Cum să înţelegem altfel lucrurile, când lui Ion Gavrilă Ogoranu şi soţiei sale, Ana, le este refuzată calitatea/titlul de luptători în rezistenţa anticomunistă? Ultima cerere a fost înaintată, fără sorţi de izbândă, ministrului justiţiei Monica Macovei.

Mass-media concurează la acelaşi nivel al dezonoarei cu guvernanţii noştri postrevoluţionari. Ani la rând au promovat memoria soţilor Ceauşescu. Sumedenie de cărţi promiteau dezvăluirea secretelor de familie a dictatorilor. Seria a debutat cu *Orizonturi roşii* scrisă de generalul Pacepa şi a culminat cu *La curtea lui Ceauşescu* de Suzana Andreiaş, carte care „dezvăluie o altă faţă a dictatorului: cea de acasă. Cum se comporta în familie «eroul» de la Scorniceşti? Ce mâncăruri prefera? Cum se îmbrăca şi cum se purta cu soţia lui, Elena? Cum ne vedea pe noi, poporul de rând?”, volumul fiind „cronica unei familii. Cu părţile ei vizibile, dar şi ascunse. Cu tabieturile ei. Cu un amalgam de fapte şi gesturi mărunte, care dau măsura personalităţii şi caracterului unui om. Un mozaic multicolor şi viu, format din clipe minunate, zile şi ani. Ca în orice

familie, de fapt” (am citat din textul de prezentare a cărţii).

În timp ce manifestăm un viu interes pentru „comunismul domestic”, nostalgic suprapus peste amintirile noastre din copilărie sau peste tinereţea noastră frenetică, memoriile supravieţuitorilor temniţelor comuniste sunt nevoite să apară într-o semiclandestinitate. Dacă văd lumina tiparului, ele nu constituie subiect de dezbatere publică. Nu apar în presă articole despre viaţa eroilor anticomunişti şi despre idealurile lor de tinereţe, decât arareori, de obicei în momentul în care au trecut deja dincolo.

Dispariţia orchestrată a însemnelor spaţiale specifice luptei anticomuniste vizează direct neantizarea memoriei colective anticomuniste. Într-o carte esenţială despre memoria colectivă, Maurice Halbwachs demonstrează că *„nu există memorie colectivă care să nu se deruleze într-un cadru spaţial.* Or, spaţiul este o realitate durabilă: impresiile noastre se alungă una pe alta, *nu ne rămâne nimic în minte şi n-am înţelege că putem recupera trecutul dacă acesta nu s-ar conserva în mediul material care ne înconjoară. Către spaţiu, către spaţiul nostru* – cel pe care-l ocupăm, pe unde trecem adesea,

unde avem întotdeauna acces şi pe care, în orice caz, memoria noastră este oricând capabilă să-l reconstituie – *trebuie să ne îndreptăm atenția; acolo trebuie să se fixeze gândirea noastră ca să reînvie o categorie sau alta de amintiri*"[64].

Concluziile sunt dureroase pentru simțul nostru moral: torționarii comunişti trebuie aprioric iertați, luptătorii anticomunişti trebuie uitați, identitatea noastră de români trebuie declarată suspectă şi artificială. Neavenită.

---

[64] Maurice Halbwachs – *Memoria colectivă*, Editura Institutul European, Iaşi, 2007, p. 209.

Muzeul Țăranului Român, un spațiu al mărturisirii[65]

Muzeul Țăranului Român este singura instituţie laică din România care şi-a asumat să expună valorile spiritualităţii ortodoxe ale ţăranului român.

Având în vedere această miză enormă, după moartea lui Horia Bernea, toţi directorii care i-au succedat la conducerea acestei instituţii au vrut să şteargă nucleul expoziției permanente a muzeului. Sau, dacă nu au reuşit să şteargă orice urmă a lui Bernea şi a spiritualităţii pe care el o încarna, măcar au încercat să maculeze locul. Nu e uşor să gestionezi un muzeu cu săli intitulate aşa: *Crucea*, *Pomul Vieţii*, *Reculegere*, *Moaşte*. Un simplu exemplu. Horia Bernea l-a cunoscut pe inegalabilul părinte Paisie Olaru. L-a fotografiat şi i-a pus portretul într-o ramă căptuşită cu catifea. L-a expus într-o încăpere din cadrul expunerii permanente, o chiliuţă care reînvia atmosfera chiliei monahale arhetipale. Sub portretul părintelui Paisie Olaru, Bernea însemna-

---

[65] O primă variantă a acestui articol a apărut în revista *Atitudini*, nr. 28/2013.

se în perete, spre luarea aminte a oricărui vizitator, Rugăciunea lui Iisus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!” „Conducerile” care s-au succedat după moartea lui Horia Bernea, nereuşind să tragă în neant, odată pentru totdeauna, obiectele care dau viaţă expunerii *Crucea*, au acoperit Rugăciunea lui Iisus cu o carpetă tradiţională. Gestul să fie, oare, întâmplător?

Pe data de 20 februarie 2013, în sala Horia Bernea a Noului Cinematograf al Regizorului Român, Fundaţia Accept a difuzat filmul *The Kids Are All Right*. Mai precis, a încercat să-l difuzeze. Muzeul Ţăranului Român a fost ales ca partener în ceea ce Asociaţia Accept a numit: „Luna LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transgender)”. Proiectul a fost susţinut explicit de Ambasada SUA, de ministerul de externe al Olandei şi de ERSTE Foundation. Asocierea dintre numele sălii în care a fost difuzat filmul, *Horia Bernea*, şi ideologia homosexuală este (s-a vrut a fi) evidentă. În limbajul antropologiei culturale, actul acesta poartă numele de *poluare simbolică*. Aşa cum nu îmi construiesc – când vreau să fac o casă – veceul lângă bucătărie, nu am voie să asociez numele unui om care s-a revendicat toată viaţa de la cre-

dinţa sa ortodoxă cu (noua) ideologie homosexuală.

Întrebat fiind, în 2000, despre problema legalizării homosexualităţii în România, Horia Bernea a răspuns: „*Prohibirea prozelitismului homosexual din articolul 200 al Codului Penal este un lucru folositor în încercarea de a bara puţin calea ridicolului existenţial al unor dezvoltări recente din societatea occidentală.* ***Ştiu că lumea e condusă, în bună măsură, de o mafie homosexuală, dar asta nu trebuie să ne impresioneze prea tare****. A merge «în ton cu spiritul vremii» este un lucru pozitiv, dar e un act în care trebuie să domine discernământul. În general, e jenant că realitatea ne obligă să vorbim despre şi să dezbatem lucruri ce au un caracter intim. Problemele de mare interes, cele ale Bisericii şi ale credinţei, de exemplu, au devenit lucruri de interes privat, iar problemele intime legate de sex au ajuns lucruri de interes general...!*”[66]

Decizia de difuzare a filmului *The Kids Are All Right* încălca statutul Muzeului Ţăranului Român, în care, la articolul 5, se specifică: „*Muzeul este organizat*

---

[66] *Observator cultural*, Nr. 31/2000.

astfel încât ***să armonizeze activităţile unei instituţii muzeale cu acelea ale unui centru de cercetare etnologică***", iar la articolul 6, făcându-se referire la obiectul său de activitate, acesta este definit ca fiind „*cercetarea,* ***prin metodele etnologiei, a culturii ţărăneşti*** *trecute şi recente, protejarea patrimoniului muzeal; expunerea şi prezentarea, în expoziţia permanentă şi în expoziţii temporare, a patrimoniului pe care îl deţine*".

Filmul *The Kids Are All Right* a sosit somptuos de la Ambasada Americii, într-o maşină neagră tip jeep, cu număr de cod diplomatic. În ciuda aurei intimidante de care s-a vrut a fi înconjurat, creştinii care s-au strâns în sala de cinematograf (intrarea la film fiind liberă), au cântat imnul naţional, *Deşteaptă-te române*, *Cuvine-se cu adevărat* precum şi alte cântece specifice spiritualităţii noastre ortodoxe. După aproximativ zece minute, filmul a fost întrerupt.

Dar, pentru că agenda trebuia respectată, iar homosexualii trebuiau să îşi bifeze cu orice preţ acţiunea de la Muzeul Ţăranului, filmul a fost redifuzat, în aceeaşi sală, peste o săptămână.

Odată compromisă acţiunea homosexualilor de pe data de 20 februarie 2013, activiştii LGBT au recurs la toate mijloacele prin care ar fi putut să îi amendeze, fie şi simbolic, pe „homofobi”. Cei care au îndrăznit să se opună politicii lor difuzioniste au fost etichetaţi pe bloguri şi în presă ca fiind fascişti şi homofobi. În paranteză fie spus, homosexualii nu au proprietate asupra cuvintelor pe care le folosesc. În DEX „homofobie” înseamnă fie „frică de homosexualitate sau de homosexuali”, fie „aversiune sau ură faţă de homosexuali”. Nouă, celor prezenţi la proiecţia filmului, nu ne este frică de ei. Nici nu îi urâm. Sfinţii Părinţi ne învaţă să urâm păcatul, dar să îl iubim pe păcătos. Le este comod să integreze în categoria „homofobilor” orice om care le dezaprobă politica homofilă. *Cu alte cuvinte – pe cale de consecinţă – sunt etichetaţi drept homofobi nouăzeci şi cinci la sută dintre românii care locuiesc la această oră în România şi care, prin propria opţiune pragmatică, sunt heterosexuali.* Cuvântul „homofob” este parte din noua terminologie folosită de reprezentanţii Noii Ordini Mondiale, o Nouvorbă orwelliană creată să satisfacă nevoile noii ideologii.

Revin la firul evenimentelor. Activiştii LGBT au acuzat poliţia şi jandarmeria – care au fost prezente la Muzeul Ţăranului – pe motiv că nu i-au arestat pe „agresorii” care au perturbat difuzarea filmului. Nici poliţia, nici jandarmeria nu au intervenit dintr-un simplu motiv: nu au avut un motiv solid să intervină, ceea ce rezultă din rapoartele întocmite de ei.

Printre creştinii prezenţi la proiecţia filmului s-au numărat şi 8 angajaţi ai Muzeului Ţăranului Român. Acestora li s-a emis o decizie individuală de serviciu prin care li se cerea să identifice persoanele („huliganii”) care „au perturbat” proiecţia filmului. O invitaţie perfidă la delaţiunea aproapelui, ba chiar a fratelui tău, cu care împărtăşeşti acelaşi ideal creştin.

Până la urmă s-a făcut o anchetă administrativă (ilegală). Am ajuns în situaţia absurdă să răspund la întrebări de genul: *Cât de des vii la Noul Cinematograf Român?* Sau: *Nu te supăra, dar de ce ai fost prezent acolo?* Am fost prezent acolo pentru că mă aflam în timpul meu liber şi, în general, în timpul meu liber, fac ce vreau şi mă duc unde vreau. Intrarea la film era liberă.

Mai mult decât atât: *ca angajat al Muzeului Ţăranului Român consider că*

*am o datorie existenţială faţă de Hristos (care este prezent în chip nevăzut în obiectele şi sălile care Îl reprezintă) şi faţă de Horia Bernea, persoana care m-a angaja*t.

Am fost nevoit să demonstrez onoratei comisii de anchetă (ilegală, de altfel, din punct de vedere juridic) în ce fel filmul *The Kids Are All Right* nu a fost deloc o comedie, aşa cum au etichetat-o promotorii ei (din anumite raţiuni de marketing ideologic), ci un film punctat grosier cu scene porno în toată regula. Intrarea la film fiind liberă, am văzut în sală câţiva minori care probabil veniseră să vadă o comedie. Pe viitor asemenea erori s-ar putea să îi coste, din punct de vedere juridic, pe politrucii LGBT-ului.

Având în vedere servilismul care domneşte la ora actuală în România, ne aşteptăm ca, în viitorul apropiat, să vedem la Muzeul Ţăranului o expoziţie dedicată comunităţii LGBT, aşa cum ne aşteptăm ca expunerea *Crucea* să fie strânsă din motive politice, folosindu-se ca pretext deschiderea şantierului de reconsolidare a muzeului sau scăderea numărului de vizitatori.

Ceea ce nu înţeleg fantoşele Noii Ordini Mondiale – ajunse în poziţii cheie şi

fiind, în mare parte, de sorginte masonică – este că dânşii vor fi pe deplin acceptaţi (cu arme şi bagaje, cu toate politicile pe care le întreţin) în orice instituţie pe care o conduc doar în condiţiile în care în respectivele instituţii nu va mai fi niciun angajat creştin sau în condiţiile în care toţi angajaţii creştini vor fi disponibilizaţi.

În final, le urez fraţilor mei creştini un anticipat *Hristos a înviat!*, iar colegilor de la Muzeul Ţăranului Român le reamintesc următoarea *Notă cuprinzând unele aspecte ale activităţii din muzeu*, datată iulie 1991, şi adnotată de Horia Bernea aşa*: „Cine nu crede în virtuţile acestui neam, în ce are el mai bun ascuns sub crusta mizerabilă a josniciei şi aculturaţiei, în posibilitatea de a scoate la iveală aceste virtuţi şi a le face evidente nu are ce căuta aici”*. Horia Bernea nu se referea doar la oamenii pe care el îi angajase în perioada sa de directorat, ci făcea referire la orice angajat al Muzeului Ţăranului Român.

Anul 2013 a fost anul unei presiuni fără precedent exercitate de activiştii ideologiei homosexualismului. S-a încercat redefinirea termenului juridic de familie. Au pătruns în şcoli şi grădinițe ca să le in-

culce copiilor ideea că identitatea de gen este doar o problemă de opţiune.

De curând, Parlamentul European a aprobat raportul Lunacek, care prevede revizuirea legilor statelor membre ale Uniunii Europene cu privire la „discriminarea sexuală” (mai precis, crearea cadrului legal pentru orice gest public care ar putea părea homofob) şi implementarea unor programe „educaţionale” care să combată discriminarea minorităţilor sexuale. Altfel spus, va fi o campanie pro-homosexualitate virulentă şi orchestrată de la Bruxelles. Viitorul sună fascist şi roz[67].

---

[67] Aluzie la cartea *The Pink Swastica. Homosexuality in the Nazy Party*, în care se demonstrează relaţia dintre propaganda pro-homosexuală şi nazism.

Dorul arhaic

Înainte de a fi o stare specială, dorul este un cuvânt pe care oamenii îl folosesc uneori. Odinioară cuvântul apărea în viaţa lor foarte des. Acum se iveşte mai puţin, poate pentru că a fost înlocuit de un altul, mult mai profitabil din punct de vedere publicitar: dorinţa. Dorul a devenit evanescent. Dorinţa se dovedeşte, oriunde se înfiripă, febrilă. Acest text se vrea, mai puţin sau chiar deloc, un comentariu literar şi, mai mult, o pledoarie pentru dor în lupta sa, aproape pierdută în sfera vieţii publice, cu dorinţa.

Înainte de a începe exerciţiul meu teoretic de anamneză, vă rog să vă întrebaţi cât se poate de sincer când v-a fost ultima dată dor de cineva. Când v-a mărturisit cineva, oricine, că i-a fost dor de dumneavoastră? Când v-aţi urcat ultima oară în vehiculul dorului şi aţi pornit înapoi, în timp, spre meleagurile copilăriei dumneavoastră?

Pentru cuvântul „dor” etimologia sa este foarte importantă, întrucât poartă cu sine şi starea lui specifică. Vine din latinescul „dolus, dolere” care înseamnă „a

durea”. Prin urmare, când îți este dor, de ceva sau de cineva, resimți o durere.

În încercarea de a-i fixa caracterul aparte, gânditorii români, care au forat în straturile arhaice ale culturii noastre, au dat şi ei o definiție a dorului. Constantin Noica îl descrie ca pe o stare contradictorie: plăcere de durere şi căutare de negăsire.

Făcând un pas înapoi dinspre cultura scrisă către cultura orală, putem redescoperi în culegerile clasice de folclor o descriere a manifestărilor sale, foarte precisă şi frumoasă.

Mai întâi de toate, dorul este o pecete care se imprimă în inimă: „Cât omăt pe munte-n sus,/ Pân’acuma tot s-a dus,/ Dar de la inima mea/Ce s-a pus nu se mai ia;/ Că s-a pus dorul badii,/ Nu se ia pân-oi muri”.

Tot din versurile populare aflăm unde îşi are dorul locaşul. „Foaie verde foi de nuc,/ Toate trec, toate se duc,/ Numai doru’ şade-n trup.” Uneori este resimțit ca o stare ardentă: „Frunză verde de dudău,/ Bade, de doruțul tău/ Para este-n trupul meu./ Ies afară să mă sting,/ Bate vânt, mai rău m-aprind”.

Când vine, dorul acoperă o întreagă geografie afectivă, în care dealurile apar

foarte des. Dorul trece peste („Bade, dorul de la tine/ Peste multe dealuri vine/ Şi nu-l poate opri nime,/ Nici ţigan cu cetera,/ Nici român cu fluiera,/ Numa' eu cu inima") sau se poticneşte în ele („Arde-mi, Doamne, dealurile,/ Să se-adune dorurile"). În orice caz, mai mereu vine în zbor, precum porumbelul („Că nu-i dor ca dorurile,/ Să-l anini cu gândurile. Că-i un dor asupritor/ Vine ca porumbu-n zbor,/ Când îţi vine, stai să mori").

Forţa dorului are anvergură cosmică. El face să răsară stelele sau să se usuce iarba: „Şi de dorul tău, mândruţă,/ Răsărit-a scânteuţe,/ Scânteuţe, flori adânci,/ Când le vezi, mândră, să plângi". „Pe unde merge dorul/ Se usucă tot câmpul,/ Înnegreşte sufletul".

Supliciile pe care le provoca dorul tradiţional erau variate. „Măi, bădiţă, păr galben,/ De dorul tău mă leagăn/ Cum se leagănă iarba/ Când o taie cu coasa". „Unde-i mândra cu dorul/ Nu pot ara cu plugul,/ Că s-anină plugu-n dor,/ Trag boii, numai nu mor/ Şi s-anină plugu-n dor,/ Trag boii, numai nu mor/ Şi s-anină plugu-n jele,/Trag boii, rup tânjele". „Când îmi vine-al mândrei dor,/ Mă leagăn ca ploaia-n nor".

Persoana înrobită de dor se revolta împotriva lui. „Aoleo, măi, hoţ de dor,/ N-am topor să te omor,/ Nici secure să te tai,/ Să nu mai am niciun bai”.

Înainte să vă ofer câteva citate elocvente din descântecele noastre tradiţionale, profit de ocazie, divaghez puţin de la problematica dorului, şi îmi exprim aici câteva gânduri despre descântece şi superstiţii.

Mircea Eliade numea creştinismul ţărănesc, „creştinism cosmic”, înţelegând prin această sintagmă coexistenţa elementelor creştine cu credinţele şi practicile păgâne, precreştine. Vă mărturisesc amărăciunea care m-a cuprins când, răsfoind culegerile de folclor – unele întocmite de Simion Florea Marian, care, pe lângă profesia de folclorist, era şi preot –, mi s-a oferit ca o dovadă peremptorie predominanţa elementelor păgâne în mentalitatea ţăranului român. Citiţi, de pildă, *Naşterea la Români* şi veţi constata că, la ivirea pe lume a unui copil, casnicii săi dădeau fuga la moaşă (o persoană foarte importantă de altfel, în viaţa societăţilor arhaice), care venea şi îl descânta. Mai întâi i se făcea scalda rituală (în care obiectele folosite aveau o vădită încărcătură magică, de influenţare prin ma-

gie simpatetică a viitorului copilului) şi abia apoi era dus la biserică spre a fi botezat. Exemplele de acest fel sunt nesfârşite.

Deşi în descântece sunt invocate diverse nume divine (între ele predomină numele Maicii Domnului), descântecele sunt invocaţii care seamănă bine de tot cu invocaţiile din orfism sau din alte religii păgâne. Ca şi cum mentalitatea precreştină ar fi preluat anumite elemente din creştinism şi ar fi uzat de ele în sensul ei, propriu.

În descântece Maica Precistă coboară – zice-se – „pe scară galbănă de aur" în trupul bolnavului, se luptă cu boala care a invadat toată făptura omului şi îl vindecă. Citez dintr-un descântec de leac împotriva pociturii provocate de Iele, în care ea le ceartă: „Îndărăt, voi, Sfintelor,/ Milostivelor/ Line ca apele,/ Blânde ca oile,/ Frumoase ca florile,/ Dulci ca mierea/ Bune ca pâinea./ Leacu' să-l daţi,/ Pe Ion curat şi luminat/ Să-l lăsaţi:/ Ochii să nu-i împăienjenaţi,/ Oasele să nu i le-ncordaţi,/ Leacu' să i-l daţi/ Boala să i-o luaţi,/ Că cu miere vă-ndulcesc,/ Cu mătănii vă miluiesc/ În trupul lui Ion să nu vă găsesc/ Cu crucea ameninţai/ Cu busuiocu' vă botezai/ Cu apă vă spălai,/ Din trupu lui Ion la goană vă luai./ Când îl

veţi căuta, să nu-l găsiţi,/ Când îl veţi găsi, să nu-l ajungeţi,/ Când îl veţi pipăi, să nu-l prindeţi./ Leac de la nouăzeci şi nouă de părţi,/ Mai vârtos/ Isus Hristos."[68] Unul dintre păcatele consemnate în îndreptarele de spovedanie este mersul la ghicitoare sau descântătoare. Creştinul trebuie să se edifice în privinţa descântecelor tradiţionale: ori sunt practici păgâne, ori sunt dovezi că, în ciuda evidenţelor, cultura noastră tradiţională viza un sens creştin. Când viaţa îi devenea imposibilă, recurgea la ustensila – păgână pentru mine, creştină pentru alţii – numită descântecul de dor. „Cum se potoleşte soarele în cer,/ Vântul pe pământ,/ Focul în cuptor,/ Oile în stână,/ Aşa să se potolească dorul de la Ion/ Şi să se ducă în coadele mărilor,/ În copitele ciutelor,/ În coarnele cerbilor,/ În rădăcinile brazilor. Acolo să hodinească,/ Acolo să prânzească,/ Pe Maria să o părăsească".

Imaginaţia ţăranului a atins polul său nordic în momentul în care, depăşind lumea sublunară, relaţia de iubire a cuprins

---

[68] *Antologia descântecelor populare româneşti*, ediţie îngrijită de Radu Răutu, Editura Grai şi Suflet - Cultura Naţională, Bucureşti, 1998, p. 98- 99.

sentimentele însele. Între dor şi dragoste este o metarelaţie de iubire. „Foaie verde ca nalba,/ Striga doru' dragostea/ Şi nu vrea a-l aştepta./ Dorul merge ca vântul/ Şi dragostea ca gândul".

Deşi nu mai trăim într-o cultură a dorului, îl putem experimenta la intensitate maximă şi îi putem căuta expresii cât mai personale. Motivele de dor au fost şi rămân veşnice. Îţi poate fi dor de Dumnezeu, de Paradis, de părinţi, de copilărie, de un loc anume, dar şi de moarte. Ultimul, dar nu în ultimul rând, pe listă este chiar dorul de dor.

Despre dorul de Dumnezeu Sfântul Simeon Noul Teolog scrie undeva aşa: „Mintea încălzită de dorul lui Dumnezeu nu mai acordă atenţie gândurilor străine de El. Inima nu se mai îngustează prin plăcerea pentru lucrurile mărginite la care se referă aceste gânduri, ci se încălzeşte de dragostea lui Dumnezeu cel nesfârşit şi Îi cântă cu foc"[69].

---

[69] Cf. www.filocalia.ro/referate/42/Metoda-sfintei-rugaciuni-si-atentiuni/Simeon-Noul-Teolog.

Paulo Coelho – mare scriitor sau mare ocultist?

Vă place Paulo Coelho? Mie nu. Am citit câteva dintre romanele lui, editate în România după ’90. Cea mai cunoscută carte a sa, *Alchimistul*, este, de fapt, o repovestire a unei legende persane. Jorge Luis Borges, cel mai mare scriitor argentinian, a rescris legenda, înaintea lui Paulo Coelho, mult mai profund, incomparabil mai filosofic decât autorul brazilian. O găsiţi în volumul *Istoria universală a infamiei*, sub titlul *Povestea celor doi care au visat*.

M-am întrebat adesea dacă lipsa de relief a personajelor, inconsistenţa lor, proza scrisă pe un ton impersonal, telegrafic, sunt semne ale lipsei de talent a autorului sau sunt strategii narative prin care Paulo Coelho creează condiţiile necesare prin care cititorul pătrunde spontan, fără niciun obstacol, participativ în scenariul romanelor sale, uitând, pentru o vreme, de realitatea vieţii de zi cu zi – adesea dureroasă – evadând într-o poveste în care între el, cititorul, şi visele sale nu se interpun obstacole majore, insurmontabile. Mai mult, cititorul ia contact prin cărţile

lui Coelho cu o idee magică de-a dreptul: este suficient să îţi doreşti cu adevărat ceva şi tot universul va conlucra cu tine ca să-ţi realizezi aspiraţiile. Citind o carte de Paulo Coelho minţi puţin realitatea şi, înainte de toate, te minţi pe tine.

Cărţile lui Coelho sunt cărţi motivaţionale ascunse sub masca beletristicii. În loc să citeşti o sumedenie de volume de psihologie practică, de autodezvoltare, citeşti un roman de Coelho, având şi satisfacţia participării la un scenariu misterios, iniţiatic, ocult.

Intuiţiile mele de simplu cititor mi-au fost confirmate când am citit biografia lui Paulo Coelho. Viaţa sa este specifică epocii noastre, este o veritabilă oglindă a ei. De aceea, Coelho îi vine secolului XXI ca o mănuşă. În adolescenţa sa turbulentă, Paulo a cochetat cu comunismul, a fost ideolog activ al mişcării hippy, a avut probleme în privinţa orientării sexuale, experimentând de vreo trei ori relaţiile homosexuale[70]. A fost mare consumator de

---

[70] A se vedea capitolul 9 – „După a treia experienţă cu bărbaţi, Paulo se convinge: nu sunt homosexual" – din Fernando Morais – *Magul. Extraordinara viaţă a lui Paulo Coelho, autorul romanului „Alchimistul"*; Editura Humanitas, Bucureşti, 2011.

droguri până la o vârstă înaintată. A şi declarat-o: „Pentru mine, drogul este ca mitraliera pentru comunişti şi luptătorii de gherilă.”[71]

După ce a citit *Alchimia secretă a omenirii* a lui Molinero, a devenit un practicant asiduu al ocultismului, văzând în el singurul mijloc prin care ar putea să se realizeze: „Ocultismul e singura mea speranţă, singura scăpare vizibilă”[72]. Face cunoştinţă cu Marcelo Ramos Motta, care se autointitulase „moştenitorul Bestiei în Brazilia”, fiind principalul promotor al ideilor sataniste proferate de Aleister Crowley. Formaţia Beatles îşi manifestase ataşamentul faţă de el, punându-i portretul pe coperta discului *Sgt. Pepper's Lonely hearts Club Band*.

Crowley pretindea că, în data de 12 octombrie 1875, a întâlnit la Cairo un om de la care a primit *Liber Al vel Legis* – „Cartea Legii Thelemei”. Ce era această lege a Thelemei? Legea Thelemei susţinea apariţia unei ere noi, în care oamenii erau liberi să facă tot ce vor. Singura normă după care se ghidau adepţii lui Crowley era: „Să faci ceea ce vrei e singura lege!”

---

[71] Idem., pp. 213- 229.
[72] Idem., p. 255.

Crowley a intrat în secta *Ordo Templi Orientis* (OTO) în 1912, un ordin magic şi masonic, devenind mai târziu liderul ei. Şi-a construit în Cefalul, în Sicilia, un templu. În 1923, guvernul lui Benito Mussolini îl expulzează din Italia, pentru învinuirea de a fi organizat orgii.

Nu doar Beatles-ii i-au fost discipoli. Printre admiratorii săi se numără poetul portughez Fernando Pessoa şi scriitorul Ian Fleming, creatorul celebrului agent secret James Bond. Satanismul lui Crowley a fost promovat de diverse trupe rock – Black Sabbath, The Clash, Iron Maiden, Ozzy Osbourne (acesta a compus celebra melodie *Mr. Crowley*)[73]. Charles Manson, renumitul criminal american, ucigaş al actriţei Sharon Tate – soţia regizorului Roman Polanski –, era discipol declarat al lui Crowley.

În perioada sa de iniţiere în satanism, Coelho înfiinţează, împreună cu prietenul său Raul Seixas, o trupă hippy. În 1973, scot LP-ul *Krig-Ha, Bandolo!*, care s-a bucurat de un succes răsunător. Pe al doilea LP, intitulat sugestiv, *Gita* –, piesa *Sociedade Alternativa* conţinea principala deviză a lui Crowley: „Fă ceea ce vrei,

---

[73] Idem, p. 261.

va fi întreaga lege./ Trăiască! Trăiască! Trăiască Societatea Alternativă!" Paulo Coelho devenise, în 1974, promotorul lui Crowley, al OTO şi al stăpânului său, diavolul, şi făcea asta fără perdea. Versurile lor vorbeau fără echivoc: „Numărul 666 se numeşte Aleister Crowley!/ Trăiască! Trăiască!/ Trăiască Societatea Alternativă!/ Legea Thelemei/ Trăiască! Trăiască!/ Trăiască Societatea Alternativă!/ Legea celui puternic/ Aceasta e legea noastră şi bucuria lumii/ Trăiască! Trăiască! Trăiască Noul Eon!"[74]

Coelho face cu diavolul un pact prin care se angaja ca, timp de şase luni, să nu mai pronunţe niciun nume de sfânt şi să nu se mai roage[75]. Pe 19 mai 1974, intră oficial în OTO, jurând credinţă eternă diavolului. Renunţă la numele său, Paulo Coelho, şi îl primeşte pe cel de „Lumină eternă" (Luz Eterna).

Pe 25 mai, într-o zi de sâmbătă, un miros de pucioasă şi de morgă îi inundă apartamentul. E cuprins de un vertij, de o ameţeală inexplicabilă. Are senzaţia că podeaua apartamentului se încovoaie spre el. Aude cum cineva invizibil sparge

---

[74] Idem, pp. 286- 287.
[75] Idem. p. 260.

lucrurile din casă, deşi acestea, în realitate, rămâneau intacte. Conştientizează că ceea ce trăieşte acum e „refluxul de energii magice” pe care le ceruse prin invocaţii şi băi ritualice.

Prietena sa de atunci, Gisa, îl descoperă ascuns sub chiuveta din bucătărie, mort de spaimă. Coelho a început să rostească rugăciunile pe care le ştia din perioada în care era elev la Colegiul Santo Inacio. Îi cere iertare lui Dumnezeu, pentru că s-a îndoit de existenţa Lui şi pentru că încheiase pactul cu diavolul.[76]

Pe 6 iulie 1974, redactează o cerere prin care iese oficial din OTO (Ordo Templi Orientis).

În 1986 publică prima sa carte, *Manual practic de vampirism*. Pe copertă apar doi coautori: Paulo Coelho şi Nelson Liano Jr. Prima carte a lui Coelho constituie un act de impostură: capitolele din carte care ar fi, chipurile, scrise de el au fost scrise de un prieten de-al său: Toninho Buda. După cum a recunoscut ulterior singur, Coelho nu scrisese niciun rând din această carte.

După ieşirea sa din OTO, Paulo Coelho avea să îl întâlnească, la Amster-

---

[76] Idem, pp. 289- 294.

dam, pe misteriosul maestru Jean, reprezentant al RAM – Regnum Agnus Mundi, „Mielul Împărăţiei Lumii” (în limba portugheză, „Rigor, Amor e Misericordia” – „Austeritate, Dragoste şi Milă”), un ordin religios, ocult, de origine catolică.

La această primă întâlnire, maestrul Jean îi spune lui Coelho: „Ai crescut în Tradiţia Şarpelui. Şi poate că nici nu ştii ce e Tradiţia Porumbiţei”. Autorul biografiei lui Paulo Coelho, Fernando Morais, ne explică nouă, cititorilor, cam care ar fi diferenţa dintre cele două „tradiţii”: „Tradiţia Porumbiţei (numită şi Tradiţia Soarelui) e sistemul de învăţare treptată şi continuă, pe parcursul mai multor etape, opţiune prin care fiecare discipol sau neofit va depinde mereu de un Maestru – aşa, cu M mare.” Iar Tradiţia Şarpelui (Tradiţia Lunii), potrivit lui Morais, ar fi „calea aleasă de persoanele intuitive şi, cum spun, iniţiaţii, de cele care aduc din existenţele anterioare o legătură sau un angajament faţă de magie”.

Cititorul inocent ar fi putut crede că „Tradiţia Şarpelui” ar putea corespunde magiei negre, iar „Tradiţia Porumbiţei” ar putea fi echivalentul magiei albe. Creştinul ştie că nu există, în fapt, o diferenţă reală între magia neagră şi magia albă,

amândouă apelând la serviciile diavolului. Acelaşi lucru îl susţine, implicit, şi biograful lui Coelho: cele două „tradiţii" magice nu se exclud, putând fi chiar complementare: „Pe lângă faptul că nu se exclud, cele două curente pot fi succesive, din moment ce se recomandă candidaţilor aşa-numita «pregătire magică» prin care să respecte şi Tradiţia Porumbiţei, după ce o urmează pe cea a Şarpelui"[77].

Am fi putut crede că Paulo a încheiat socotelile cu diavolul şi cu magia neagră, angajându-se într-un ordin care cultivă magia albă. Viitorul lui Coelho avea să confirme identitatea dintre ele, mai bine zis, complementaritatea lor şi legitimitatea întrebării: a rupt, în realitate, orice legătură Paulo Coelho cu diavolul?

În 1988, Coelho organizează peste tot conferinţe în care le vorbeşte oamenilor despre cele 8 teme fundamentale pentru el şi organizaţia sa ocultă, RAM: despre „Drumurile sacre ale Antichităţii", „Trezirea magilor", „Practicile RAM", „Filosofia şi practica tradiţiei oculte", „Tradiţia esoterică şi practicile RAM", „Revenirea esoterismului", „Magie şi putere", „Modalităţi de a învăţa şi a preda". La sfârşitul

---

[77] Idem, p. 383.

conferinţelor acordă autografe pe cele mai cunoscute volume ale sale: *Alchimistul* şi *Jurnalul unui mag*[78].

La începutul secolului XXI, *Alchimistul* atinsese recordul de 35 de milioane de exemplare vândute în toată lumea. Ea a fost inclusă în bibliografia şcolară din peste 30 de ţări[79]. La ora actuală, de pe site-urile oficiale, întreţinute de principalii săi promotori, aflăm că volumele sale au apărut în 200 de ţări, fiind traduse în 80 de limbi, şi înregistrând vânzări care au depăşit 150 de milioane de exemplare pe mapamond. Numai în România cărţile lui au depăşit un milion de exemplare vândute.

Astfel, întreaga omenire a fost conectată la ideologia ocultă a RAM: mujahedinii lui Bin Laden, soldaţii din marina americană, Jacques Chirac, Vladimir Putin, regina Elisabeta. Mi se pare interesant să citez aici ce îşi nota Paulo Coelho în jurnalul său personal atunci când începuse să scrie *Jurnalul unui mag*: „Nu pot să scriu această carte ca şi cum ar fi o carte oarecare. Nu pot scrie această carte pentru a-mi trece timpul sau pentru a-mi

---

[78] Idem, p. 433.

[79] Informaţie pe care o puteţi citi aici: www.humanitas.ro/special/test/biografie.html.

justifica viaţa şi/sau lenevia. Trebuie să scriu această carte ca şi cum ar fi lucrul cel mai important din viaţa mea. Fiindcă această carte este începutul unui lucru foarte important. *Este începutul muncii mele de cateheză în RAM şi ei trebuie să mă dedic de acum încolo*[80]" (sublinierea îmi aparţine).

Coelho avea să onoreze noul angajament existenţial. *Jurnalul unui mag* (1987) spune povestea iniţierii sale în RAM. Pe site-urile care îl promovează, cartea este prezentată ca fiind „expresia completă a umanismului filozofiei lui Paulo Coelho"[81], de unde putem înţelege că umanism şi ocultism sunt sinonime în vremurile de acum. *Brida* o prezintă cititorilor pe Brida O Fern, maestră a RAM, „care, la douăzeci şi unu de ani, se hotărăşte să intre în universul magiei"[82]. *Vrăjitoarea din Portobello* este o carte despre o tânără vrăjitoare născută în România, în ţinutul exotic al Transilvaniei.

Obedienţa lui Coelho faţă de RAM şi maestrul Jean e atât de mare, încât în data

---

[80] Idem, p. 421.
[81] Cf. www.libhumanitas.ro/jurnalul-unui- mag-humanitas- 2006.html.
[82] Cf. Fernando Morais, ed. cit., p. 447.

de 21 aprilie 1992 îi trimite editorului său care tocmai se pregătea să trimită la tipar noul său roman, *Valkiriile*, următoarea scrisoare:

„Stimate Rocco,

Am primit acum o jumătate de oră un telefon de la J. (Maestrul), care mi-a cerut să elimin (sau să modific) două pagini din carte. Aceste pagini se află la jumătatea cărţii şi se referă la o scenă numită «Ritualul care răstoarnă ritualurile». El spune că în această scenă nu trebuie deloc să relatez lucrurile aşa cum s-au întâmplat – ci trebuie să folosesc un limbaj alegoric sau să întrerup nararea ritualului înainte de a ajunge la partea interzisă. M-am hotărât să optez pentru cea de-a doua variantă, dar va fi nevoie de nişte ajustări de ordin literar. Voi face modificarea în această zi de sărbătoare, dar am fost nerăbdător să vă comunic imediat. În aceste condiţii, poţi aranja să ridici miercuri:

- modificarea cerută de Maestrul meu;
- noua «Notă a autorului».

Dacă nu voi reuşi să scriu, trimit din nou fax, dar, cum Maestrul meu mi-a spus că trebuie să intru imediat în contact

cu editura, fac asta (deşi ştiu că azi e sărbătoare). Paulo Coelho”[83]

Pe site-ul său oficial, http://paulocoelho.com/, există şi varianta de accesare în limba română. Odată intrat acolo, constaţi că, undeva în stânga sus, deasupra numelui său, apare un simbol ocult, desenat cu alb pe fundalul cenuşiu: o sabie înscrisă într-un cerc, cu vârful îndreptat în sus. Am descoperit chiar o pagină în care acest simbol a fost reprodus în serie şi vândut ca pandantiv sau ca imprimeu pe diverse materiale textile, la magazinul *Warrior of light shop*[84]. Cititorii lui Coelho – entuziasmaţi de *Manualul războinicului luminii* – pot deveni, iată, războinici şi adepţi, contracost.

În 1998, Paulo Coelho a fost numit consilier special al ONU pentru programul de Convergenţe spirituale şi Dialog Intercultural. O victorie personală a lui Coelho şi, presupun, un motiv în plus de jubilaţie pentru membrii RAM.

---

[83] Idem, p. 459.
[84] www.etsy.com/shop/OiticicaAndCoelho.

Cultura manipulării

România a involuat pe tăcute de la o cultură a cenzurii spre o cultură a manipulării. Ne vine greu să credem că în anii ’50 o carte despre Hegel a constituit probă de acuzaţie în procesul intentat lui Constantin Noica. Cititorul pasionat încă mai poate descoperi prin anticariatele Bucureştiului cărţi editate în plin comunism, cenzurate grosolan: când şi când privirea îţi cade pe cuvinte acoperite cu o linie neagră, ca o ştampilă pusă apăsat.

Nu am fost niciodată un nostalgic al comunismului, chiar dacă ultimii ani ai ceauşismului se suprapun peste anii copilăriei mele. Ceea ce nu mă împiedică să constat că în plină dictatură comunist-ceauşistă, chiar dacă proletcultismul era nota predominantă a culturii române de atunci, indivizii, persoanele mai exact – ca să păstrăm distincţia teologică dintre individ şi persoană - beneficiau de un avantaj enorm: în opoziţie cu cultura dominantă, condusă de la centru, în mediile lor private interacţionau, cultivând între ei o stare de emulaţie spirituală în care îşi găseau locul numele mari ale culturii europene: Dostoievki, Goethe, Tolstoi, Gon-

cearov, Gogol, Turgheniev, Thomas Mann, Kafka. Scriitori clasici ruşi erau traduşi abundent. În anii ’70-’80 au început să apară în limba română operele sud-americanilor Borges, Neruda, Augusto Roa Bastos, Mario Vargas Llosa, Gabriel Garcia Marquez.

Aşa cenzurată cum era, cultura română îşi păstrase – e adevărat că parţial – menirea de „joc cu mărgele de sticlă” (Herman Hesse), pe care oamenii îl jucau între ei, conştienţi că miza jocului este chiar fiinţa lor spirituală.

Odată redeveniţi oameni liberi, în România cultura - în înțelesul ei tare - s-a disipat. Semnificaţia ei a rămas să fie stabilită de fiecare, pentru el, şi pentru grupul său de apartenenţă. Este bine, deci: temeiul culturii actuale este libertatea. Nu mai avem o cultură impusă de la centru de un aparat politic opresiv. Este specific postmodernităţii să decidă fiecare pentru el care sunt acele bunuri simbolice, care sunt acele modele tutelare cu care ar vrea să întreţină un comerţ intelectual sau spiritual.

Însă, în actualitate, românii se arată mai curând preocupaţi de cultura motivaţională. Cultura clasică europeană a pierdut terenul în faţa unui epifenomen re-

cent: cultura pragmatică a lui „cum să...” Românii sunt preocupaţi să descopere cheia misterioasă care să le deschidă tainiţele tuturor sferelor de acţiune. Vor să ştie cum să devină lideri, cum să li se realizeze toate visele, cum să obţină un maxim de beneficii cu un minim de efort, cum să arate tineri până la adânci bătrâneţi, cum să stea departe de socrii toxici, cum să spună nu unora care îi agasează. Premisa fundamentală a întregii culturi motivaţionale este că fiinţa umană poate să atragă spre ea oameni, bunuri, norocul, cornul abundenţei, fericirea prin punerea în mişcare a propriei voinţe. Printr-un efort de voinţă obţii totul. Important este să vrei cu adevărat. O perspectivă magică întru totul.

Printre cărţile de tipul *Cum să...?*, un loc aparte îl deţin cele despre limbajul trupului şi programarea neuro-lingvistică. În mediul universitar românesc se ţin cursuri de programare neuro-lingvistică şi prelegeri despre tehnicile persuasiunii. Politicianul trebuie să fie persuasiv - este noua sarcină de partid. Realizatorul şi moderatorul emisiunii TV trebuie să fie persuasiv (apropo, dacă veţi urmări cu atenţie comportamentul moderatorilor de la televiziuni, veţi constata că în ultimii

ani aceştia sunt mai persuasivi chiar decât invitaţii lor). Profesorul trebuie să fie persuasiv. În orice instituţie angajaţii de la PR trebuie să fie persuasivi. Angajaţii de la reţelele de telefonie mobilă sunt persuasivi. Elevii de şcoală primară au învăţat în familie să fie de mici persuasivi, mai ales în raport cu învăţătorul. Persuasiunea - cheia succesului.

Viaţa socială e guvernată de legile persuasiunii şi ale manipulării. Fiecare încearcă să citească un amănunt exploatabil în gesturile, în postura, în direcţia privirii celui care îi stă în faţă. Dacă interlocutorul nostru priveşte în jos, spre stânga, înseamnă că şi-a amintit ceva. Dacă priveşte spre dreapta, în jos, înseamnă că mintea sa schiţează un plan de viitor. Întâlnirea cu semenul nostru şi-a pierdut inocenţa. Dar şi profunzimea. Suntem interesaţi de cum spune cineva ceva, nicidecum de ce spune. Conţinutul unui mesaj a devenit secundar, iar forma s-a făcut tutelară. Pândim cea mai mică fisură în fiinţa celuilalt prin care facem să pătrundă gândul nostru meschin, interesat, ambalat în sugestia aferentă. A vedea în celălalt doar un mijloc utilizabil pentru satisfacerea propriilor noastre interese înseamnă – la un alt nivel - nu doar să

priveşti lumea printr-o lentilă dezvrăjită, atee, ci înseamnă să îţi pierzi şi ultima urmă de moralitate din tine. În secolul XVIII, Kant întemeiase o morală – ale cărei resorturi erau profund creştine – argumentând, o dată pentru totdeauna, că orice fiinţă umană este prin însăşi natura sa un scop în sine şi trebuie tratată întotdeauna şi ca scop, nu doar ca mijloc.

Cultura predominantă nu mai are nimic în comun cu divinul, cu transcendentul, cu arta cultivării puterilor sufleteşti, cu sfera valorilor, cu actul gratuit, dezinteresat. În centrul vieţii noastre tronează puterea. Dorinţa de putere ne locuieşte pe toţi, obturându-ne raţiunea şi bunul-simţ elementar.

O cultură a persuasiunii şi a manipulării este una profund magică. Trăim într-o lume manipulată prin diverse strategii şi operaţiuni magice. Orice viziune asupra omului şi a lumii care are ca unic temei voinţa este de sorginte magică. A demonstrat-o magistral în perioada interbelică logicianul şi metafizicianul ortodox Nae Ionescu. În postmodernitate, a arătat-o în mod convingător şi plenar Ioan Petru Culianu, geniul rătăcit în arcanele ocultismului. Nu ai cum să nu tresari când descoperi în debutul cărţii *Eros şi magie în Renaş-*

tere. 1484 (o carte fundamentală pentru înţelegerea lumii răsturnate în care trăim) următoarea frază: „Trăim în continuare într-o lume unde magia are încă un rol de jucat şi chiar un loc de onoare”. Culianu expune concepţia lui Giordano Bruno despre magie, relevând consecinţele ei ultime, implicaţiile sale empirice recognoscibile în realitatea noastră politico-socială. Savantul român consideră că „fără s-o ştie, trusturile de inteligenţă care domină lumea s-au inspirat din ea, au pus în practică chiar ideile lui Bruno”[85]. Magicianul lui Bruno a fost înlocuit de sistemele mass-media şi de brain-trusturile care controlează masele umane. Funcţia lui a fost preluată de specialiştii în relaţii publice, de maeştrii anchetelor sociologice, de agenţii de spionaj şi contraspionaj, de specialiştii în tehnicile de dezinformare.

Atât manipulatorul lui Giordano, cât şi conducătorii oculţi ai lumii folosesc drept mijloc de manipulare erosul, puterea de a iubi, în sensul cel mai larg al termenului. Erosul este forţa motrice atotstă-

---

[85] Ioan Petru Culianu – *Eros şi magie în Renaştere. 1484*, Editura Nemira, Bucureşti, 1994, p. 134.

pânitoare care leagă prin noduri invizibile elementele lumii. Operaţia de manipulare ocultă se foloseşte în special de simţuri, de auz şi mai ales de văz. Prin sunete şi imagini se activează fantezia, o facultate a sufletului pe care Giordano Bruno o socotea „singura poartă a tuturor acţiunilor interne", poarta prin care fantasmele pătrund în sufletele noastre. Prin intermediul fanteziei masele umane sunt sugestionate de Marele Manipulator. Cele mai la îndemână şi mai eficiente fantasme sunt cele sexuale. Acum putem înţelege mai bine scopul inflaţiei de imagini erotice prezente în orice mediu de informare: în mass-media, pe internet, în reclamele din oraşe sau de la periferia lor.

Înţelegem, deopotrivă, cât de periculoasă este pentru artizanii Statelor Unite ale Europei (un stat al statelor, Marele Manipulator din spatele Marilor Manipulatori) învăţătura Sfinţilor Părinţi şi a cuvioşilor despre paza celor cinci simţuri şi despre importanţa luptei cu imaginaţia. Sfinţii Părinţi ne învaţă că imaginaţia este puntea dracilor. Cine se luptă cu fantasmele, închizându-şi mintea în cuvintele rugăciunii, este un om nesugestionabil. Nu poate fi manipulat prin operaţiuni oculte, dirijate de la centru.

Marele Manipulator este - în viziunea lui Culianu - statul. Statul-magician. Atât manipulatorul lui Bruno cât şi statul modern urmăreau/urmăresc să obţină controlul total asupra indivizilor şi vor să creeze şi să întreţină o societate perfect standardizată. „Controlul şi selecţia sunt stâlpii ordinii. Nu e necesar să ai imaginaţie ca să înţelegi că funcţia manipulatorului a fost preluată de Stat şi că acest nou «magician integral» are în sarcină să producă instrumentele ideologice necesare în vederea obţinerii unei societăţi uniforme”[86], scria în 1984 Ioan Petru Culianu.

Avertismentul lui Ioan Petru Culianu este clar şi deja învechit: Statul-poliţist - obişnuit să conducă prin forţă, prin constrângere - va fi înlocuit în timp de Statul-magician, versat în tehnici oculte. Sufletele noastre constituie materia primă a statului care acum, pe tăcute, capătă formă.

---

[86] Idem, p. 154.

ANEXE

Am 35 de ani şi nicio zi în plus

Am 35 de ani şi nicio zi în plus. „Vârsta mea e mai rotundă decât mine”, îngăimă el. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

„Ţara omului este copilăria”, îmi spuse Angela, femeia cu care m-a unit Dumnezeu. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o.

„Grohu’ porcăie”, îmi spuse, râzând cu gura până la urechi, Miriam, carne din carnea mea. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o.

„Unde te-ai ascuns, ghiaure?”, mă întrebă mamaia Lenuţa, cu braţul plin de lemne, stând în frig, în faţa uşii încuiate de mine, în timp ce eu stau în poziţie foetală, ascuns adânc în şifonierul de un maro strălucitor. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o.

Pe 13 decembrie a nemurit Nichita, cel care vorbea despre sine aşa: „Eu nu sunt altceva decât o pată de sânge care vorbeşte”. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

„Ce culoare are Dacia noastră 1300, Ciprinel?” „Alllbă!” răspund eu pe la un an şi jumătate, doi. Iar el a tăcut şi nu m-a contrazis.

„Ce aţi făcut, domnule Voicilă, până la vârsta asta? – m-a întrebat nepotul unui sfânt celebru. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

„Doamne, dă, Doamne, să moară toate babele şi toţi moşii din satul ăsta, să rămână zahărul şi uleiul la copii!”, mă rog eu, ţinându-mi mânuţele ridicate sus, sus, îngenuncheat, la Cooperativa Agricolă din comuna Brebu, în faţa sătenilor nerăbdători să-şi ia raţia lunară, din mila lui Nea Nicu. Iar ei au tăcut şi nu m-au contrazis.

„Ai gene lungi, ca ale mele”, mi-a spus mama. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o.

„Asta e o bătaie de batjocură” , îmi spuse, înfierbântat, tataia Mircel, pictor de ocazie în timpul liber, mare amator de Radio Europa Liberă şi de Vocea Americii, pe care le asculta ritualic, seară de seară, la radioul Gloria, camuflat într-o husă cenuşiu-închis, nu cumva să-l vadă ochiul neadormit al informatorului de peste gard. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

Mihai Apostol se întoarse spre un coleg mai mic, venit şi el la cursul de creativitate, şi îi spuse ritos: „Moş Crăciun nu *ezixtă*!” Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

„Domnule Voicilă, lumea a fost creată de Dumnezeu, dar pare stăpânită de diavol”, mi-a spus domnul Sorin Dumitrescu. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis.

Miriam, mâncând, uitându-se la icoane: „Dumnezeu înmoaie ouşorul, ca să fie mai bun”. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o./

„Din voi doi, Bunea Ciprian şi Voicilă Ciprian ar ieşi elevul perfect”, ne spuse tovarăşa învăţătoare Ilie Florica. Iar noi am tăcut şi nu am contrazis-o./

CMI (Cornel Mihai Ionescu) mi-a scris pe o carte: „Să-ţi găseşti punctul fix pe cercul infinit al lui Hermes”. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis./

„Hai să facem un steag româniu”, îmi sugeră entuziastă Miriam. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o./

„Dumnezeu nu te judecă după un moment de înălţare sau de cădere, ci după întreaga linie a vieţii”, mi-a mărturisit domnul Gheorghe Jijie. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis./

„Să fii sănătos şi la pungă gros!” mi-a urat, prin telefon, Cuviosul G. cel Nebun pentru Hristos. Iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis./

„Nu mai da din mână când vorbeşti. Semeni cu Ceauşescu!” m-a atenţionat domnul Dinu, profu’ dintr-a-cincea, de la Şcoala Generală nr. 16. Iar eu n-am mai dat din mână, am tăcut din gură şi nu l-am contrazis./

M-am lovit la mână. Miriam: „Când o să mă fac mare, o să te duc la doctor”. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o./

„La mulţi ani!” i-am urat domnului Emanoil Paraschivaş, când am aflat că e trecut binişor de 90 de ani şi i se spune Bunicul. „Mă, vrei să te bat!? Tu nu ştii cum e să ai 90 de ani.” Nu m-a bătut, iar eu am tăcut şi nu l-am contrazis./

„Tati, tu eşti un om bun?” - m-a întrebat Miriam în timp ce coboram scările. Iar eu am tăcut şi nu am contrazis-o.

(*13 decembrie 2013*)

„Creştinismul nu este un analgezic. El este singura viziune adevărată despre realitate”

(interviu cu Ciprian Voicilă
realizat de Georgiana Tofoleanu)[87]

Georgiana Tofoleanu: - *Vă mărturisesc că prima „întâlnire” cu dumneavoastră a avut loc în momentul citirii volumului coordonat de Danion Vasile „Sfântul Nectarie. Minuni în România”. Ştiu că v-aţi ocupat de îngrijirea acestei ediţii şi v-aţi propus ca, pe viitor, să tipăriţi un volum care să cuprindă minuni săvârşite şi de alţi sfinţi. Consideraţi că prin mărturiile publicate, după descoperirea acestora, oamenii se vor raporta într-un alt mod la Dumnezeu? Cât de important este să mărturisim şi altora ajutorul primit?*

Ciprian Voicilă: - Cei mai mulţi oameni se întâlnesc cu Dumnezeu într-un

---

[87] Cf. http://georgianatofoleanu.blogspot.ro/2013/08/crestinismul-nu-este-un-analgezic-ci.html.

moment de criză. Criza poate avea mai multe nume: o boală, o despărţire, pierderea stabilităţii existenţei prin pierderea locului de muncă. Eşecul prilejuieşte întâlnirea cu Dumnezeu. Mărturiile pe care le-am adunat, cele mai multe în colaborare cu prietenul meu, Danion Vasile (singurul om care m-a ajutat să gândesc, să vorbesc şi să scriu pentru Dumnezeu), sunt, în esenţă, o poveste scrisă sau spusă de oameni al căror eşafodaj existenţial s-a prăbuşit la un moment dat. Oameni care au pierdut într-un mod propriu lumea, dar, pierzând cele ale lumii, L-au (re)găsit pe Dumnezeu. Mulţi dintre cei care au trăit o formă de metanoia au simţit nevoia să mărturisească în scris cum Dumnezeu le-a întins, în ultima clipă, mâna, când căderea în prăpastie era iminentă. La asta i-a împins propria conştiinţă sau au fost sfătuiţi de sfinţii care au mijlocit pentru ei: Sfântul Nectarie, Sfântul Efrem cel Nou, Sfântul Ilie Lăcătuşu, Sfântul Ioan Rusul, ca să dau câteva exemple. De regulă, de mărturii se folosesc oamenii care trec prin încercări similare şi care, în acest fel, află că, în ciuda aparenţelor, Bunul Dumnezeu nu i-a abandonat, din contră, acum El este şi mai aproape de ei şi abia aşteaptă să le vină în ajutor, de cele

mai multe ori prin prietenii Săi devotaţi, sfinţii.

Omul aflat în necaz descoperă că există şi o „specializare” a sfinţilor. Dacă pierde ceva sau îi este furat un bun, aleargă la moaştele Sfântului Mare Mucenic Mina. Dacă află că este suspect de cancer, se duce la Mănăstirea Radu-Vodă şi se închină moaştelor Sfântului Nectarie. Dacă suferă diverse perturbaţii pe care i le provoacă vrăjmaşul – Nefârtatul, nefratele, cum îl numeau atât de sugestiv străbunii noştri – , îşi pleacă genunchii în faţa Sfântului Ciprian sau se închină la crucea care a stat zece ani pe pieptul unui mare izbăvitor de demoni, Sfântul Gherasim Kefalonitul. Dacă nu reuşeşte să îşi întemeieze o familie, îi cere ajutor Sfântului Simon Zilotul, ale cărui moaşte se găsesc într-o biserică smerită din zona Chibrit.

Cel care a trăit o minune este pândit de pericolul de a recădea într-un indiferentism faţă de Dumnezeu, o nesimţire, dacă vreţi. Uităm că Dumnezeu ne-a scos din hăul nostru existenţial, uităm că am văzut mir izvorând din moaşte sau din sfintele icoane. Redevenim căldicei, nici prea-prea, nici foarte-foarte.

Mai există un pericol: să ne profilăm numai pe cititul cărţilor în care sunt descrise minuni, uitând de dimensiunile de neînchipuit, colosale, ale Întrupării. Riscăm să ne raportăm utilitarist şi la Dumnezeu şi la „oferta” Bisericii Lui. Mă duc la biserică pentru a-mi fi mie bine, să fiu sănătos, să îmi meargă ţais afacerile, să fiu protejat împotriva suferinţei. Creştinismul nu este un analgezic, ci este singura viziune adevărată despre realitate, o viziune în care suferinţa continuă să fie prezentă, dar devine suportabilă, pentru că numai prin Hristos ea capătă un sens. Prin urmare, bine ar fi să mergem la biserică şi pentru că aici şi numai aici rămânem conectaţi la realitate, numai aici avem criterii clare, obiective de separare, de discriminare a binelui de rău, a iluziei de realitate. Nu utilitatea ar trebui să constituie mobilul nostru interior, ci adevărul.

Cred că este important să mărturisim ajutorul primit de la Dumnezeu pentru că, în felul acesta, luptăm împotriva evidenţelor, care variază în viaţa noastră, mai ales în ultimul timp, de la cenuşiu la negru. Nu e dracul atât de negru. Nu mor caii când vor câinii. Iar dacă e să cădem, vorba unui optimist incorigibil, Nicolae Steinhardt, măcar să cădem în zori.

- Aţi scris de-a lungul timpului diverse cărţi şi articole etnologico-literare. De asemenea, administraţi şi două bloguri. Ce presupune, în esenţă, darul de a scrie?

- Darul de a scrie este o formă de expresie a nevoii de a împărtăşi cu semenii tăi ceva care ţie îţi este drag, te reprezintă. Este un fel de a fi împreună cu celălalt. Nimic mai mult. Îmi repugnă dimensiunea socială a scriitorului, care naşte inevitabil idolatria. Scriitorul este văzut ca un electus, un ales din marea masă a oamenilor anonimi. Se urcă pe un soclu. Apar unii care lucrează din răsputeri ca soclul să fie cât mai înalt, cât mai trainic, cât mai nemuritor. Imaginea aceasta este una renascentistă, simptomatică pentru o cultură care pierduse legătura, contactul cu Dumnezeu. Darul de a scrie presupune darul de a suferi. Suferi pentru că ceilalţi nu te înţeleg, suferi pentru că lumea creată de om sau administrată de el e întocmită prost. Suferi pentru că suferi. Pentru mine cel mai mare scriitor a fost, este şi va fi Feodor Mihailovici Dostoievski. Dar el a fost un scriitor inegalabil pentru că toată viaţa lui a fost o imensă suferinţă.

- „Căci ce voieşte mintea, aceea tâlcuieşte cuvântul...”, spunea Sfântul Antonie cel Mare. Ce îmi puteţi spune despre puterea incalculabilă pe care o deţine cuvântul? Ce sunt cuvintele, de fapt?

- Cuvintele, că ne place nouă sau nu, sunt într-o legătură veşnică, indelebilă, cu Cuvântul. Cuvântul are rădăcini metafizice, cum spunea părintele Sofronie Saharov. În istorie marile revoluţii au avut ca resort idei formulate, inevitabil, în cuvinte. Noi, creştinii, cunoaştem practic, empiric, puterea cuvântului prin rostirea Rugăciunii lui Iisus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!”

- De cele mai multe ori, în România, unii tineri sunt atraşi mai mult de o cultură cu totul anti-intelectuală. Articolele defectuoase din presa dezirabilă sunt răspândite pretutindeni. Din ce cauză se naşte în inima unui tânăr această dorinţă de a citi bârfele dintr-un ziar sau dintr-o revistă, şi mai puţin de a descoperi conţinutul unei noi cărţi?

- Ar fi prea simplu să răspund aşa: cititul unei cărţi necesită timp şi efort. Dar de ce nu mai avem timp? Pentru că nişte oameni au grijă să intensifice, la maxim dacă s-o putea, ritmul de desfăşu-

rare a timpului social. Copiii sunt obligaţi să nu îşi mai trăiască anii copilăriei. La grădiniţă învaţă ceea ce am învăţat noi şi părinţii noştri la şcoală: să scrie, să citească, să socotească. Să învețe orice numai să nu mai aibă timp pentru ei şi pentru lumea lor. S-a terminat cu adevărul surprins de Blaga în versul: „Copilul râde: Înţelepciunea şi iubirea mea e jocul." Timpul social se comprimă, iar noi plătim din plin costurile. Pentru unii, haideţi să îi numim Oamenii care ocupă poziţiile cheie, criza financiară e bună pentru că majoritatea oamenilor nu vor mai avea mijloace să îşi satisfacă nevoile superioare: să îşi cumpere o carte, să plătească intrarea la un film sau la o piesă de teatru. Concluzia e simplă: în timp, marea masă a votanţilor va fi formată din cetăţeni lipsiţi de spirit critic, dezobişnuiţi să mai gândească cu mintea proprie, gata să adopte automat opinii aruncate de „formatori de opinie" în mass-media. Dar va fi o masă care va acţiona pavlovian: din patru în patru ani se va duce hipnotic să voteze. Tinerii preferă să citească ziare sau reviste pentru că, în România actuală, cultura este profund descurajată. Intelectualul nu doar că nu mai are statutul de altădată, dar e văzut ca un zănatic-visă-

tor-romantic. Unul bântuit de idei suicidale: alegând să îşi urmeze vocaţia, se condamnă la o sinucidere lentă.

- Conferinţele susţinute de dumneavoastră au o latură nu doar teologică, ci şi terapeutică, dacă o pot numi astfel. Mesajul transmis edifică. În conferinţa realizată anul acesta, în luna aprilie la Bacău, aţi vorbit despre sfinţii închisorilor. Deşi oamenii citesc sau aud diferite informaţii despre aceştia, unii se dovedesc în continuare plini de indolenţă. Ce părere aveţi despre cei nepăsători faţă de trecutul barbar al acestor sfinţi condamnaţi? Cum ar trebui să ne raportăm la vieţile acestor martiri din închisorile comuniste?

- Ar trebui, în primul rând, să îi cunoaştem. Pasul acesta este cât se poate de simplu. S-a scris enorm în materie de memorialistică a închisorilor comuniste. Dar cărţile care înfăţişează şi explică din interior procesul reeducării sunt câteva. Aş menţiona aici *Imn pentru crucea purtată* de Virgil Maxim, *Întoarcerea la Hristos* de Ioan Ianolide, *Mărturii din mlaştina disperării* de Dumitru Bordeianu şi *Mărturii... mărturii* de Gheorghe Andreica. Din ele vor înţelege că atât călăii cât şi victimele au fost angrenaţi nu

într-o luptă politică, ci într-un război duhovnicesc. Au rezistat doar aceia care şi-au pus ultimele speranţe în Hristos. Din închisorile comuniste au ieşit adevăratele noastre repere, care sunt ocultate atât de falsele modele care ocupă de la Revoluţie încoace spaţiul public, cât şi de moştenitorii torţionarilor, bine instalaţi „la butoane". Mărturisitorii din temniţele comuniste sunt, deopotrivă, eroi ai neamului românesc şi martiri ai lui Hristos. Noi, mirenii, ar trebui să vedem în mucenicii închisorilor comuniste prietenii cei mai buni pe care Dumnezeu ni i-a scos în cale. În marea lor majoritate ei au fost ca noi: oameni pătimaşi, care proveneau din lume, dar care au avut puterea ca, într-un anumit moment, să Îl mărturisească pe Hristos. Sunt cei mai apropiaţi mijlocitori ai noştri la Dumnezeu. Cunosc mulţi oameni care, în momentele de încercare, redeschid cărţile mărturisitorilor din închisorile comuniste şi recitesc încercările inimaginabile prin care au trecut ei. În raport cu suferinţa lor, suferinţele noastre, pe care noi tindem adesea, să le hiperbolizăm, par mici, atât de mici!

- Sunteţi licenţiat în sociologie şi psihologie. Ce legătură există între aceste două ştiinţe şi Dumnezeu?

- Nu există nicio legătură între sociologie şi Dumnezeu sau între psihologie şi Dumnezeu. Sunt oameni care vor să creeze legături între ele şi Dumnezeu. De curând au apărut şi psihologi în sutană. Ambele sunt produsele pozitivismului, care îşi are sorgintea în Auguste Comte (secolul XIX). Ele provin dintr-o epocă în care se credea că ştiinţa va explica totul, va elucida misterele, tainele metafizicii şi ale religiei. Sunt de acord că poţi vindeca un om printr-o metodă psihoterapeutică, dar mă îndoiesc profund de ideea că psihologia ar putea să ne mântuiască. Ba cred chiar că ar putea să fie un obstacol în plus în drumul nostru spre Hristos. Sunt paradigme diferite, ireconciliabile. Nu sunt de acord că Freud şi Sfinţii Părinţi vorbesc despre aceeaşi realitate umană.

Uneori mă întreb dacă nu cumva pătrunderea metodelor psihoterapeutice în naosul bisericii nu este tot o consecinţă a secularizării.

Şi pentru că în spaţiul nostru spiritual funcţionează cu precădere argumentul autorităţii, vă propun să meditcăm la câteva observaţii ale Cuviosului Sofronie Saharov: „Este înfricoşător lucru creşterea dragostei oamenilor pentru psihologie. Psihologia îi ajută pe vestici, dar este

înfricoşător atunci când şi ortodocşii învaţă să înlocuiască cu aceasta, tradiţia nipticǎ, isihastă a Bisericii. Trebuie să oprim dragostea ortodocşilor pentru psihologie, deoarece metoda psihologiei este în afara tradiţiei ortodoxe şi, în acelaşi timp, este guvernată de o mentalitate vestică”.[88]

„Din nefericire, cei care confundă şi îmbină viaţa duhovnicească cu psihanaliza au o poziţie importantă în societate şi părerea lor este preţuită”.

„Bolile psihologice provin din două cauze: ori din trufie, ori din dorinţe trupeşti neîmplinite, pe care omul le poartă în sine, în sufletul său.”[89]

„Există o diferenţă între psihologie şi viaţa în Hristos. Psihologia încearcă să-l elibereze pe om de conştiinţa vinovăţiei, în timp ce viaţa în Hristos o trăim în durere, cu chin, din pricina depărtării noastre de Dumnezeu, şi nu ne oprim pocăinţa până se va preface această durere.”

„Părerile psihologiei, observaţiile ei despre om sunt valoroase deoarece descriu faptul că pe lângă raţiune există şi ce-

---

[88] Hierotheos Vlachos – *Cunosc un om în Hristos. Părintele Sofronie de la Essex*, Editura Sophia/Editura Cartea Ortodoxă, Bucureşti, 2011, p. 238.
[89] Idem, p. 268.

va mult mai adânc. Însă analizele psihologice sunt copilăreşti faţă de învăţătura Părinţilor Bisericii, chiar şi observaţiile psihologiei sunt valoroase în măsura în care metodele terapiei pe care le oferă nu sunt rele. Psihanaliza nu-l vindecă pe om, ci mai mult îl tulbură."[90]

„La omul bolnav psihic nu este afectat doar aşa-zisul inconştient, ci şi mintea, care este ochi al sufletului."[91]

„Psihologia şi psihiatria au o cu totul altă concepţie şi o altă simţire, complet diferite de învăţătura ortodoxă, adică antropologia lor este complet diferită."[92]

„Când urmăm viaţa duhovnicească, nu mai avem nevoie de psihanaliză."[93]

Mai recurg la un citat care ar trebui să ne pună serios pe gânduri, mai ales pe noi, psihologii din biserică: „Părerea conform căreia orice element psihic este şi duhovnicesc şi orice element duhovnicesc este şi psihic este un pericol mortal. Există un mare pericol în a considera trăirile psihice ale oamenilor ca fiind stări duhovniceşti. O astfel de părere este hulă

---

[90] Idem, p. 317.
[91] Idem, p. 318.
[92] Idem, p. 318.
[93] Ibidem.

faţă de Dumnezeu. Exact invers trebuie să se întâmple, adică trebuie să facem distincţia între faptul că viaţa duhovnicească este ceva şi viaţa psihică altceva”[94].

- Consideraţi că prin artă (literatură, muzică, pictură) Îl putem mărturisi pe Dumnezeu?

- Dostoievski L-a mărturisit pe Hristos în romanele sale (mă refer, în speţă, la *Fraţii Karamazov*, *Crimă şi pedeapsă*, *Idiotul*, *Demonii*, *Adolescentul*). În Serbia există o trupă rock a cărei sursă de inspiraţie o reprezintă scrierile Sfântului Nicolae Velimirovici.

- Aţi avut momente când v-aţi gândit să renunţaţi la scris?

- Da. Din varii motive. Unul ar fi că e esenţial să te rogi, dar nu e esenţial să scrii. Scrisul e doar important.

---

[94] Idem, pp. 317- 318. La pagina 322 întâlnim pasajul următor: „Psihologia omenească foloseşte cuvinte şi concepte omeneşti. În cea mai mare parte este rătăcită, periculoasă. Este rău să fie folosită de duhovnici. Îi ajută pe cei care nu au experienţa de a-i înţelege pe ceilalţi, dar face şi rău. Duhovnicescul are înrâurire şi asupra psihologicului, şi asta se poate evidenţia observând caracteristicile ortodocşilor şi ale latinilor. Psihologicul nu este însă şi duhovnicesc” - părintele Sofronie Saharov.

- În anumite domenii ne dorim să facem performanţă absolută şi, implicit, să ajungem la absolut. Ce îmi puteţi spune despre performanţă? Cum pot tinerii din ziua de azi să ajungă la dobândirea acesteia?

- Cineva le-a propus tinerilor ca valoare supremă a vieţii performanţa. Fiecare domeniu îşi configurează spaţiul şi criteriile de performanţă. Vă propun o altă întrebare, pe care eu o consider esenţială: cum pot deveni tinerii de azi oameni de caracter?

- „Diavolul din pahar. Amintiri din iadul beţiei" – e o carte care a stârnit în inimile multora un ataşament imbatabil, datorită modului în care este scrisă. Însă, din păcate, unora le este foarte greu să se desprindă de vechile şi împovărătoarele patimi. Ce sfat aveţi la final pentru tinerii încă prinşi în această luptă teribilă, covârşitoare? Credinţa poate fi definită în această situaţie ca fiind un medicament pentru vindecarea sufletului bolnav?

- Să se arunce în braţele lui Hristos, căutându-L mai întâi în singurul loc unde poate fi găsit: în Biserică.

Postfață

„Pentru ce e de folos o asemenea carte, şi cui se adresează ea?” - s-ar putea pune întrebarea. Şi aceasta în contextul de azi – 2014 – în care cititul cărţilor „clasice” se diminuează de la an la an sub avalanşa noilor formate on-line: pdf, tablete, e-reader etc.

Un posibil răspuns ar fi acesta: tot în zilele noastre se manifestă un fenomen de creştere, treptată, dar sigură, a unei atitudini antiecleziale, „liber-cugetătoare”, agnostice şi ateiste, pe care unii dintre noi, cu naivitate, o socoteam apusă odată cu prăbuşirea regimului comunist. Iată că lucrurile nu stau deloc aşa, ci hidra revine în forţă şi agresiv, dominând deja spaţiul media, atât cea „clasică”, ziare,reviste, radio, tv, cât şi cea aşa-zis „virtuală”, internetul.

În toate statisticile sociologice România şi românii se găsesc pe podium – poate chiar pe cea mai înaltă treaptă a lui! – la capitolul credinţă/religiozitate, marea majoritate a populaţiei sunt membri/mădulare ai/ale Bisericii Ortodoxe Române.

Dar cum este receptată aceasta de către noii atei secular umanişti? Ca o instituţie, întemeiată evident de către oameni

după modelele familiare lor: academii, loji, partide, ministere etc., cu interese de putere şi economice concurente lor. Această viziune este împărtăşită, din păcate, nu de puţini „dreptmăritori creştini”, mai mult sau mai puţin intelectuali.

Aşa stând lucrurile, iată o mărturie care vede viaţa Bisericii din altă perspectivă, insistând pe aspectele relaţiilor interpersonale, ale comuniunii acestor mădulare, căci, iată, Biserica o fi ea şi instituţie, dar, mai întâi de toate, este Trupul viu al lui Hristos. Şi acesta este alcătuit din mădulare, de la vlădică la opincă, de la cei mai sfinţi la cei mai păcătoşi.

Autorul ne înfăţişează secvenţe reale, trăite de el, ale acestor întâlniri reale, cu oameni vii, contemporani, unii recunoscuţi pentru sfinţenia lor, alţii anonimi, mărturisind prin aceasta lucrarea harului ce nu încetează să se manifeste până la sfârşitul veacurilor.

„Cine sfinţeşte mai sfinţească, cine spurcă mai spurce...” - aceasta este libertatea chipului lui Dumnezeu...

Pr. Dan Bădulescu

Cuprins

CUVINTE ÎNAINTE... 5
Maica Ecaterina Fermo.....5
Sorin Preda.....7
Laurenţiu Dumitru.....9

Introducere
SUB SEMNUL ÎNTÂLNIRII
– un argument –
Tema cărţii 10
Despre structura cărţii..... 23

I. SFINŢII DE LÂNGĂ NOI
Scrisoare despre părintele
Justin Pârvu..... 25
Maica Paisia, sprijinul oropsiţilor 37

II. OAMENI ADMIRABILI
Arhiereul veghează la Rohia 48
Pustnicul de la marginea lumii..... 62
Părintele Macarie
sau reînvăţarea firescului 75
Octavian Anastasescu,
eroul discret 86
Martorul – o poveste cu eroi..... 93
Un om ca o gură de aer:
domnul Gheorghe Jijie 109
Cuviosul G. cel nebun pentru
Hristos, omul bucuriei neîncetate 122

Cerşetorul – piatră de poticnire
sau biletul nostru spre rai? 135
Părintele Nicanor Lemne,
o predică întrupată a dragostei.....160
Cedry2k, poetul străzii.....164
Prietenia. Ce ne învaţă textele?
(un text adresat adolescenţilor)..... 173

III. O LUME PE DOS

O nouă marfă: identitatea.....178
Jucării noi pentru copii noi 189
Mcdonaldizarea morţii 191
Omul, o extensie a televizorului 198
Banalizarea binelui şi moartea
memoriei colective anticomuniste..... 204
Muzeul Ţăranului Român,
un spaţiu al mărturisirii.....212
Dorul arhaic.....221
Paulo Coelho – mare scriitor
sau mare ocultist? 228
Cultura manipulării 240

ANEXE

Am 35 de ani şi nicio zi în plus 248
„Creştinismul nu este un analgezic.
El este singura viziune adevărată
despre realitate” 252
Postfaţă 266

Din cărțile Editurii Areopag:

*** – *Avva Justin Pârvu – Mărturii. Amintiri. Minuni*
Octav Anastasescu – *Lângă Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor*
Sergiu Ciocârlan – *România furată – Raportul comisarului european Samuel Scheib*
Sergiu Ciocârlan – *Fără frică – Despre curajul mărturisirii lui Hristos*
Sergiu Ciocârlan – *Jertfa unui preot mucenic – Miercurea patimilor*
Sfântul Petru Movilă – *Proloagele de la Pecerska*
*** – *Viața şi minunile Sfântului Alexie de la Goloseev (1840-* †1917)
*** – *Viața Cuviosului Teofil Rossoha*
*** – *Minunile Sfântului Nectarie din Eghina românească*
*** – *Viața, minunile şi acatistul părintelui Ilie Lăcătuşu*
*** – *Mărturisitorii din închisorile comuniste – Minuni. Mărturii. Repere*
*** – *Din temnițe spre Sinaxare*
*** – *Viața Părintelui Arsenie Papacioc – Testament*
Părintele Adrian Făgețeanu – *Viața mea. Mărturia mea*
*** – *Spovedania unui monah de la Muntele Athos*

Recomandare Editura Areopag:

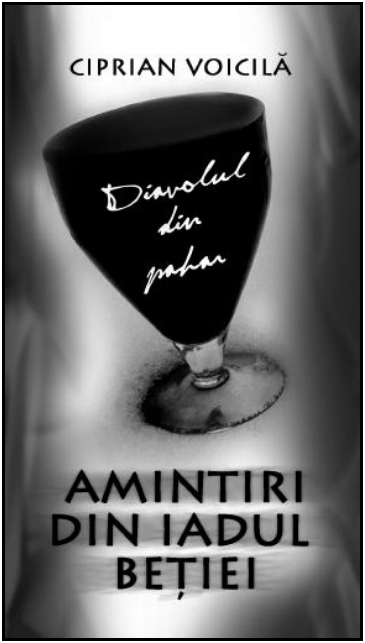

Acest volum autobiografic descrie minunea învierii lăuntrice a unui om căzut, ca mulți alții, în patima beției.
Cartea poate fi citită, alături de alte texte de acelaşi autor, pe ciprianvoicila.ro